המודיע

בטאון אגודת ישראל העולמית — ירושלים

בס"ד יום ד', פ' בחוקותי י"ט אייר מ"ו (28 במאי 86)
ל"ד בעומר דף היומי: בבלי — גיטין נ"ג; ירושלמי — תענית ט'

שנה ל"ז גליון 10493
38 אג"ת כ' מע"מ

פרס בדחותו אי־אמון על רקע "הפקיד הבכיר":

"האחריות למלחמה במחבלים מוטלת על הממשלה ולא על היועץ המשפטי שלה"

לכן מותר לממשלה להחליט "מה היא טובת המדינה" ★ הכנסת דחתה ברוב קולות הצעות האי אמון של מפ"ם, ר"צ חד"ש והתחיה

מאת צבי רוזן, כתב המודיע בכנסת

ראש הממשלה שמעון פרס יצא אתמול אחה"צ בנאום נרגש להגנתו של ראש השב"כ מפני ההתקפות שהוטחו בו לאחר החלטת היועץ המשפטי לממשלה להמציא לחקירה משטרתית, בדברי תשובה לארבע הצעות אי אימון למשמ־להט על רקע פרשת הפקיד הבכיר קבע פרס כי "עם אדם שהמדינה הטילה עליו אחריות צריך לנהוג בכבוד [illegible]".

"אפשר עליך שמילא את תפ־קידו על הצד הטוב ביותר, מותר לו לזכות גם בקודים מהכנסת. עוד לא הוכח שהוא אשם — טען ראש הממשלה והוסיף — מותר למדינה לשקול מה זה טובת המד־ינה. האחריות על המלחמה במ־חבלים מוטלת על הממשלה, לא על היועץ המשפטי וגם זה לחק יום יום".

יחד עם זאת קבע פרס, "לא אחפש שעירים לעזאזל ולא אעשה את חיי קלים. לי אין שום ענין אישי כאן, רק שיקול בטחוני. מותרת זכות ההגנה ואין להוציא פסידר".

את ארבעת הצעות אי האמון הגישו סיעות מפ"ם, ר"צ חד"ש והתחיה שדרשו לחקור מיד עד תום את הפרשה. כאשר שלושה הראשונות קובלות על הלחצים המופעלים נגד היועץ המשפטי.

ראש הממשלה דחה את הטע־נות שהועלו בדברי נציגי האופו־זיציה. כאילו מופעלים על היועץ המשפטי לממשלה לחצים בפר־שה. "לא הבנתי את היועץ המ־שפטי לממשלה אילו לחצים מר פעלים עליו. אמר פרס ושאל, הוא פנה אלי. הוא ביקש את חוות דעתי. נתתי לו את זה, הוא (היועץ המשפטי) החליט בניגוד לדעתי."

(המשך בעמוד אחרון)

חוסיין מנסה לפייס בין עירק לבין סוריה

רבת עמון, חוסיין מלך ירדן מנסה להסדיר פגישת פיוס בין נשיאי עירק וסוריה, כדי לסלול את הדרך לוועידת פסגה ערבית שתיערך בהקדם — זאת אמרו כאן דיפלומטים מערביים.

שליט ירדן נפגש אתמול עם נשיא עירק סאדאם חוסיין בבגדאד לאחר שקיים שיחות נרחבות עם נשיא סוריה חאפז אל אסאד בדמשק לפני שלושה ימים. זה סיבוב השיחות השני של חוסיין עם שני המנהיגים במהלך חודש זה.

מקורות דיפלומטים בבגדאד אמרו, שהמלך חוסיין הביא עמו הצעות בעניין הפגת המתיחות בין עירק לסוריה.

חוסיין שב אמש מבגדאד. בהודעה שפורסמה ע"י סוכנות הידיעות הירדנית הרשמית נאמר, כי המלך דן בבגדאד במצב השורר עתה בעולם הערבי וביחסים דו צדדיים עם עירק. ביקורו בבגדאד נמשך 8 שעות.

(רויטר עת"ים וע"צ).

האוצר בוחן העלאת מסי קניה על הסיגריות ומוצרי צריכה

הצעה לבטל הקלות מס לעובדי משמרות

מאת סופרנו הכלכלי

בשורדי האוצר בוחן הצעות "להעלאת מסי קנייה על מספר מוצרי צריכה" ולבטל את ההקלות ממסים הניתנות לעובדי המשמ־רות. בין ההצעות הנבדקות העלאת מס הקניה על סיגריות מ־55 אחוז ל־85 אחוז. כתוצאה מכך יעלו מחירי הסיגריות ב־25 אחוז.

באוצר גם מבקשים לבטל את ההקלות ממס הניתנות לעובדי משמרות במפעלי תעשיה. גורמים באוצר סבורים כי ההקלות ממס הניתנות לעובדי המשמרות אינן מעודדות מספיק עובדים לפנות לעבודת משמרות ולפיכך אין טעם בהנהגת הטבה זו. על פי ההערכות ביטול ההטבות לעובדי המשמרות יביא להגדלת הכנסות המדינה בכ־20 מיליון דולר.

באוצר מתכננים צעדי המשך לתוכניה הכלכלית. על פי הצעות שגיבשו גורמים באוצר ניתן יהיה לנטרל את הגדלת עלות תוספת היוקר למעבידים על ידי הפחתת חלקם בדמי הביטוח הלאומי באמצעות סכום בסך 115 מיליון דולר ששוריין בתקציב המדינה. כמו כן, ניתן לדעת גורמים שונים לבצע פיחות של השקל בשיעור של 1.5 אחוז. עם ביצוע פיחות זה יגיע שער השקל לכ־1.5 ש"ח. הכוונה שלא לעבור בשלב זה את מחסום 1.5 ש"ח לדולר.

באוצר עדיין לא נתקבלו החלטות בעניין הצעדים הללו. ההערכה היא שרק בעוד מספר שבועות תתקבלנה ההחלטות. ממילא תשלום תוספת היוקר אם מדד מאי יעבור את 1.3 אחוז יתבצע במשכורת חודש יוני את תוספת היוקר הזו אם לא יעדכן את מדרגות המס. בהנחה שתוספת היוקר שתשולם במשק תהיה בס־ביבות 6 אחוז יקבלו השכירים בשכר נטו תוספת של 4־4.5 אחוז בלבד. באוצר מסבירים כי אין הצדקה לעדכן בחודש יוני את מדרגות המס לנוכח עליית כוח הקנייה והשכר הריאלי.

משטרת איטליה משוכנעת שהסורים סייעו לטירור

ניו יורק, — משטרת איטליה סבורה, כי סוריה סיפקה סיוע לטירוריסטים שביצעו חמש התקפות ברומא בשנה שעברה. עם זאת אין בידי המשטרה הוכחות שיצביעו על כך שדמשק הורתה ישירות על ביצוע ההתקפות אלה — על כך מסרה אמש רשת סי.בי.אס.

הרשת מציינת, כי משטרת איטליה הכינה 14 פקודות מעצר בקשר עם ההתקפות, וביניהן הטבח שנערך בשדה התעופה של רומא ב־27 בדצמבר, שבו נהרגו 17 אנשים.

לדברי סי.בי.אס. ה־14 היו פלשתינים ומרביתם כבר כלואים בבתי סוהר איטלקים בעקבות ההתקפות על שני משרדי חברות תעופה בית קפה, השגרירות הי־רדנית ושדה התעופה. עוד מציינת סי.בי.אס. כי בין אלה שהאיטלקים עומדים להביא למשפט, אין סו־רים.

כמה מבין פקודות המעצר הוצאו נגד טירוריסטים השוהים מחוץ לגבולות איטליה, וביניהם אבו נידאל, הפלשתיני שלפי הסברה עמד מאחורי כל ההתקפות שנערכו באיטליה בשנה שעברה.

הטירוריסט היחיד שנותר בחיים מבין אלה שתקפו את שדה התעופה של רומא, מוחמד סאר־חם, מסר למשטרה פרטים על הרשת שבמסגרתה פעל. הצביע על מצבור נשק בפארק, שם הו־סתרו כלי הנשק להתקפה על שדה התעופה. הוא גם העיד על מחנות בעמק הבקעא של לבנון, שבהם מאמנים טירוריסטים. מחנות אלה מנוהלים בעזרת הסורים והלובים. (רויטר עת"ים).

סוריה תקבל מב־ריה"מ 3 צוללות

כווית, — מקורות מערבי־ים יודעי דבר מסרו, כי סוריה תקבל בימים אלה מבריה"מ 3 צוללות חדישות. זאת נוסף לשתי הצוללות שכבר קבלה בשנה שעברה. העתון הכוויתי "אלראי אלעם" מסר כי צוותים סוריים מתאמנים מזה למעלה משלושה חדשים בבריה"מ בהפעלת 3 הצוללות. (ע"מ).

ירדן רוצה לרכוש מטוסי קרב בצרפת

פאריס — בפאריס נמסר כי מתנהל עתה מו"מ בין ירדן וצר־פת לקניית נשק.

השבועון "לה פוינט" הצרפתי מדווח כי מתנהל מו"מ על קניית מטוסי קרב מסוג מיראז' 2000.

לא נמסר לאיזה שלב הגיע המו"מ הנ"ל אך השבועון מציין כי קיימת תחרות בין צרפת לב־ריטניה בעניין ציוד חיל האוויר הירדני במטוסי קרב. מתנהל גם מו"מ בין ירדן לבריטניה על קניית מטוסי קרב בריטיים מסוג "טור־נאדו". (עמ).

ר"מ ירדן בא במפתיע לאתונה

אתונה — ראש ממשלת ירדן, זאיד אל־ריפאעי הגיע ביום ב' לאתונה במפתיע [illegible] (ע"מ).

מספר הקורבנות של אסון צ'רנוביל הגיע ל־19

מוסקבה — בדיון סובייטי בכיר הודיע כי מספר ההרוגים בעקבות אסון צ'רנוביל הגיע עתה ל־19. הוא חזר ואישר עם זאת שכבני הצמוד עם בריה"מ לפתח את תחנות הכח הגרעיניות שלה.

יבגני וליחוב, סגן יו"ר האקד־מיה הסובייטית למדעים, אמר אתמול במסיבת עתונאים שנערכה במוסקבה, כי טרם נמצאו כל הפתרונות הקשורים עם בעיית הכור הגרעיני בצ'רנוביל, שניזוק, אך הוא מודה שאין לצפות ל"יהפתעות בלתי נעימות".

כשנשאל מה מספר האנשים שקיפחו את חייהם בעקבות הת־אונה שאירעה ב־26 באפריל, השיב וליחוב: "19 מתו. עד כמה שידוע לי". (וכר הצ)

● ריאד, — הנשיא כובאר אל יבקר בכמה מדינות במערב אפריקה לאחר השתתפותו בפסגה האפריקאית האמורה להתכנס בחודש השני של יולי 86 באדיס אבבה. (ע"מ).

מקורות בלשכת מ"מ ראש הממשלה:

"ההדלפות בפרשת ראש השב"כ בלשכתו של זמיר"

טוענים: "זמיר מבקש להשליט דיקטטורה של החוק" ★ ימשכו המגעים להגיע לעמדה מוסכמת בפרשה המביכה

מאת סופר המודיע

מקורות בלשכת מ"מ ראש הממשלה, יצחק שמיר, האשימו אתמול בהדלפות את היועץ המשפטי לממשלה, פרופ' יצחק זמיר וטענו כי ההדלפות החמו־רות והמסוכנות בפרשת "ראש השב"כ" — מקורן בלשכתו של זמיר.

אותם מקורות הוסיפו וטענו, כי זמיר מנסה להשליט בארץ די־קטטורה של החוק — והוא דבר שלא יעשה ולא ניתן להשלים עמו. הבעיה בפרשה אינה שמירת החוק או הפרתו, אלא דאגה לבטחון המדינה על מגש של כסף למודיעין של האויב".

בינתיים נמסר על מגעים קד־חתניים למצוא נוסחה מוסכמת שתאפשר חקירת הפרשה בחסיון מוחלט, שתהיה מקובלת גם על היועץ המשפטי, משקיפים שונים ציינו, כי מן ההיבט הבטחוני אי אפשר לטפל בפרשה במסגרת ההליכים השיפוטיים הרגילים, כולל גם אלו הנעשים בדלתיים סגורות — אלא יש ליצור משהו מיוחד. החשוב בשלב זה, אומרים אותם משקיפים, שיש להוריד במהרה את הנושא מסדר היום הציבורי ולהמנע מהגשת סתירות המדינה או לא.

אתמול נמסר כי אלוף יצחק מרדכי, ראש מה"ד, מי ששמו בכותרות בימים אלו בעקבות פרשת "הפקיד הבכיר" איכזב אלפים מתושבי המושבה הוד השרון שבאו לחגיגה מיוחדת במלאת 30 שנה לקשרי האימוץ בין המושבה לאחד מבסיסי ההד־רכה הגדולים של צה"ל בשומרון — בכך שהוא לא הופיע בה.

באופן לא רשמי נאמר שהוא מנוע מלהופיע באירועים פומביים למרות שהוזמן להם קודם.

גם היום לא יופיע אלוף יצחק מרדכי בכנס מתגייסים שאמור היה להתקיים בפתח תקוה.

זמיר: יסכים לועדת חקירה ממלכתית בענין השב"כ

היועץ המשפטי לממשלה יסכים, ככל הנראה, להקמת ועדת חקירה ממלכתית בפרשה ראש השב"כ — נמסר בתכנית "מבט".

אם יהיה צורך, תהיה הוועדה סודית. הוא מציע, שהיא תורכב משלושה שופטים: אב בשופט בית המשפט העליון ושני אנשי ציבור.

לדבריו, חיוני להשעות את ראש השב"כ עד תום החקירה, כדי שלא יפגע בעדים ובמהלך החקירה. (עתים).

נכון לאמש:

ראש השב"כ יחקר או לא?

מאת סופרנו הצבאי

כדור השלג ממשיך להתגלגל

הוא צובר תאוצה, ראש הממשלה והשרים נחושים הפעם בדעתם שלא לאפשר את חקירתו של "הפקיד הבכיר" שלדברי מקורות אמריקניים הוא ראש השב"כ. הם נתמכים על ידי מרבית חברי הכנסת ולדעתם יש להם גם תמיכה נרחבת בין אזרחי המדינה. פרס והשרים, חוששים שחקירה במקרה זה, לא רק שעלולה להביא לדין אישיות שתרמה כל חייה לקהיליית המודיעין, אלא שתמוטט את הבסיס לפעילות המיוחדת של קהילה זו. "איש לא ירצה לצאת לפעולה חשאית, אם יצטרך לחשוב שיועמד בעתיד לדין", מצטטים השרים את עובדי השב"כ.

גם היועץ המשפטי לממשלה, הגם שנשאר בדעתו שיש לחקור את הפקיד הבכיר אם כי לא פנה עדיין למשטרה לעשות זאת. אנשי המשטרה היו לו. אך ספק אם המשטרה רואה בשיחות אלו הוראה להתחיל בחקירה.

אתמול גם נודעו פרטים על המקור האפשרי להדלפת הנושא לעתונות ייתכן שהמדובר בעובד השב"כ שפוטר מתפקידו. על אחד שכזה בודאי שקשה להתבסס, רשימת ההאשמות נגד הפקיד שפורסמה אתמול כל כך רחבת היקף וחמורה שקשה דווקא בשל כך לקבלה כפשוטה.

הלחץ נמשך, בהחלט ייתכן מצב שבו בית המשפט יתערב בשלב זה או אחר ויצווה לבצע חקירה כזאת או אחרת.

נכון לאמש: הצדדים מחופרים בעמדותיהם, נמשך הלחץ לחקור את ראש השב"כ.

מנסיון העבר קשה להניח שהממשלה תוכל לעמוד זמן רב מול הלחצים. בסופו של דבר תמצא נוסחה פשרה להעברת החקירה לועדה ממלכתית או גורם אחר.

החשדות לכאורה המצויים בידי היועץ המשפטי לממשלה נגד ראש השב"כ, הם לדעת מקורות שונים — שהודיה בשיטתיות ובצורה מתוכננת כפופים לו בשירותי הבטחון למתן עדות שקר, כדי לחפות על מעשיו בפרשת הריגת שני המחבלים שנתפסו באוטובוס קו 300. על פי החשדות לכאורה, חיפה ראש השב"כ על עצמו תוך סיכון אחרים שהיו מעורבים בפרשה. הוא חשוד עוד, לכאורה, כי שיתף מסמכים, שינה רוחות ועדויות שנגבו בתוך המערכת הפנימית של השב"כ והגיש מסמכים משובשים לוועדות החקירה השונות.

כמו כן, יש חשדות כי העלים ראיות ולהנוסיות הקשורות לחקירת האירועים בקו אוטובוס 300. החשדות מתייחסים להעלמת ראיות בשלוש מערכות של חקירה ושיפוט: חקירה בפני ועדת זורע, חקירת ועדת בלסמן, לפני הליך המשפטי בעניינו של תת־אלוף דאז, יצחק מרדכי, וחקירת ועדה משמעת בעניינים של שלושה אנשי שב"כ שהיו קשורים לפרשה.

החשד הוא, כי ראש השב"כ הוא זה שנתן את ההוראה להרוג את שני המחבלים שנתפסו חיים, לפי החשד הוא פעל כך, שהועדות השונות יגיעו למסקנה שלא הוא זה שנתן את ההוראה. חשד נוסף הוא כי מינה נציג של השב"כ בועדת זורע המקורב אליו, ונציג זה השפיע על ידיד כדי לכוון את החקירה בועדה לאפיק הרצוי. כמו כן הוא חשוד כי השפיע על נציג השב"כ להעלים את הראיות הנוגעות לחקירה.

ר"מ בריטניה סיימה ביקורה בארץ:

תאצ'ר: בריטניה תפעיל השפעתה, לקדם יוזמת שלום באזור המזה"ת

מאת סופר המודיע

ראש ממשלת בריטניה, הגב' מרגרט תאצ'ר, סיימה אתמול בשעה 2 בצהריים בטקס ממלכתי את ביקורה בארץ והמריאה חזרה ללונדון במטוס חיל התעופה המלכותי הבריטי. בטרם צאתה כינסה מסיבת עיתונאים בה ציינה את ביקורה בארץ כ"חיובי" ואמרה כי בריטניה תפעיל מעמדה ביותר שאת את מלוא השפעתה כדי לקדם יוזמת שלום במזרח התיכון.

אתמול בבוקר התארחה גב' תאצ'ר בביתו של ראש הממשלה שמעון פרס והשניים סיכמו את הביקור כמוצלח וציינו כי היחסים בין שתי המדינות התהדקו.

מוסטפה נטשה, מי שהיה ראש עיריית חברון, אמר כי במהלך הפגישה שקיימו נציגים פלשתינים אתמול עם ראש ממשלת בריטניה, ביקשה אותם הגב' תאצ'ר להשפיע על אש"ף כדי שארגון המחבלים יכיר בהחלטות האו"ם, בהן מדובר על זכות קיומה של ישראל ויוותר על השימוש בטירור.

במהלך השיחה עם הנציגים מהשטחים, אמרו לה אלה, כי אש"ף יהיה מוכן להכיר בזכות קיומה של ישראל, אם במקביל תוכר זכות ההגדרה העצמית של הפלשתינים.

נציגי השטחים הגישו לגב' תאצ'ר איגרת שבה הם מתלוננים על תמיכתה של בריטניה בהפצצת של טריפולי "המדינה הערבית האחות לוב".

כתב רויטר שדיווח על הפגישה מציין כי בתזכיר שכולל 9 נקודות, שנחתם ע"י המשתתפים בפגישה עם ראש עיריית בית לחם אליאס פריג', נאמר, כי "על בריטניה הגדולה מוטלת אחריות הסטורית ועליה לעשות מאמצים כדי למצוא פתרון לבעיה הפלשתינית".

עוד נאמר בתזכיר כי על ממשלת בריטניה "לפתוח בדו שיח ללא תנאים מוקדמים עם אש"ף".

● מוסקבה, — מנהיג בריה"מ מיכאל גורבאצ'וב נועד לשיחות עם האיש השני בצמרת השלטון הלובי עבדל סאלם ג'אלוד, — על כך מסרה סוכנות הידיעות הסובייטית הרשמית.

נציג אגו"י בדיון בהצעות אי האימון:

חוק הגזענות יגרום ברבות ימים שתפילות ייחשבו כהסתה לגזענות

הויכוח בפרשת ראש השב"כ רק מחזק את חששותינו מחוק הגזענות. כי אם יתכן מצב שיש באלו אשר כבר רואים אותו כבאשם — לפני שהדבר בורר ובכלי שמתחשבים. בבכות גבי רקעו — ברור שביום מן הימים יקחו את החוק הזה ויימצא מי שיטען כי תפילות כמו "אשר בחר בנו מכל העמים" או "שלא עשני גוי" הם הסתה לגזענות — אמר אתמול חה"כ הרב מנחם פרוש בדיון על הצעות אי אמון בממשלה בנושא ראש השב"כ והחוק ההוכבות.

הרב פרוש הזכיר, כי במשך שנות גלותנו כבר היו מקרים שת־פילות וספרי קודש צונזרו תחת עלילות שוא. אמנם כיום במדינה עדיין אין ידם של שונאי הדת והמסיתים כל כך חזקה עד שיוכלו לצנזר, אבל קשה לדעת מה יקרה בעוד זמן לא רב. הנה, אפילו הלוך משה שהל, שכל כך מגן על החוק, אמר שבלי היקף מתאים יש מקום לחרדתם של הדתיים מהחוק.

בכלל — תמיד מבקשות המ־פלגות לכבד זו את דעותיה, להת־חשב, להידבר — מדוע כאן "יוציאו" לדבר שעלול להיות מכשלה גדולה ולפגוע בצורה חמורה בבית ישראל, תורתה והי־ליכותיה. אם הציג חוק נגד "כך" — אפשר לכשות חוק מיוחד לזה. אבל לא להסתכן ההחיז למסורות אחרות. לכן אנו מתנגדים לחוק זה.

בעניין ראש השב"כ הזכיר חה"כ הרב פרוש את הפסוק: "הבא להורגך השכם להורגו". בכל מדינה היו נותנים לו צל"ש על מה שעשה. אדם עם מסכן של ביצור עיר. כבר לכידת איכמן תסיך במתודי ב"ל וחבנין כבו שלו — אפשר להתעלם בכל זה? האם מדובר פה באנשים שעלו לאוטו־בוס בלי כרטיס ומישהו פעל נגדם, או במחבלים שעמדו לרצוח ילדים ומבוגרים ללא אבחנה? עם כל הכבוד למערכת היועץ המשפטי — לא על זה נאמר "יקוב הדין את ההר". להיפך: אפילו על דין תורה נאמר שלא חרבה ירושלים אלא על שהעמידו דבריהם על הדין ולא מצאו את הפשרה. עד כדי כך חמור הדבר, שירושלים חרבה עליו.

הגיע הזמן להפריד בין המער־כת של היועץ המשפטי, שכוללת עיקוב. חיזוי דעה ריעוץ. לבין הפרקליטות והתביעה המעשית. הפרשה כולה מלמדת אותנו שיש דין ויש חוק — אבל עד גבול מסויים ולא בלי הגבלה.

בדבריו הזכיר חה"כ הרב פרוש את מה שמכרו חברי המשלחת הערבים שנפגשו עם ראש ממשלת בריטניה שלשום — שאש"פ יצ־רפאת הם המייצגים אותם. האם יתכן, במצב כאשר צריכים לפעול נגד אש"פ והמחבלים, לפגוע באותם אלה השומרים והלוחמים בהם? הרי בכך אנו משלמים להם רעה תחת טובה. כאן שיבח הרב פרוש את דברי ראש הממשלה שהגן על ראש השב"כ ונתן לו את ההגנה שהוא אינו יכול להגן על עצמו בגלל תפקידו, ולמרות שכל זה קרה בזמן ממשלת הליכוד.

הסובייטים מחמירים עם יוסף ביגון בגלל סירובו להסיר הכיפה מראשו

מאת סופר המודיע

יוסף ביגון, אסיר ציון הכלוא בכלא הסובייטי בברית המועצות אינו מורשה להפגש עם רעייתו — וכל זאת בגלל סירובו העקשני להסיר את הכיפה מראשו, כדרישת כלואיו הסובייטים.

יוסף ביגון, שסאת יסורי גרושה — עומד איתן על דעתו לקיים את אמונתו, אמונת תורה יהודית המתחיקה אותו באיתנות רוחו. ביגון, עומד על כך שיותר לו לקיים מנהגי דתו ומצוות התורה, דבר שהוא לצנינים בעיני השלטונות שם.

בתשובה לפנייתה של גב' ביגון, אמר לה בכן כנהל הכלא כי כאחר ובצלה "ספר בסיסהיות את חוקי הלבוש", נמנעת ממנה האפשרות לפוגשו בתא כלאו.

ביגון החוזר לפני שבוע לכלא היסטופול, לאחר שהיה מאושפז משך 22 יום בבית חולים עקב דלקת ריאות קשה.

על פי ידיעות שהגיעו לאתונה ארצה, מספרים חבריו של ביגון כי הוא עלה בעת שהותו בבית החולים ב־9 ק"ג והוא שוקל כעת 54 ק"ג. קודם למחלתו, שקל ביגון כ־80 ק"ג, שפחתו עקב שביתות רעב שקיים.

הכויותיו של אסיר בכלא זה, לקבל פעמיים בשנה ביקורי משפחה, ביקורו האחרון של גב' ביגון אצל בעלה התקיים לפני כ־10 החשים.

א. סופר סיים סיבוב־שיחות "עדין" בקהיר

קהיר — שר החוץ המצרי, עיסמאת עבד אל מאגיד, המשיך אתמול בדיוניו עם אברהם סופר, יועץ משפטי למשרד החוץ האמריקאי, בשאלות הנוגעות לסיכסוך טאבה — על כך נמסר כאן ממקור רשמי בקהיר.

שר החוץ המצרי אמר בהקשר זה לעתונאים: "ישנם נושאים מסויימים הדורשים עדיין בירור קה... מר סופר הבטיח להעביר את השקפותינו לידי האמריקאים בישראל". הוא הוסיף, כי א. סופר עומד לשוב לקאהיר, לאחר שיסיים את התייעצויותיו בישראל.

השניים קיימו ישיבת עבודה של שעתיים, ובסיומן חזר המתווך האמריקאי לישראל.

אברהם סופר, מצידו, אמר לפני צאתו את מצרים, כי הדיונים שניהל עם שר החוץ המצרי היו "עניניים". הוא סירב למסור פרטים נוספים על תוכן השיחות. (ע"צ).

● מוסקווה, — עבדסלאם ג'אד לוד, סגנו של שליט לוב הקולונל קדאפי, בא למוסקווה לביקור עבודה, מסרה סוכנות "טאס".

תחזית מזג האויר

מעונן חלקית הטמפרטורות: ירושלים 14 עד 24, צפת 14 עד 26, חיפה 16 עד 26, טבריה 17 עד 31, השומרון 15 עד 26, תל אביב 17 עד 26, באר שבע 16 עד 29.

בעלות הברית שוקלות ניתוק היחסים עם גרמניה המזרחית

בעקבות החלטתה לדרוש מדיפלומטים להציג דרכוניהם

ברלין המזרחית, — ארה"ב, בריטניה וצרפת שוקלות לנתק את היחסים הדיפלומטים עם גרמניה המזרחית, אם זו תעמוד על כך שדיפלומטים יציגו את דרכוניהם במעבר לברלין המער־בית — זאת אמרו כאן מקורות של בעלות הברית.

אתמול החלו שלטונות גרמניה המזרחית לתבוע מהדיפלומטים להציג את דרכוניהם בבקום הכרטיסים הדיפלומטים שהוצגו עד כה. לדעת חוגים מערביים, צעד זה נועד לערער את מעמד המעבר בברלין המערבית.

דיפלומטים אמריקאים, בריטים וצרפתים חצו את הגבול כשהם מציגים את הכרטיסים הדיפלומטים שלהם וסירבו להציג את דרכוניהם. לאחר התייעצויות עם הממונים עליהם, איפשרו לבסוף שומרי הגבול לדיפלומטים אלה לעבור לברלין המערבית.

יצויין כי דיפלומטים ממדינות נאט"ו, וביניהם מערב גרמניה הד־רית. לא החישו לעבור את הגבול כאשר ביקשו להציג אך ורק את הכרטיסים הדיפלומטים האישיים שלהם.

מכאן נמסר כי ממשלות הבעיר לא קיימו התייעצויות באשר לא־פשרות לנתק את היחסים עם גרמניה המזרחית על רקע התקנות החד־שות. "ניתוק היחסים זו בהחלט אופציה האפשרית, אך אין צעד זה נשקל עתה", אמר פקיד מערבי בתגובה על השמועות.

ברלין: צעד נגד הטירור

דובר משרד החוץ הגרמני אמר לכתב סוכנות הידיעות הצרפתית כי הצעד שנקט ע"י גרמניה המזרחית, המחייב חבר כל הנציגויות הזרות בברלין המז־רחית להציג דרכון דיפלומטי בשעת המעבר לברלין המערבית, מהווה חלק מהמאבק נגד הטירור.

יצויין בהקשר זה, כי שגרירות לוב בברלין המזרחית, האשמה ישירות ע"י ארה"ב בביצוע למעשה טירור לאחר שפצצה התפוצצה בדיסקוטק "לה בל" בברלין המע־רבית וגרמה למותם של שני אנשים ולפציעתם של יותר מ־200.

ארה"ב המחישה את הידיעה לפיה היא שוקלת ניתוק היחסים הדיפלומטים עם גרמניה המזרחית על רקע תקנות חדשות המגבילות את המעבר בין שני חלקי ברלין. (רויטר עת"ים וע"צ).

אוי לנו מעלבונה של תורה

מזועזעים אנו עד עמקי נפשנו על

[illegible]

תאצ'ר במכון וייצמן

ראש ממשלת בריטניה מרגרט תאצ'ר, הוזמנה צוות מדענים יש־ראלים לבקר באנגליה בסתו השנה. "כדי שאנשי המדע במוס־דות המחקר הבריטיים יוכלו לע־מוד מקרוב על מה שיש לישראל להציע בתחום זה".

גב' תאצ'ר העלתה את המלצתה בארוחת צהריים שנערכה במכון וייצמן למדע במעמד ראש המ־משלה שמעון פרס, ראשי המכון וראש עיריית רחובות יחזקאל הר מלך.

ראש ממשלת בריטניה הת־רשמה במיוחד משיחותיה. ליד השולחן, עם הביופיסיקאי ד"ר יאיר ריינר שחזר לאחרונה מבריטניה המתעצות, שם סייע בהשתלת כח עצמות לנפגעי האסון בכור האטומי בצ'רנוביל.

תאצ'ר שוחחה עם צ'שרנסקי

ראש הממשלה ניהלה שיחה נפגשה עם אסיר ציון לשעבר אנ־טולי שצ'רנסקי, הוא הודה לה על עזרתה למען שחרורו ולמען הגירת היהודים מבריה"מ.

ראש הממשלה ניהל שיחה קצרה עם שצ'רנסקי בקבלת פנים שנערכה בירושלים. הוא אמר כי ואתה שאלה אותו אם בכוונתו לבקר בבריטניה, והוא השיב כי הוא מקווה לבוא בסתיו. (ע"ר)

דית מגיעה בדירבון

[illegible]

הננו מזועזעים עמוקות מחילול כבוד התורה
ע"י זדים אשר שלחו ידם ופגעו בפאר הדור
והדרו תמדת ישראל אשר עליו הוא נשען,
שר התורה והיראה מרן ראש הישיבה
הגאון האדיר הגרא"מ שך שליט"א

תאלמנה שפתי שקר
הדוברות על צדיק עתק

ההנהלה, הרבנים,
הלומדים והתלמידים
ת"ת וישיבת עץ חיים בירושלים

בית מסחר ספרים דוויטש
ירושלים, רח' מאה שערים 57
לידידנו היקר והנעלה רב הפעלים
הרה"ר שמואל בלומים
לרגל פתיחת חנות הספרים
ספרי־ספר
ברח' הוזן אי"ש 23 בבני־ברק
יהי רצון שהשורה הברכה בפעליך
מאחל ידידך מרדכי אבא דוויטש

יציאת ספרים לוין אפשטיין בע"מ
רח' [illegible] ירושלים
[illegible]
המודיע —

אלתר יצחק הכהן קרייסמן
פתח תקוה
נעמי טרגר
ירושלים
מאורשים
בס"ד, ל"ג בעומר תשמ"ו

בן ציון חיים סטעמפעל
לונדון־ישיבת מיר
ריבה מלכה איסל קופפערמאן
ניו יורק
מאורשים
בס"ד, אור לי"ד אייר תשמ"ו

אבנר מלמד
ירושלים
אסתר סלמון
הרצליה
מאורשים
בסיעתא דשמיא, ל"ג בעומר תשמ"ו

בס"ד
קוממיות ת"ו
הזמנה
אנו מתכבדים להזמין בזה את בני ויוצאי קוממיות כפראותא בדרזוב פלוצק וכל תלמידי ואוהדי מרן זי"ע ועכ"א להשתתף
בסיום וסעודת מצוה
לרגל יומא דהילולא של רבינו הגדול הגאון האמיתי פאר הדור נזר הרבנים חרפ
מרן רבי בנימין מנדלזון זצוק"ל
גאב"ד קוממיות ת"ו
שיתקיימו אי"ה ביום ראשון פ' במדבר בערב (אור לכ"ד אייר)
(מיד אחרי מעריב) בביהמ"ד בקוממיות
מזכירות קוממיות
תחבורה מיוחדת לקוממיות לרשות המשתתפים:
מירושלים ת"ו: משרד הופמן רח' יפו בשעה 7.00
מבני ברק ת"ו: רח' עזרא פינת ז'בוטינסקי בשעה 7.00 ומרח' [illegible]
עליה לציונו הק' בחלקת הרבנים הר המנוחות בירושלים ת"ו ביום שני כ"ד אייר בשעה 5.15
אחה"צ. התחבורה מקוממיות בשעה 3.45 ותעצור בתחנה קו 11 בכניסה לגבעת שאול בשעה 5.00

דרושה
טבחית
למשפחה רבנים גדולה
באירופה
למשך חודשיים
תנאים טובים
פרטים, טלפון:
03-766618
03-774149

מהיום...
אצל "רובין בשרות עצמי"
כבדי עוף ובקר צלויים
מבחר סלטים משובחים
ואוכל מוכן לאניני הטעם
יצחק מאיר הכהן 2 רמת־אהרון
טל. 7004411

דרוש
שד"ר
ע"פ כתובות
בחו"ל
לטובת ישיבה
לפנות טל' 03־700716

לקראת קריאת מגילת רות
בחג השבועות הבעל"ט
מוצעים הספרים החשובים
א. מקורות רש"י על חמש מגילות
ב. הראיון־תוכן מגילת רות לבני הנעורים עפ"י חז"ל והמפרשים
להשיג בחנויות הספרים
המפנה הראשית:
"אור הספר"

על דא ועל הא

דמותם המכוערת של "אנשי רוח"

"בכל ישראלי נמצא נאצי קטן" דברים אלה אמר שחקן התיאטרון החיפאי בשיקגו, דין וחשבון על כך מסר קונסול ישראל למשרד החוץ. שחקן אחר באותו תיאטרון אף הוסיף, השוואה בין ישראל לגרמניה הנאצית.

לדברי הקונסול עוררו דבריהם אלה תגובות זעם ומחאה ופגעו בשמה הטוב של מדינת ישראל. משרד החינוך והתרבות המכלכל חלק ניכר מתקציבו של תיאטרון זה ונהנה מתקציב עירית חיפה, הורה לחקור את ההאשמות.

תגובות נשמעו גם בישיבת הנהלת העיריה בחיפה מצד נציג החזית הדתית ר' משה בליטנטאל שזה מזמן מתריע נגד המגמות השליליות שמפיץ תיאטרון חיפה, המבאיש את ריחה של היהדות ומפיץ תועבותיו גם בחוץ לארץ. מר בליטנטל, הזכיר שאין זו הפעם הראשונה, שתיאטרון זה משמש מכשיר להפצת דיבה רעה על ישראל על ידי תוכן ההצגות האנטי ישראליות, המפיצות רעל ושנאה כלפי כל הקדוש והיקר לישראל.

לאחרונה היו גם הדמונסטרציות להכיר את תרבותם, תרבות אנשים חטאים של שחקנים אחרים, גם מחוץ לתיאטרון והקולנוע שם הם מתגלים בכל כיעורם. שמותיהם מופיעים לשימצה גם במדורים הפליליים. בצד התהילה שזכו לה בתוקף "הצלחותיהם המקצועיות".

הנשיא מייסר בשוטים ועקרבים

הנשיא הרצוג, כחניך האסכולה האנגלית, רגיש לכינוי "מטיף מוסר" — בוודאי לא לרבנים ראשיים לישראל ולשלושה עשר חברי מועצת הרבנות הראשית.

לכן, השבוע במעמד הצהרת אמונים בבית הנשיא, הוא לא "יסר את הרבנים. לא השיא עצות — רק תבע, רק התריע. הוא תבע מחברי מועצת הרבנות הראשית לנהוג בצורה ממלכתית, להתעלות על הבדלי הדעות הקיימים בציבור בתחומים שונים. להיות מורי דרך לעם כולו ללא הבדל השקפה או מעמד.

הוא הזהיר, ממש כך, יצא באזהרה חמורה מפני היגררות אחרי גורמים קיצוניים, כי הרבנות הראשית "חייבת להיות רגישה לרחשי לב העם, להיות פתוחה לרוחות המנשבות בו, לתרבות ומדע, לחוכמת ישראל ולחוכמת הגויים".

הוא גם הפציר, קרא לרבנים לחנך את בני העם לנאמנות שלמה למדינה, למשטרה הדמוקרטי ולשירות בצה"ל.

יש מי שיצא ממעמד הצהרת האמונים והפטיר: "כשעתה, כשהייתי אברך צעיר ובאתי לשוחח עם הרה"ר הגרי"ה הרצוג בדברי תורה, חבקני ועודדני מרוב חיבה לתורה וללומדיה, ועתה עמדתי נוכח בנו הנשיא. כנער לפני מלמוד המייסרו בשוטים ועקרבים"...

י. רביבו

מילה של תודה לאנשים עלומי שם

"הכנסת וכל אזרח במדינה חייבים מילה של תודה והער־כה לאנשים עלומי שם, שלא הפרסום, לא המשכורת ולא משהו אחר, כי אם טובת המ־דינה ובטחונה יומם ולילה, במשך שלושים שנה, מביאים אותה לשרת אותנו בנאמנות, כשמחסום על פיהם, בארגון מצניע לכת, אחד הארגונים היעילים ביותר בעולם".

דברים אלו היו מעט מהסנ־גוריה שלימד ביום שלישי ראש הממשלה, שמעון פרס, מעל במת הכנסת, על ראש השב"כ ואנשיו, שלדברי פרס כבר נשפטו על ידי התקשורת לפני כל בירור או חקירה. פרס הוסיף: "אלו מתנדבים העושים עבודתם בעילום שם, מסכנים את חייהם והצילו חיי מאות ואולי אלפי אנשים".

ראש הממשלה אמר את דב־ריו מול יציעים מלאים עד אפס מקום — יציע העתונות, יציע הקהל ויציע האורחים היו דחו־סים. אין ספק, שרבים ניסו לזהות מבין הנוכחים, האם מישהו מאותם "עלומי שם" בא למליאת הכנסת, כדי לשמוע איך מדברים עליהם בנושא כה רגיש.

אם אכן כך היה, יכול/ים אותו/ם נציג/ים להיות שבע/י רצון. אפילו מדבריו של ח"כ יוסי שריד. שאמר: "אני מכיר אותו (את ראש השב"כ) באופן אישי והוא אדם מצויין, רב תו־שיה ורב עלילה". אלא שדברים אלו לא מנעו ממנו להגיש הצעת אי האמון בממשלה. שכמובן נדחתה ברוב גדול.

מאוחר יותר, במסדרונות הכנסת, נשמעה שאלה נוספת מפי אחד מחברי הכנסת החר־דים: "אני לא מבין מה קורה כאן. וכי אין שולחים אנשים לפעולות נגד טירוריסטים ערבים בכל העולם? רק בישראל אסור לפעול נגדם?"...

דוד אבן

איש קיבוץ נגד מיפגשים בין בני נוער יהודי וערבים

ההתנגדות החריפה למיפגשים בין נוער יהודי לנוער ערבי, איננה חלקם של יהודים דתיים בלבד, זאת מתברר מתוך מכתב מפורט שפורסם השבוע בעתון "דבר" בחתימתו של חבר קיבוץ חניתה יוסף ארגמן, השולל את הרעיון גם מפני שאין בו לקרב בין הע־מים, ויש חשש, שהוא יזיק לאינטרס זה. לדבריו שמהם משתקף כאב עמוק:

"עיקר הבעיה בחינוך השונה שבו מתחנכים הילדים משני הע־מים בארצנו. חינוך בבית וברחוב, באמצעי התיקשורת ובבית הספר. הילדים היהודיים מקבלים לרוב חינוך קוסמופוליטי, הומניסטי־דימוקרטי, לאהבת הזולת וההורים, חינוך למאזכים לאומי. מושג זה של תודעה לאומית אין בכלל בחינוך שלנו. לעומת זאת, החינוך אצל הערבים בכל ארצות ערב וגם אצל הערבים הגרים אצלנו, החי־נוך הוא לאומני קיצוני, בהדגשה של עליונות וגאווה לאומית בוע־טת. התודעה הלאומית היא חזקה ושורשית מאוד, לכן כל מעשה תוקפני כלפי העם האחר — למ־צווה ייחשב להם".

הוא מזכיר, שעוד לפני היוזמה של משרד החינוך בענין זה, היו כבר מיפגשים. הערבים באו מוכ־נים היטב על ידי מחנכיהם ותוק־פים בשאלות מתגרות והפגנת יחס עוין, והיו איתנים בעמדתם הלאומנית הנוקשה. לעומתם הנוער היהודי לא היה מוכן כלל לעימות זה והיה מגיב בגימגום ובהתגוננות פסיבית ואף מתוך הרגשת אשמה".

אינו מתייחס ברצינות רבה לשאלת החשש שהמיפגשים יגרמו לנשואי תערובת, יש אלפי נשים יהודיות נשואות לערבים, מפני שכל התקרבות של נערה ערביה ליהודי, צפוי לה עונש מוות אכזרי ללא רחמים. אבל זה לא בדעונות. להם מותר וגם טבעי, זה נהיה כבר לספורט ערבי לאומי. במקרים רבים מציג הערבי את עצמו כיהודי: דובר עברית רק לאחר זמן מגלה את האמת. הדבר אינו ניתן להיתקן ואין מי שיעזור לנשים אלה לצאת מן המצוקה. הילדים שלהם יתחנכו להיות אויבי עם ישראל. והוא מסיים באזהרה חמורה, "אם עתיד קיומו של עם ישראל הוא יקר לנו — אסור להתעלם מכל זה כהכרזות פנא־טיות על מיפגשים שיפתרו לנו את בעיות העימות בינינו לבין הערבים השואפים להשמידנו. מיפגשים אלה רק יחריפו את המצב.

הדברים נכתבו בתשובה למכתב שחייב את המיפגשים, והוא מציין, כי הוא מבטא בענין זה את אשר בלבם של רבים בי־שראל הרואים כמוהו את הדברים.

י.ד.

מדוע הישיבות אינן מוכרות כ"מוסדות להשכלה גבוהה"

"הישיבות לא נכללות ברשימת המוסדות המוכרים כמוסדות להשכלה גבוהה על ידי המועצה הלאומית להש־כלה גבוהה — אמר שר התחבורה, חיים קורפו, בת־שובה לשאילתה של ח"כ הרב אברהם יוסף שפירא.

בשאילתה התייחס הח"כ הרב שפירא לעובדה, שבני ישיבות אינם מקבלים הנחה זהה לסטודנטים ברכבת. על כן ענה שר התחבורה, כי ההנחה לס־טודנטים היא בגובה של 25-50% ממחיר הכרטיס, וכי תלמידי ישיבה אינם זכאים להנחה זו מכיוון שהישיבות אינן נכללות ברשימה של המוסדות המוכרים כמוסדות להשכלה גבוהה.

השר הציע לפנות למשרד החינוך ולמועצה הלאומית להשכלה גבוהה, כדי לקבל את המלצתם לסווג המוסדות התורניים, ואמר, כי משרדו מצידו יהיה מוכן לפנות בפניה דומה.

השאלה הגדולה היא, האם בכלל כדאי לפנות כדי לקבל את ה"הכרה" של "המועצה הלאומית להשכלה". אם עד עצם היום הזה היא עדיין לא מכירה בישיבות כמוסדות הראויים להכרה כמו האוניבר־סיטאות — לפחות מבחינה טכנית לצורך ההנחות לתלמי־דים — מוטב אולי שלא "לד כותי" בהכרה שלהם. לא מדובשם ולא מעוקצם.

דוד אבן

המפלגה הזאת לא תוכל להתקיים...

לא אדם אחר, כי אם אחד מקבוצת המייסדים של המ־פלגה החדשה "המרכז הליב־ראלי" יצחק ברמן שהיה יו"ר הכנסת מטעם הליברלים היש־נים. ברמן התנגד לתקנון הב־חירה של חברי המרכז, תקנון שהשאיר בחוץ את המומלצים על ידו. ובשעת כעס לא נתקר־רה דעתו ואמר: לא לילד הזה התפללתי, ויש לזכור שיצחק ברמן הוא אחד המייסדים ואף תובע לעצמו את זכות הראשו־נים כאבי הרעיון.

למפלגה זו שהיא עדיין בחיתוליה, יש כבר כל המאפיי־נים שגרמו להסתאבות של מפלגות אחרות. יש לה כבר כמה "מחנות" שנלחמות זו עם זו על על הביצה שלא נולדה. ברמן האשים את חבריו, בגניבת הצבעה ובנסיון להכפיש את קבוצה שלימה, מתוך כוונה למנוע בחירתם. הנסיון למנוע הצטרפות חברים חדשים, אמר. מוכר לו ממקום אחר, משם ברח.

קבוצה אחרת שיצאה מן הועידה הראשונה באכזבה, היא קבוצתו של יצחק יצחקי, מי שמחזר על הפתחים של כמה מפלגות. לפני שמונה שנים היה מספר שנים ברשימתו של אריק שרון "שלומציון". לאחר מכן עבר ל"חרות" ולאחר זמן לא רב פרש ממנה. הוא אף הקים מפלגה משלו ורץ לכנסת בב־חירות שהיו, לפני חמש שנים ויצא מהן בפחי נפש. הרשימה לא השיגה אפילו יותר מרבע מסך הקולות ממספר הנדרש לעבור את אחוז החסימה. עתה שוב עומד ומאשים את חבריו למ־פלגה החדשה, שהם עשו לו רצח אופי בעקבות המהומה שגרם בועידה של המפלגה החדשה.

והיה כי שאמר, לא תמיד יודעים, כי צוחק אחרון, בינתיים בוכה יצחקי, שכל השומע על נדודיו יצחק לו, ובוכה גם יצחק ברמן שכבר מחפש לעצמו מפלגה חדשה.

מ. דרורי

פיתוח המטוס "לביא" לאו דוקא לצרכי בטחון

פיתוח המטוס "לביא" לאו דוקא לצרכי בטחון, פיתוח המטוס "לביא" ימשך על אף הביקורת. האמריקאים ימ־שיכו בסיוע הכספי למטרה זו, שר הבטחון יצחק רבין, שאמר זאת בעקבות מחקר שפרסם ד"ר שי פלדמן מה־מרכז ללימודים אסטרטגיים בתל אביב, לא היה יכול להסתיר את חילוקי הדעות עם הפנטגון, הוא לא יכל להסתיר גם את העובדה שחלק גדול מקציני המטכ"ל סבורים, כי ישראל איננה זקוקה ללביא מטעמי בטחון, כיון שהאמריקאים יש להם מטוסים מפותחים יותר ואולי אף זולים יותר.

פיתוח הלביא תלוי, אמנם, בסיוע האמריקאי, אולם נוכח מגמת הקיצוצים השוררת במימשל האמריקאי, אין כל בטחון שהקונגרס ימשיך לת־מוך בסיוע זה.

יודעי דבר אומרים, שפיתוח זה משרת לא רק את צרכי הבטחון של ישראל בעשור הבא, הוא כבר משרת אינטרסים חיוניים של ישראל כבר עכשיו. אם ייגזר שיתוק על הלביא, יגרום הדבר לאבטלה של אלפי מה־נדסים וטכנאים ולא זו בלבד. כמה וכמה פרוייקטים טכנולו־גיים מסתייעים בפרוייקט הל־ביא. האמריקאים יודעים זאת, וכנראה, שותפים להערכה זו. כי הרי ישראל הבטיחה במיכור הבנה. להצטרף לפרוייקט "מלחמת הכוכבים" על אף המחאה הסובייטית הפומבית. לישראל יש כוונות מדעיים למטרה זו. ויש מי שחושש, שכל פגיעה בפרוייקט הלביא, יגרום לירידתם של אנשי מפתח חשובים למשק הישראלי.

י. ירושלמי

קול שפוי בענין השבת

מכתב אחר שפורסם באותו גליון של "דבר" מעיד, שלא הכל מדברים באותו לשון של שיסוי. כותב המכתב יהודא אריאל, הכתב לעניני ארכי־אולוגיה של עתון "הארץ", חיפש אכסניה אחרת כדי להביע את הגיגי רוחו בנושא העומד על הפרק, הדברים נכתבו בעקבות שידורים שהיו ביום הזכרון לשואה.

הוא מצביע על כך: "שבין משדרים ובין סרטי טלויזיה שומעים בחדשות כי הוחלט לפתוח את בתי הקולנוע בשב־תות גם בחיפה, ולאחרי כן מעלים מראות קשים של יהו־די אירופה לפני רציחתם, מסר־טים שצילמו הנאצים מיהודים. קלסתרי פנים של אבהות וילדים. כול־סות דמויות של הסבים עטורי הזקנים וחובשי הכובעים המד־...

"אף שהכרתי את סבי ולא דמות מזרח אירופית הייתה לו, נדמה לי שכל אחד מהזקנים שהועמדו בשורות כדי לצלמם לזכרון העם הנשמד בידי הצו־רדים, כל אחד. היה סבי, מהם צמחתי, ירשתי את יהדותי, את אהבת ציון וכל המורשת שהו־רישו לנו.

"והנה אנו, שנתנו את השבת לעמי העולם לפני אלפי שנים, הולכים והדורסים כל מה שהיה יקר לעם זה, השבת הפכה כולה חול, האם אין אנו מעמידים פנים כשמקריבים את דמויותיהם של הסבים כדי להעלות זכרם?".

אמנם קול יוצא דופן, אבל בהחלט ראוי לתשומת לב. האם יכנסו הדברים היוצאים מן הלב ללבם של יהודים אחרים?.

מ. דרור

הפגנות מביא כסף ל...תועבה! הרהור שני:

לא תמיד עוזר הפגנות — נשמעת מדי פעם, פה ושם, הטענה שיש בה גם לעתים מן ההגיון, ולפעמים גם מו־סיפים: "זה יכול לעזור דוקא לאלה שרוצים תעמולה בחי־נם".

לאלה המצדדים בגישה זו — כמובן, עד שהנושא מקבל גושפנקא של מאורינו גדולי התורה — מעניין הפעם לראות תגובתו של מי שהתנסה בכך.

אחד מהם בשם רפי ש., ארגן להביא ארצה הצגת תוע־בה, משוקצת ובזויה, במטרה ברורה והצהרתית: "לגרוף כסף". יש שדאגו לכך לפרסם ברייש גלי שהצגה היא מאותו סוג שיקומם את הציבור הדתי, וככך יגרפו את הציבוריות הישראלית למערכה למניעת ההצגה.

משום מה, לא "זכה" סיפור זה להתהדה גדולה... וההצגה הועלתה על הבמה. לאחר קר־ציר קטן של הצגות, זה הכזיב את גורפי הממון על חשבון הבערת היצרים. עובדה!

האמרגן הפסיד כסף! ולמה?

הוא מודה: "גם הדתיים הכירו הפעם. הם הבטיחו הפגנות ורעש ובסופו של דבר לא עשו דבר. במקום לבוא אלי — הלכו לפתח תקוה. ואני אפילו אינני יכול לתבוע אותם..."

הודאת בעל דין כמה כסף אפשר לגרוף על גב הפגנות של דתיים העושים בכך את התעמולה הגדולה ביותר, החזקה והצורך לעורר, מבלי להשקיע אגורה אחת.

— — — מקום להרהור שני!

ב. רביב

שתים וחצי

מה צריך לעשות יו"ר ישיבת מליאת הכנסת שכבר קרא פע־מיים לסדר ח"כ סוער, והדבר עדיין לא הרגיע אותו. כדרך כלל, הוא קורא לסדר פעם שלישית והח"כ מוצא מן האו־לם.

ח"כ ח. גרוסמן לא רצתה להשתמש בעונש זה כלפי ח"כ בני שליטא מהליכוד, כאשר לא הפסיק לקרוא קריאות ביני־ים בעת נאומו של השר אמנון רובינשטיין, שהגן על היועץ המשפטי לממשלה, הפרופ' יצחק זמיר. כאשר מחוסר ברי־רה קראה לו שוב לסדר, אמרה: "חבר הכנסת שליטא, קראתי אותך לסדר בפעם הש־תיים וחצי"... עכשיו, לפחות, נהיה שקט...

דוד מגן

כדאי רבי שמעון לסמוך עליו בשעת הדחק
עומדים צפופים ומתפללים ורוקדים

הבנינים על ציוני הרשב"י ורבי אלעזר בנו

משנה לשנה גדל מספר העולים למירון להילולא של רשב"י זיע"א, אין צורך באומדנים, מספר כלי הרכב הגדול הוא שקובע, העליה מתחילה כבר ימים לפני ל"ג בעומר, יש זריזים מקדימים ויש שמאחרים לבוא כדי שלא להקלע למהומה ולדוחק, כך שאלה הולכים ואלה באים, החשבון של שעות היממה והלילה נשתבשו כאן לבלי הכר בין יום ולילה. הקולות בקעו מקרוב ומרחוק, כל אחד לפי הנוסח שלו, ואין מלכות נוגעת בחברתה, מופת לדו קיום בצוותא, גם אם נראו תופעות שאינן הולמות את קדושתו וכבודו של מקום קדוש זה, כמו אותו שוק סטגוני ורעשני שגם השנה מיקם את מקומו על אם הדרך העולה למערת הקבר.

שאין זה מלווה אותך עד שאתה זוכה להכנס פנימה אל הקודש, מקום שם עולה קול המייה, קולם של השופכים שיח לפני הקב"ה ומבקשים מן התנא האלוקי שתורתו מגן עלינו, שימליץ טוב בעדנו. כאן עומדים צפופים זה ליד זה ללא מחיצות וללא טינה יהודים מכל החוגים והסוגים, אנשים מקרוב ומרחוק, איש אינו מכיר את העומד לידו, מאחד אותם אותו ספר תהילים, אותם פסוקים, יש מי שלא מסתפק בכך, נוטל לידו אחד מספרי הזוהר, לא חשוב לו איזה פרק, אם זה אידרא או תיקוני זוהר. העיקר לעסוק בתורתו של בעל ההילולא. הצפיפות מגיעה לאחר חצות עד כדי מחנק, אין יוצא ואין בא, המבואות סתומים מכל עבר, פה ושם מנסים בעלי מרפקים לסלול לעצמם דרך כדי להגיע אל אבן הציון ולוא רק לנגוע באצבע, לא כולם מצליחים לעשות זאת, והקולות ממשיכים להגות בפסוקים, מי בקול נהי ובכי, ומי כשופי, פיהם לוחש והקול לא נשמע.

אמנם איש לא אמר מעולם צר לי המקום, אבל, בנין זה שנבנה על ידי הסופר המקובל רבי אברהם גלאנטי, תלמידו של רבי משה קורדוביר (הרמ"ק שמקום קבורתו בצפת) לפני ארבע מאות שנה, יש לו מסורת של נסים גלויים שהתרחשו בו בתקופות שונות, ובמיוחד בעת הרעש שאירע בחודש חשון תקכ"ב, ונדמה לנו שגם בימינו מתרחשים נסים במקום זה כאשר מספר הבאים גדל, הולך, אנשים עומדים צפופים ומתפללים ברווחה.

צפיפות זו מורגשת לא פחות בחצר הבנין הגדול, מקום שם רוקדים בדוחק שלובי יד אנשים שאין מכירים איש את רעהו, חוזרים על הפזמונים, בר יוחאי בר יוחאי נמשחת אשריך, בדבקות עד כלות הנפש, הזיעה ניגרת על אף הרוח הקלילה המנשבת, ועל הכתפיים נישאים אותם גבאי צדקה צנועים, בלי אותה רעשנות המאפיינת את הכניסה שממנה בוקעים קולות רמים מרעישים, מן הדוכנים שהעמידו כמה מוסדות חשובים כלשעצמם המתחרים ביניהם על לבם הנדיב של רבבות הבאים.

לרגע מתעוררת המחשבה, שהגיעה השעה להרחיב את גבולותיו של הבנין, ומיד לאחר מכן חולפת מחשבה זו, ליטול אותה הילה של הדחק שמוסיפה לוית חן להילולא. במשך השנים הוכנסו שינויים ושיפורים שמטרתם להקל, ובכן אלה בולט השינוי שהוכנס השנה לאכסניה של הכנסת אורחים, מסורת הנמשכת מדור לדור המטבח הגדול שמספק אש"ל לכל מאן דבעי ללא קבלת פרס.

כי הרי אמרו חכמים, כדאי הוא רבי שמעון לסמוך עליו בשעת הדחק.

מ. דרורי

קולנוע "גת" בת"א מופעל בשבתות באיזור בו מתגוררות משפחות דתיות רבות

הכרסום הגדול שחל בשמירת הסטטוס־קוו לגבי השבת פקד במימדים חמורים את העיר תל אביב רבתי. 29 בתי קולנוע פתוחים בה כיום בשב־תות, ורבים עומדים בלשכת ראש העיר, להט, לקבלת רשיון להפעלת בתי קולנוע נוספים. "אם פעם עוד התחשבו בפניות של ראשי הציבור והמועצה הדתית, הרי כיום האזנים אטומות לחלוטין. אין עם מי לדבר", אומר לנו ר' מנחם קלוגמן סיו"ר המועצה הדתית בת"א, ואחד מראשי העסקנים החרדיים בעיר.

כך זה היה לגבי קולנוע "פאר", כך ב"אלנבי", וכך גם קורה בימים האחרונים ביחס לקולנוע "גת" שנפתח כבר להצגות סרטים בלי־לות שבת. כותב השורות עודנו זוכר את ההפגנות הסוערות ליד קולנוע "גת" לפני 15 שנה, אז השתתפו אלפי בני נוער דתיים בפעולות המחאה אליה "דהרו" כמכור עשרות ניידות של משמר הגבול כשאלות בידיהם והם מסלקים בזמת זעם כל אדם עם כיפה שנקרה בדרכם. בזמנו נסגר הקולנוע עקב ההפגנות.

האבסורד המשווע לגבי קולנוע "גת" שגם הוא ממוקם ליד בתי כנסת רבים ובתוכם כמה מרכזיים ביותר, כמו "היכל מאיר" ורבים אחרים. בסביבה מתגוררות משפחות דתיות רבות שהפעלת הקולנוע לגביהן היא עוד התמוטה בהדרדרותה החילונית של תל אביב שאינה מאפשרת כיום לאנשים המעוניינים לשמור על מצוות התורה להתגורר בקרבה.

ר' מנחם קלוגמן, איש אגודת ישראל, מוסר לנו שבימים אלה נערכים דיונים קדחתניים בקרב רבני העיר ופרנסיה האם לצאת להפגנות ליד קולנוע "גת" במהלך הפעלת הקולנוע בלילות שבת. הרבנים הראשיים לת"א שהוכנסו אל עובי הקורה, מנסים למצות כל דרכי שכנוע אפשריים לשדל את ראש העיר לסגת בו מהחלטתו להפעיל את בית הקולנוע.

משה מיכאל צורן

מה ש"הצופה" יודע

תגובה על התקפת העתון "הצופה" נגד המודיע בענין יום העצמאות שפורסמה במדור זה בשבוע שעבר גררה אחריה תגובה נוספת של בטאון המפלגה הדתית לאו־מית אשר בתמיהה כנה אך נרגזת הוא שואל אותנו וכי "יום העצמאות הוא רק חג של פטישים?".

מסתבר שאיכפת לו ל"הצופה" מדוע המודיע אינו מדווח על "תפילות" החג וסעודות ההודיה. נשאלת השאלה מדוע 38 שנה לאחר קום המדינה, "הצופה" זקוק לדיווחי המודיע על סעודות החג, דיווחים שע־תונו נמנע מלפרסמם בכל השנים, מדוע עדיין חסרים לו לעתון זה דיווחי המודיע שהוא חוזר ומזכיר עוון זה מחדש? אלא שההסבר הוא פשוט, יודע הצופה, יודעים זאת כל אנשי המפד"ל וחבריהם: אין חג בי־שראל, לא יהיה מועד עד שבבתי המדרש ובבתי כנסת החרדים שבשכונות ירושלים ובני ברק לא יחוגו חג. אם החסידים לא יחבשו שטריימלים וקפו־טות, בני התורה הליטאים את הפרקים השחורים, אין כאן חג. זאת אף זאת, אין חג יהודי שלפניו לא יתכוננו סוחרי בארץ לה רבי עקיבא ויפרסמו את מודעותיהם מעל המודיע, [illegible] שונם, אלו הם הבטויים החי־צוניים של חג יהודי אמיתי, ובבקש סליחות הקוראים על הערבוב בין קודש לחול, כדו נתנו רק לביטויים החיצוניים גם של הקודש וגם של החול. כשסיפרתי השבוע לידיד על תגובת הצופה תמה הלה עלי מדוע זה מענין אותנו כל כך. הרי גם חברי המפד"ל אינם מתעניינים במה שעתון זה כותב.

ידיד.

ראש ממשלת בריטניה ניצלה את ההזדמנות

הביקור "ההיסטורי" של ראש ממשלת בריטניה שנ־תקבלה בתרועות שמחה על ידי מדינאים שונים בישראל, על אומץ ליבה של הגברת תאצ'ר לקיים ביקור ראשון של ממשלה בריטית בישראל, לא גרם להרבה נחת רוח לממש־לה. אמנם הילקלה כל הכבוד הראוי לאורח רם מעלה כמו ראש ממשלה בריטי, אבל אי שם נזרו משקעים מרירים. הבריטים לא שינו את עורם אמר אחד משרי הממשלה בשיחה אישית.

תאצ'ר לא השאירה ספק, שהיא רוחשת ידידות לפלש־תינאים לא פחות ממה שהיא רוחשת למדינת ישראל. היא לא יכלה להציע שום פתרון למשבר הסתום. היא יודעת, מה גורם הטירור למדינה שלה, מדינה שאינה מוקפת אויבים. אבל, בכל זאת יעצה לישראל־ים לנהל משא ומתן עם נציגות פלשתינאית, נציגות שאינה קיימת ולא יכולה להתקיים במצב הקיים.

ומה שחמור יותר, היתה פגישתה עם אישים פלשתי־נאים, אלה "יצאו מפגישה זו מעודדים לא מעט. היא סירבה לבקר בשטחים שמחוץ לקו הירוק, אולם הלכה לפגישה שנערכה בקונסוליה הבריטית במזרח ירושלים, תאצ'ר הב־טיחה שתשמש "צינור קשר" אל ירדן, כאילו ישראל צריכה לצינור כזה, לאחר ששיחות ישירות שנערכו במהלך השנים בין ראשי ממשלה בישראל לבין המלך לא העלו דבר. ירדן איננה מתיימרת להיות הנציג המוסמך של הפלשתינאים.

ד. ירושלמי

לו הייתי גבי גזית

לנו אין ענין לבקר את תוכ־ניתו "יש ענין" והוא יכול לעשות בה מה שליבו חפץ ללא ביקורת וללא עודרין, היו"ר שלו עו"ד מיכה ינון אף הודה כי על גבי גזית אין לו שליטה מכיוון שהוא, ג"ג, קדם לו ברדיו.

לאחרונה הוסיף פינה לתוכניתו ומדי יום הוא מזמין אישיות מסויימת, כבחירתו, כדי להגיב על ענין אקטואלי בו ביום כאשר המופיע מעמיד עצמו במקומו של אישיות מדוברת, בנושא אקטואלי. ואומר לו הייתי ההוא, הייתי עושה כך וכך.

הייתי מציע לו לגבי גזית, שישאל אותי את השאלה, לו היית גבי גזית מה היית עושה או אומר?

ק. בנימין

קצין בכיר מסביר
לשם מה דרושים "אף־16" למצרים?

"המצרים מצטיידים ומחליפים את "מיג 19" ו"מיג 21" ב"אף־16". מי שאמר שהם עושים זאת כמי שעורך קניות בחנות מכולת, הרי שיש לי ויכוח איתו. ציוד חדיש כזה, עם כל המשתמע מכך, לא קונים ככה סתם", דברים אלה אמר תת אלוף פ. קצין בכיר בחיל האויר, בשיחה עם צעירי התנועה הקיבוצית המאוחדת בקיבוץ רביבים, הנמצאים ערב גיוסם לצה"ל.

הקצין הבכיר אמר: "מאז הסכם השלום שנחתם עם מדינה זו, המילה 'שלום' עברה הרבה מאוד פירושים. אני מאמין שבמזרח התיכון יכול להתקיים דו קיום או הסכם. אבל לעולם לא ישרור כאן שלום כמו זה הקיים באירופה. סוד גלוי הוא שלא כולם במצרים מאמינים, שהמלחמה עם ישראל הסתיי־מה והביטויים לכך הם גלויים. תת אלוף פ. סיפר. כי באחד הטקסים האחרונים של סיום קורס קצינים במצרים, קם אחד השרים הבכירים ואמר: "אתם יודעים, כך אני מקווה היכן זירת הקרב האמיתית שלכם..."

פרשיות שנובלות בקיקיון דיונה

כמה זמן עבר כאשר געשה הארץ סביב פרשת גילויו של ד"ר ואלד, קצין בכיר, שחשף מחדלים במערכת הבטחון. וכבר פינתה את מקומה לסערה חדשה אשר גם היא עשויה לח־לוף עד מהרה מבלי להשאיר רושם, אנו יכולים ללמוד ממה שסיפר לנו עד ראייה שהיה השבוע במזנון הכללי של הכנ־סת.

במשך שעה וחצי ישב במזנון לא אחר מאשר ד"ר עמנואל וא־לד, גיבור הפרשה שהסעירה את העתונות הוא המתין, כפי שנאמר לשיחה עם שר הבריאות, מרדכי גור שהיה עסוק בדברים חשובים יותר.

כה שמעניין, איש לא ניגש לד"ר וואלד, לא חברי כנסת ולא עתונאים, אלה אשר רק לפני כמה שבועות רדפו אחריו כדי לראיין אותו ולכתוב עליו.

כך טבען של פרשיות שהן בקיקיון דיונה נבלות עד מהרה, כך צפוי לפרשה החדשה של ראש השב"כ בעתיד הקרוב. ההתרג־שות מיותרת, נדמה לנו שהציבור בכלל לא מתרגש ממנה.

ד. ירושלמי

ארבע כנפות תבל

פולמוס סביב תוכנית אמריקנית לחדש ייצור גאז עצבים

וושינגטון. — תוכנית אמריקנית לחדש את הייצור של גז עצבים בעוררה פולמוס חריף בין הבית הלבן לבין מתנגדי התוכנית בקונגרס, מ־שמשה נושא לתסריטים מעוררי־פלצות לגבי זוו־עותיה של מלחמה עתידה באירופה.

פקידי ממשל הנשיא רייגן הצליחו בשבוע שעבר להשיג גיבוי לתוכנית מאת שרי ההגנה של נאט״ו. פקידים אלה מזהירים, שהכוחות הסובייטיים עלולים לשטוף את ארצות נאט״ו בכלי־נשק כימיים קטלניים במקרה של מלחמה חדשה. אלא אם כן תחדש וושינגטון את מאגר הגז הקטלני בתורת גורם מרתיע.

מליוני מקרי מוות

תומכי הפיקוח על החימוש, המתנגדים לחידוש הייצור של נשק כימי לאחר הפסקה של 17 שנה, מעלים תסריט המתאר בצבעים מזעזעים את תוצ־אותיה של מלחמת גזים. הם אומרים, כי מלחמה כימית בין מעצמות־העל תגרור אחריה מיליוני מקרי מוות בקרב האוכלוסיה האזרחית באירופה, תוך כדי יסורים נוראים, אולם היא תשפיע רק במעט על סיכויי הנצחון של צד זה או אחר.

לעומת זאת אומרים פקידי משרד ההגנה האמ־ריקני, כי האמינות של הגנת נאט״ו כורסמה כתוצאה מהתעצמות אדירה של חימוש כימי סובייטי מאז שנת 1969. היא השנה שבה החליט הנשיא ניקסון להשעות את ייצור גז העצבים על ידי ארה״ב, בתורת ״מחווה למען השלום״.

מאגר עצום לרוסים

גז העצבים הוא חומר כימי כמעט בלתי נראה לעין, התוקף את מערכת העצבים המרכזית ומסוגל לקטול תוך שניות.

פקידי משרד ההגנה האמריקני אומרים, כי ברי־ה״מ צברה מאגר עצום של כלי נשק כימיים, דבר המקנה לה יתרון של 10 ל־1 לעומת המערב. מספר החיילים הסובייטיים שאומנו למלחמה כימית הוגדל ל־80 אלף, ובמקרה של מלחמה יוכפל מספרם.

אנשי הפנטגון טוענים, כי הנשק הכימי המיושן של ארה״ב מתקלקל עם השנים ורק חלק קטן ממנו עודו מתאים לשימוש קרבי ממשי. לטענת משרד ההגנה יש להחליף את מאגר הנשק הכימי בחימוש ״בינארי״ חדיש יותר ובטוח יותר, המבוסס על שמוש בשני חומרים כימיים בלתי מזיקים כשלעצ־מם, המתרכבים לגז עצבים קטלני רק לאחר הירי.

הקונגרס האמריקני הסכים אשתקד לממן את הייצור של כלי נשק ״בינאריים״, בתנאי שהתוכנית תזכה לתמיכת מועצת הברית הצפון־אטלנטית, הגוף המחליט הגבוה ביותר של נאט״ו, העומד להתכנס בקנדה השבוע. פקידים אמריקניים אמרו, כי המועצה לא תדון בנושא זה מאחר ששרי ההגנה של נאט״ו כבר נתנו את הסכמתם. אולם חברי קונגרס המתנגדים לייצור הגאז אומרים, כי תוכנית הנשק הבינארי לא תוכל להתגשם אלא אם כן תאושר על ידי מועצת נאט״ו.

מה עלול לקרות

פרשנים של הפנטגון מתארים את התסריט דלקמן, לגבי מה שעלול להתרחש אם תפרוץ מלחמה בלי שארה״ב תצטייד בנשק הכימי החדיש:

הכוחות הסובייטיים יהלמו באופן פתאומי בנמלי תעופה, נמלי ים, מרכזי פיקוד, מחסני אספקה ואתרים של נשק גרעיני, תוך שימוש בטילים ארוכי־טווח ומפציצים סילוניים אשר יפיצו גז קטלני המסוגל להיות תלוי מעל למטרות במשך ימים רבים. התקפות אלה יעוררו תהו ובהו במ־ערכות הפיקוד של נאט״ו וימנעו קבלת החלטה לגבי השאלה, אם להגיב בנשק כימי מיושן ובלתי מהימן. כלי נשק אלה לא ניתן להפעיל נגד מרכזי הפיקוד הסובייטיים, משום שהם משוגרים על ידי תותחים קצרי־טווח ולא על ידי טילים ומפציצים.

ובעת ובעונה אחת יהלמו הכוחות הסובייטיים בכמה גזרות של הקו הקדמי של נאט״ו, המוגן בצורה קלושה בלבד. התקפה זו תיערך בחומרים כימיים הפעילים למשך שעות אחדות בלבד.

הסיכונים להתלקחות — אפסיים

חיילי נאט״ו ברחבי אירופה מצויידים בחליפות מסורבלות להגנה מפני גאזים, המפריעים קשות לכושר הלחימה שלהם.

אולם הכוחות הסובייטיים, אשר ידעו מראש היכן תהיה התקפת הגזים, ישתמשו בציוד המגן רק במקום שהוא דרוש.

בכל שאר המקומות יפעלו החיילים הסובייטיים ללא חליפות המגן המסורבלות, כך שיוכלו להתגבר על נקלה על הכוחות המערביים, המופרעים על ידי חליפות המגן הכבדות. בדרך זו תתאפשר פריצת דרך על ידי יחידות השריון הסובייטיות.

פקידי הפנטגון טוענים, כי כלי נשק ״בינאריים״ שיימצאו בידי ארה״ב עשויים להרתיע את מוסקווה מן השימוש בנשק כימי.

לעומת זאת טוענים מתנגדי הנשק הבינארי, כי הסיכויים להתלקחות מלחמה חדשה באירופה הם אפסיים, ואם בכל זאת תפרוץ מלחמה כזאת, הרי תתפתח עד מהרה למלחמה גרעינית, אשר תגמד את זוועות הנשק הכימי. (ע״ר)

מיליונים החזיקו ידיים בארה״ב במבצע למען הרעבים וחסרי הבית

ניו יורק. — לא פחות מ־4 מיליון בני אדם וביניהם הנשיא רייגן ורעייתו נאנסי, החזיקו ידיים ויצרו שרשרת ענק אנושית חסרת תקדים בהיקפה, אשר התמשכה מניו יורק ועד קליפור־ניה, במסגרת מבצע ״ידיים לרוחב אמריקה״, שנועד לגייס כספים ולהסב את תשומת הלב למצוקתם של הרעבים וחסרי הבית בארה״ב.

כל אחד מן המשתתפים נתבקש להתחייב לתרומה של עשרה דולר לפחות. המארגנים מקווים לגייס בצורה זו עד 50 מיליון דולר לטובת הנצרכים בארה״ב.

מלבד הנשיא ורעייתו השתתפו בשרשרת הענקית אנשים תשים מכל שדרות הציבור האמריקני — עתירי רכוש, ולצידם נוודים, נכים בכסאות גלגלים או נשענים על קביים ורבים רבים אחרים. במשך פרק זמן של 15 דקות החזיקו כל אלה יד ביד ויצרו את השרשרת האנושית הארוכה ביותר שנראתה אי פעם בעולם.

הראשונה בשרשרת היתה ילדה חסרת בית בת־6, שנצבה בשולי השטח של נמל ניו יורק. את השרשרת סגרה משפחה בת שבע נפשות, גם היא חסרת בית, על חוף האוקינוס בלונג ביץ׳, קליפורניה. השרשרת התפתלה בזיגזגים לאורך 6,650 קילומטרים ועברה על פני 16 מדינות בארה״ב.

אף שהמארגנים התכוונו ליצור שרשרת רצופה, בכל זאת היו בה כמה וכמה פרצות, בייחוד בשטחי הישימון צורבי־השמש של האיזור הדרום מערבי, לאחר שהשלטונות הודיעו כי הם אינם ממליצים לקיים את השרשרת שם מטעמי בריאות. כדי למלא את הפערים השתמשו המארגנים בקילומטרים רבים של סרטים אדומים וכרזות קרטון.

הנשיא ריגן ורעייתו הצטרפו לשרשרת ליד הבית הלבן ושילבו ידיים עם ילדים של עובדי ממשלה.

תחילה הודיע הנשיא כי לא ישתתף במבצע אבל ביום ו׳ שינה את דעתו והודיע כי ישתתף. עוזריו הראשיים הכחישו את השמועה, כי רייגן שינה את דעתו בגלל ביקורת חריפה שנמתחה על הערה שהשמיע בשבוע שעבר. באותה הערה אמר, ״כי הרעבים באמריקה הם אלה שאינם יודעים להיכן לפנות כדי לבקש עזרה. (ע״ר)

טייק איט איזי — האנגלית יורשת את השפה הדנית

קופנהאגן — פוריסטים חוששים שמא השפה הדנית, המדוברת רק על ידי 5 מיליון איש, נתונה בסכנה מאחר שבני הנוער בדנמרק מגלים שליטה פוחתת והולכת בשפת אמם, נוכח הסתערות של אוצר מלים אנגלו־אמריקני — מוסר כתב סוכנות רויטר, כריסטופר פולט.

כדי לבלום מגמה זו, החליטה הממשלה להגביר את הוראת השפה הדנית בבתי הספר ובסמינריונים למורים מ־90 ל־140 שעות לשנה, ולחדש בחונים של איות ודקדוק שיצאו מהאופנה.

אמריקינדס

החלטה זו נתקבלה לאחר פרסום של דו״ח שגילה כי יותר מ־25 אחוז מהתלמידים בסמינריונים למורים אינם מגיעים לרמה המינימלית של איות בדנית וגם מתקשים בפיסוק.

נוכחותם הגוברת והולכת של מחשבים, המש־תמשים במלים באנגלית, השפה השניה בדנמרק, מוסיפה לפגיעה בשפה הדנית וליצירתה של תת־תרבות חדשה שזכתה לכינוי ״אמרידאנסק״ (אמרי־דנית).

דנית היא שפה גרמנית, המשתמשת באותו א־ב לטיני כמו יותר השפות המערב אירופיות, אולם המחשבים המודרניים אינם מצויידים בכל סוגי האותיות.

היכן מדברים דנית

חמור עוד יותר בעיני הפוריסטים הוא השטפון של מלים חדשות מסוג ״אמרידאנסק״ וביטויים שפלשו לשפת היומיום בערים, כגון ״ג׳ינס״, ״סופר־צ׳רטס״ ״טייק איט איזי״, ״אול רייט״, ״או קיי״ וכדומה.

השימוש הסנובי במלים אנגליות במקום שקיי־מות מלים דניות טהורות, מעורר חשש בקרב הדנים, כי יאבדו את הזהות הלאומית שלהן. אם כי אחרים רואים זאת בצורה חיובית יותר.

מחוץ לדנמרק מדוברת השפה הדנית באיי פארו ובגרינלנד שבצפון האוקיאנוס האטלנטי, וכן על ידי מיעוט של 50,000 דנים בצפון גרמניה. מושבות של מהגרים דוברי־דנית קיימות באוסטרליה, ניו זילנד, דרום אפריקה, צפון אפריקה וארגנטינה, וכן בבורגביה ובשבדיה.

200 אלף מלים

המילון הדני הגדול ביותר מכיל כ־200,000 מלים, בהשוואה ל־450,000 באנגלית.

ההוצאות הכרוכות בשמירה על שפת־מיעוט גבוהות מאד, שכן דרוש צבא של מתרגמים בכל התחומים. הטלויזיה הדנית הממשלתית מחזיקה צוות של 20 מתרגמים קבועים, 10 מתרגמים חלקיים ו־12 מזכירות העוסקות אך ורק בתרגום.

המחיר של כל התרגומים הללו עומד על 1.5 מיליון דולר, יותר משליש מהמחיר של שכירת הסרטים עצמם. (ער)

בשנת 2000: מחצית האוכלוסיה בעולם — תושבי ערים

ברצלונה, — ראשיהן של 50 מבין הערים הגדולות שבעולם, הסכימו להקים כוח משימה כדי לעיין בבעיותיהם לאחר שהוזהרו מפני התפוצצות־אוכלוסין חסרת תקדים בממדיה.

ראשי הערים של 50 כרכים, מתכנני ערים ונציגי ממשלות השתתפו בשבוע שעבר בועידה הבינל־אומית השניה לעתיד האורבאנים שאורגנה על ידי קרן האו״ם לפעילות בתחום האיכלוס.

״אנו ניצבים בפני התפוצצות אוכלוסין עירונית חסרת תקדים״, אמר מזכיר האו״ם פרז דה קואיאר לבאי הועידה. ״זוהי בעיה כלל־עולמית והיא מח־ייבת שיתוף פעולה כלל־עולמית״.

לפי מחקרים של האו״ם, יותר ממחצית אוכלו־סיית העולם תחיה בערים עד שנת 2000, לעומת 40 אחוז כיום. בשנת 2000 מצפים כי בעולם יחיו 6.1 מיליארד נפש.

יותר ממיליארד תושבים יהיו מרוכזים ב־78 ערים בלבד, כולל 22 ״מגא־ערים״ שבכל אחת מהן יותר מ־10 מיליון תושבים. 18 מכרכי־ענק אלו יהיו בעולם השלישי.

מאני סאניאל, סגן ראש עירית כלכותא. האיזור המטרופוליטני בעל צפיפות האוכלוסין הגדולה שבעולם אמר לכתבת רויטר בורדון גרונקה:

״הפיגור הקיצוני באיזור השדה בעולם השלישי, מניע את התושבים לברוח מהכפרים ולנהור אל הערים, בחיפוש אחר חיים טובים יותר״.

שדולה של המפלגה השמרנית בבריטניה מתנגדת לכריית מינהרת ה״לה־מאנש״

שדולה של המפלגה השמרנית הכוללת את היועץ המדיני לשעבר של ראש הממשלה מארגרט תאצ׳ר, ממליצה בפני הממשלה לשקול מחדש את התכניות לכרות את המינהרה תחת תעלת לה מאנש ואשר תקשר בציר יבשתי את בריטניה וצרפת.

בדו״ח המשתרע על 35 עמודים שהגישה השדולה לממשלה, נאמר כי הפרויקט האנגלי־צרפתי הזה, שהעבודה בו צריכה להתחיל לפי התכנית בקיץ 1987, לא נבדק די הצורך וקיימות עדויות כי הפרויקט הזה נוגד את האינטרסים הלאומיים של בריטניה.

השדולה השמרנית, הנקראת ״קבוצת סלסדון״ וחבר בה סר אלפרד שרמאן, יועצה הקרוב של גב׳ תאצ׳ר לשעבר וכיום יועץ לענינים ציבוריים, אומר כי הקשר הזה שיתחיל בקשר מסילת ברזל, רק יכפיל שירות המופעל כבר עכשיו בצורה יעילה ביותר על ידי ספינות המעבורות השטות בין נמלי התעלה ועל ידי רשות נמלי התעלה.

הדו״ח מזהיר כי צפויים ימים קשים ביותר לנמלים לאורך תעלת לה מאנש, כמו נמל דובר הידוע, וקובע להלן כי ההשפעות של מינהרה כזאת לטווח רחוק על כל המחוז הדרום־מזרחי של אנגליה, מחוז קנט, יהיו שליליות ביותר ורק יעלו את שיעור האבטלה.

עוד אומר הדו״ח כי הפרויקט שמחירו נקבע ל־5.4 מיליארד לישי״ט (8.2 מיליארד דולר) יעלה הרבה יותר וידרוש עוד כסף רב כדי לשפר ולסלול כבישי רכב חדשים במחוז קנט שיובילו למוצא המינהרה בצד האנגלי.

הדו״ח אומר להלן כי לא נבדקו היטב גם ההבטים הבטחוניים הכרוכים בפרויקט הזה.

״קיימות בעיות לגבי הפיקוח על ההגירה, נושאי מכס, הפגיעות להתקפה טרוריסטית והסכנה של העברת מחלות. כל אלה נטען בדו״ח של השדולה השמרנית, לא נבדקו עד עומקן.

עוד אומר הדו״ח כי יש השלכות שליליות ביותר לגבי השפעת הפרויקט על שימור הסביבה.

הדו״ח טוען כי דרושה חקירה ציבורית של הפרויקט ומסכם כי ״קיימת אי נחות רבה בציבור לגבי קוי קשר קבועים בין בריטניה ליבשת אירופה, ויש לנהל חקירה שתעמיד את האינטרס הלאומי בראש סולם העדיפויות״.

דף

חרב הקיצוצים על סיוע החוץ האמריקני

10 המדינות המקבלות את הסיוע הצבאי והכלכלי הגדול ביותר: (באלפי דולרים)

1984		1985		1986(*)	
ישראל	2,610,000	ישראל	3,350,000	ישראל	3,621,000
מצרים	2,482,877	מצרים	2,479,883	מצרים	2,497,060
טורקיה	857,777	טורקיה	879,490	טורקיה	738,841
פקיסטן	578,133	פקיסטן	638,013	פקיסטן	628,460
יון	501,406	אל סלודור	561,076	אל סלודור	431,894
ספרד	414,988	יון	501,366	יון	431,894
אל סלודור	408,931	ספרד	414,926	ספרד	396,581
סודן	237,306	הונדורס	282,571	פיליפינים	240,894
קוריאה	231,786	פיליפינים	269,676	פורטוגל	188,912
הודו	202,786	סודן	253,220	הונדורס	187,794
ס״ה	11,993,953		13,733,961	* תחזית בלבד	12,728,267

מאז החלה ארה״ב להעניק סיוע צבאי וכלכלי, בשלהי מלח־מת העולם השניה, לא פסקו העוררין על מדיניות זו. ועתה, כאשר המגמה בושינגטון היא לקצץ בהוצאות, קשה יותר מאי פעם להצדיק הענקת ביליוני דול־רים בסיוע חוץ כאשר מקצצים ופוגעים בתקציבים שנועדו לאמ־ריקאים מבית. ואכן הקולות הקו־ראים לשקול מחדש את סיוע החוץ מתרבים והולכים.

אחד מאישי הקונגרס הבול־טים, דוד אובי, האחראי להעברת חוק הסיוע, אומר בגילוי לב — ״איך ניתן להעביר חוק זה, וינוסח בכל שינוסח, כאשר חברי הבית נוכחים שהגדלת הסיוע פוגעת קשה בתכניות חיוניות כמו חקר הסרטן, הרחבת מסגרות החינוך, וכדומה״.

נוכח האוירה הנוכחית העוינת יתכן ולא רק סיוע החוץ יפגע אלא יקוצצו גם התקציבים המ־יועדים לשורות הדיפלומטי האמ־ריקאי בארצות חוץ. בעקבות התקפות הטרור על שגרירויות ונציגים דיפלומטיים של ארה״ב, היה הקונגרס מוכן כבר להעניק למשרד החוץ ״צ׳יק פתוח״ כדי לממן תכנית בטחון כוללת. אך כשאושהודרו משרד החוץ הגיש לקונגרס תכנית בת 5 שנים לא־בטחת הנציגויות, בהוצאה של לא פחות מ־4.4 ביליון דולר, וכל זאת בנוסף לסיוע החוץ, נרתע הקונגרס והקפיא את החלטתו.

מחוץ לסיוע הניתן לישראל, למצרים ולכמה מדינות נוספות, ניצב נושא החוץ בכללו בפני קשיים. הטיעונים על ריבוי יתר של שגרירויות, ועל בזבוז ושחי־תות בתכניות סיוע החוץ, צפים ועולים שוב, וביתר שאת. ההת־נגדות בקונגרס מכעיסה את שר החוץ ג׳ורג׳ שולץ במידה כזו עד שלא נתקררה דעתו והכריז במ־סיבת עתונאים שבדעתו ״לעזוב הכל״ כדי לרכז את מאמציו להשיג אישור הקונגרס לנושאי סיוע החוץ, אבטחת השגרירויות ועוד נושאים העומדים בראש מעייניהם של אנשי הסטייט־דפרטמנט. יש לזכור שבכללות הכל, מבחינה תקציבית, הסטייט־דפרטמנט הוא הזרוע הממשלתית הקטנה ביותר, בדרג של קבינט, וכפי שציין שר החוץ שולץ באותה מסיבת־עתונאים — ״רק 2 אחוזים מה־תקציב הפדרלי מיועדים למימון פעולות הקשורות ישירות למדי־ניות החוץ שלנו״. והוסיף השר ואמר — ״השאלה הניצבת לפנינו היא בעיקרה זו: האם אנו מוכנים להקדיש 2 סנט מכל דולר שבתק־ציב למטרות מדיניות החוץ שלנו?״.

כל הויכוח מזכיר מאד תקופות מהעבר הלא רחוק. הנשיא איזנ־האואר, שנושא סיוע החוץ לא היה אהוד עליו במיוחד, חש מכל מקום מחוייבות להגיש תכנית סיוע מצומצמת. והנה, על אף הכרזתו ״להאבק עד לסוף המר״ בקואליציה של רפובליקנים וד־מוקרטים, בהנהגתו של ויליאם נאוולנד, נאלץ לבסוף לקצץ ביותר מ־20 אחוזים בבקשות הסיוע שהגיש לקונגרס במשך שנת 1950. גם נשיאים אחרים לא רוו נחת כאשר התמודדו עם הנושא. בשנת 1968, לדוגמה, היה הקונגרס שרוי תחת השפעתה של מלחמת וייט־נאם המתפתחת, וקיצץ 39.7 אחוז מבקשת סיוע החוץ שהגיש ממשל ג׳ונסון. ישנם סימנים לכך שתקציב שנת 1987 יקוצץ ביותר מ־20 אחוזים, וניתן להניח שמגמה זו לא תפסח על סיוע החוץ.

בביוגרפיה שלו על הנשיא קנדי כותב תאודור סורנסון על הקשיים שהיו לנשיא בנושא סיוע החוץ, ואומר בין השאר — ״שום קבו־צות לחץ או שתדלנים למיניהם לא עמדו מאחורי התכנית. רק תכנית מרשאל היתה קרובה לל־בות האמריקאים משום שאבות אבותיהם באו מארצות אירופה. אך מי יזדהה עם סיוע חוץ שנועד להודו, לקולומביה או לטנגני־קה?״

משאלי דעת קהל הראו תמיד שהציבור האמריקאי רחוק מלה־תלהב מתכנית סיוע החוץ, ובשנים האחרונות עוד החריפה התנגדותו, במיוחד כלפי הסיוע הצבאי. אף על פי כן המשיכו הנשיאים, על אף השוני ביניהם, להאמין שהסי־וע מהוה מכשיר יעיל להבטחת המשך ידידותן של ארצות זרות רבות. כדי לשכנע את האומה שהסיוע אינו מהוה נטל מכביד על התקציב, מפרסם הממשל נתונים סטטיסטיים רבים. אחד מהם מראה, לדוגמה, שהסכום הניתן על ידי ארצות הברית לאר־צות חוץ, כעזרה לפיתוח כלכלי, מגיע לשתי עשיריות האחוז בלבד של התוצר הלאומי האמריקאי, שיעור זה הוא הנמוך ביותר מבין אלה הניתנים על ידי כל אחת מ־17 המעצמות הכלכליות החב־רות בועדת הסיוע של הארגון לפיתוח כלכלי. הולנד, לעומת זאת, מעניקה לא פחות מאשר אחוז שלם מהתוצר הלאומי שלה למטרות אלה.

אך הקונגרס אינו מתרשם, מנתונים אלה ונשאר איתן בדעתו. הממשל ביקש לאשר 22.6 ביליון דולר לתכנית סיוע החוץ לשנת הכספים 1987, הסינט בהחלטת התקציב שלו אישר רק 17.9 ביל־יון, ואילו הקונגרס המשיך במלא־כת הקיצוץ והעמיד את הסכום על 17 ביליון בלבד.

״חרב הקיצוצים הדרסטיים המתנפת עתה בקונגרס תהוה הכרזה כלפי העולם כולו שאין אנו בטוחים ברעיונותינו או ביכ־לתנו להסביר ולהגיש את רעיונו־תינו״, הכריז במרירות השר שולץ.

תביעת השחורים בדרום אפריקה - שותפות בשלטון

מאז החלה דרום אפריקה לפני שנתיים ומחצה בתכניתה להנהגת שינויים זהירים ומוגבלים ביחסי הגזעים במדינה, נראה כאילו דממה הרוח במפרשי התכנית. עובדה זו נדרשת לכמה פנים במ־דינות חוץ, כל מדינה לפי דרכה ויחסיה עם דרום אפריקה, אך גם 31 מיליון תושבי הארץ מתקשים להצביע על כיוון המדיניות של ממשלתם. השלטון הלבן נמנע מלאחוז באמצעים דרסטיים כדי לרסן את האלימות שפשתה במ־דינה, משהוא ניצב בין הרדיקלים השחור, התובע את מיגורו הגמור ובין הימין הלבן הקיצוני, התובע לשוב לתקופת האפרטהייד הקל־סית.

הפרשנים סבורים שעל האומה הדרום אפריקנית עבר שינוי משמעותי, וכי עתה עולות ונידונות שאלות בציבוריות הלבנה במדינה, ושוקלים ודנים בהן בדרך שלפני שנים מספר לא היה ניתן להעלותה על הדעת. אחת השאלות שאין נמנעים יותר מלדון בה בפרהסיה היא השתתפותם של השחורים בשלטון. היבט חשוב של המדינ־יות הממשלתית לשינוי ביחסי הגזעים הוא הקמת הפרלמנט המשולש, בו שותפים גם צירים מגזעים אחרים, אך לא שחורים; ולכאורה עובדה זו והתפתחויות אחרות נוטלות את הצידוק ההגיוני מן ההגמוניה של הלבנים. אדם שחור, למשל, יכול כיום לשאת אדם לבן, וכן לנוע באופן חפשי למדי מבלי צורך לשאת תעודת הזיהוי השנואה. ולכאורה יש, אם כן, התפתחויות בכיוון לשחרור השחורים, אך לעומתם ישנם סימנים רבים המצביעים על דריכה במקום.

אך דוקא הדוגמה שציטטנו מאפיינת מעין כמה את המיגבלות הגלומות בכל השינויים הללו, והשמות לאל את התועלת שנועדו להביא. אם אכן ינשאו שחור ולב־נה או לבן ושחורה, היכן יתגוררו ובאיזה בית ספר ילמדו ילדיהם, עיד המגורים והחינוך עדיין מו־פרדים לחלוטין? עתה משהת־בטלה הגזירה לשאת תעודת זי־הוי, יכולים השחורים לנוע בכל מקום בלי המסמך המציין באילו מקומות מותר להם לעבוד ולהת־גורר. אך השר גריט ויליון הודיע שהלבנים לא יוכלו לחוש בטחון בלי ההפרדה הגמורה בדיור ובח־ינוך. מה, אם כן, ערך לכל החי־רות הזו?

שוטרים דרום אפריקאים יורים רימוני גז מדמיע כדי לפזר הפגנת סטודנטים שחורים במערב הכף

הממשלה הבטיחה להשיב את זכויות האזרח לאותם שחורים שזכויותיהם נשללו בתקופת של־טון האפרטהייד הקלסי, אלא שעדיין יש צורך לעבד את פרטי ההבטחה ולתת לה פירסום. כמו כן הציעה הממשלה להקים גוף לדיון בבעיות התלויות ועומדות, ושישותפו בו מספר מנהיגים שחורים. עד עתה לא התייצב אף מנהיג לקבל את ההצעה, אף לא מבין אלה המכונים ״מכורים״ בפי הקבוצות הרדיקליות.

תביעת השחורים, הודיע הבישוף, דסמונד טוטו בפני קהל לבנים בעיר קייפטאון, אינה תי־קונים בחוקי האפרטהייד אלא כח פוליטי — חד וחלק.

מאז ספטמבר 1984 נהרגו למעלה מ־1500 איש, רובם שחו־רים, בפעולות מחאה ואלימות שהביאו את עיירות הכושים עד לסף אנרכיה. המלחמה ניטשת בעיירות בין אלה שבידם עוצמת האש והכח לבין אספסוף הנוקט בפעולות מחאה אלימות. המעניין הוא שמנהיגי המחאה הם צעירים משולהבים, הקרויים ״חברים״ המאמינים בנצחון קרוב ומוכנים להגיע אליו בדרכים אכזריות. יש בודאי אמת בהודעות המשטרה שמרבית מקרי המוות באים מידי השחורים עצמם, ופעולותיהם מכוונות נגד כל מי שנחשד בעי־ניהם בשיתוף פעולה עם השלטון בדרך כל שהיא.

לכן, באור עגום זה, מדגישה מדיניות הממשלה את הקיטוב. השינוי שמציעה הממשלה לש־חורים מוכתב על ידי שיקולי האוכלוסיה הלבנה, שיתכן ויום יבוא ותחת לחץ רב תסכים לשותפות השחורים בשלטון אך לא לנטישתו.

דבר והיפוכו הם הסממן המובהק בחיי הגזעים ויחסיהם. בעוד שרי הממשלה חוזרים על הפזמון שאפרטהייד איננו עוד, אישרו השלטונות את התכנית להעניק עצמאות למדינת חסות חדשה, מעין ארץ שבטית — קוואה־נדבלה. בכך מעניקים הם גושפנקא לחשד המקנן בלב רבים שבתוך תוכם נחרצים הדרום אפ־ריקנים להמשיך במדיניות הפרדת הגזעים לאורך זמן.

דף

המשלחת הפלשתינית בשטחים הגישה מסמך לתאצ׳ר ועיקרו: אש״פ הנציג הרשמי

מרגרט תאצ׳ר ראש ממשלת בריטניה נועדה ביום ב׳ בערב עם אישים מהגדה. הפגישה נערכה בקונסוליה הבריטית בשכונת שייח ג׳ראח שבמזרח ירושלים.

הפגישה נערכה עם 8 אישים מיהודה ושומרון ועזה: רשאד א־שאווה, ראש עיריה לשעבר של עזה, אליאס פרג׳, ראש עירית בית לחם, מוסטפה נאטשה, ראש עירית חברון לשעבר, חנה סניורה, עורך העתון אל־פאג׳ר, סגן ראש עיריית שכם איסאט אל אלו, פאיז אבו רחמה, עו״ד מעזה, זעיר אל ראיס, עו״ד מעזה, ובאסיל קנאן איש עסקים מעזה. השמונה סע־דים ארוחת ערב על שולחנה של מרגרט תאצ׳ר.

לפני תחילת הפגישה הקדישו הנוכחים דקות ארוכות לצורך צי־לומים לעתונות.

רק סמוך לשעה 11.15 בלילה נסתיימה הפגישה בין האישים הפלשתינאים לבין מרגרט תאצ׳ר, בקונסוליה הבריטית במזרח ירושלים.

האישים אמרו בסיום הפגישה כי עיקר המיסמך הוא שאש״ף הוא נציגו הרישמי של העם הפ־לשתינאי וביקשו ממרגרט תאצ׳ר להתחיל בשיחות עם אש״ף ועם מנהיג אש״ף יאסר עראפת. במיסמך הביעו האישים הפלש־תינאים גם גינוי חריף להתקפה האמריקנית על לוב והסיוע הבריטי להתקפה.

עורך העתון אל פאג׳ר חנה סניורה אמר בשיחה עם עתונאים שהאישים הבהירו לה את עמדתם ואמרו לה שכפי שהכירה בזכות ההגדרה של תושבי פוקלנד כך עליה להכיר בזכות הפלשתינאים להכרה עצמית. הם אמרו כי עליה להיפגש עם הנהגת אש״ף כדי לנסות להביא לידי הסדר כלשהו בתיווכה.

תאצ׳ר במכון וייצמן

ראש ממשלת בריטניה מרגרט תאצ׳ר, הזמינה צוות מדענים יש־ראלים לבקר באנגליה בסתו השנה, ״כדי שאנשי המדע במוס־דות המחקר הבריטיים יוכלו לע־מוד מקרוב על מה שיש לישראל להציע בתחום זה״.

גב׳ תאצ׳ר העלתה את הזמנתה בארוחת צהריים שנערכה במכון וייצמן למדע במעמד ראש המ־משלה שמעון פרס, ראשי המכון וראש עירית רחובות יחזקאל הר מלך.

ראש ממשלת בריטניה הת־רשמה במיוחד משיחתה, ליד השולחן, עם הביופיסיקאי ד״ר יאיר רייזנר שחזר לאחרונה מברית המועצות, שם סייע בהשתלת מח עצמות לנפגעי האסון בכור האטומי בצ׳רנוביל.

תאצ׳ר שוחחה עם צ׳רנסקי

ראש הממשלה ניהלה שיחה נפגשה עם אסיר ציון לשעבר אנ־טולי שצ׳ראנסקי, והוא הודה לה על צעדיה למען שחרורו ולמען הגירת היהודים מבריה״מ.

ראש הממשלה ניהל שיחה קצרה עם שצ׳ראנסקי בקבלת פנים שערכה בירושלים. הוא אמר כי תאצ׳ר שאלה אותו אם בכוונתו לבקר בבריטניה, והוא השיב כי הוא מקווה לבוא בסתיו. (ע״ר)

דו״ח עירוני — מועצת עירית ירושלים

נציג אגו״י: היהדות החרדית מגיעה לירושלים ללא צורך בדירבון

סיפרנו כבר השבוע על הדיון במועצת עירית ירושלים. להלן פרטים נוספים וראשון בהם שאילתה נוספת שהגיש הרב ש.ב. קליין לראש העיריה, בה ביקש לברר מה עושה העיריה נוכח העובדה של ירידה מדאיגה בהיקף התיירות לעיר. טדי, כרגיל, מאשים את הדתיים. החרדים לא באים לירושלים: הרבנות מכבידה על תנועת הצליינים.

על דבריו של הרב קליין, כי היהודים החרדיים אינם צריכים דירבון לבקר בירושלים — מאחר הם עושים זאת בהמוניהם, אין לקולק תשובה.

בליל חג השבועות — יואר הדרכים לכותל המערבי

בקשתו של הרב מאיר פרוש, לדאוג להסרת האפלה מן העיר בליל חג השבועות, שעה שרבים עושים דרכם אל הכותל המערבי — נענתה בחיוב. קודם להעלאת בקשתו, שוחח הרב פרוש עם אנשי מחלקת ההנדסה שאמרו שהדבר אפשרי.

בנוסף להסכמה העקרונית, הודיע ראש העיריה כי כבר בת־קופה הקרובה יוארך משך הזמן בו פועלת התאורה בעיר. זאת בתנאי שלא יחולו שינויים מפל־גים במחירי החשמל.

לא הוגש בג״צ — מאחר והכסף חולק

סעיף העברות מתקציב לתק־ציב, הנכלל בדו״ח ועדת הכספים המובא לאישור המועצה, כולל מספר מוסדות נתמכים בתחום הרווחה. אלו הם ״המיוחסים״. מוסדות אחרים, שאינם מקורבים לסיעה הגדולה, לא כלולים בס־עיף. הם גם לא קיבלו.

הרב מאיר פרוש מודיע, כי גם הפעם שקלה הסיעה האגודאית הגשת בג״צ. אולם, עקב הודעה רשמית של העיריה שהכסף כבר חולק וממילא כבר אינו שפיט בדרך הבג״צ, לא הוגשה העתירה. הרב פרוש מבקש התחייבות שהדבר לא יישנה. הבטחה הוא קיבל. מה יקרה בשטח? — זאת נדע בחודשים הקרובים...

הליכוד משבח את ״קרן טדי״?

בפתח ישיבת המועצה, היו כלי התקשורת מיוצגים בהרכב מלא. ההצעה לסדר שהגיש יו״ר סיעת הליכוד רובי ריבלין, בענין ״קרן טדי״, הבטיחה לכאורה ספור.

אבל. לא דובים ולא יער. רובי ריבלין יצא בנאום נלהב בשבחו של ראש העיריה, עד שדומה היה שגם ב״ירושלים אחת״ לא כולם מסכימים להדברים... ריבלין משבח את טדי כראש העיריה הטוב ביותר שהיה לירושלים. נקי כפיים. כלא פעלים למען העיר על פי הבנתו — ולכן הוא מציע לסדר שלא להתעקש על נושא הקרן הזוכה לבקורת צבורית נוקבת — ולפר־סם פירוט מלא על פעולותיה.

טדי מודה לתשבחות. נראה שהוא מסכים עם כל מלה. אשר להצעה עצמה, טדי דוחה אותה ברוב אדיבות. ״אני צודק במה שעשיתי. זה כמו כל גמ״ח אחר. לא אתן דין וחשבון. הנושא בבד־יקת היועץ המשפטי...״.

פיקוד חדש למשטרת ירושלים

בפיקוד הבכיר ביותר של משטרת ירושלים צפויים בימים הקרובים חילופים. את הידיעה, מסר טדי קולק, בתשובה להצעה שהגיש הליכוד לסדר היום, לדון במצב הבטחוני בעיר.

בעולם היהודי

מרכז ויזנטל:

האנטישמיות הסובייטית שואבת את השראתה מהנאציזם

ברן, — המשלחת האמריקאית של מרכז שמעון ויזנטל בלוס אנג׳לס הופיעה בכנס של מומחים של ההועידה לבטחון ולשיתוף פעולה המתכנסת בברן, וחילקה מחקר על האנטישמיות הסובייטית.

המחקר, ״דיוקנאות של חרפה: האנטישמיות הסובייטית בת־זמננו ושורשיה באי־דיאולוגיה הנאצית״, מנסה להוכיח כי הקריקטורות הרוסיות לקוחות מהנאצים.

מחבר המחקר, הרב אברהם סופר, מדגיש כי ״המדיניות האנטישמית המכוונת של הסובייטים מקימה לתחיה את התמונות השטניות בהן הש־תמשו גבלס ושטרייכר נגד היהודים״.

חברי המשלחת ניהלו באולם העתונות של הכינוס [illegible], ויכוח ממושך וסוער עם אחד מחברי המשלחת הסובייטית, הפרופ׳ סור זיוס, ראש התנועה האנטי־ציונית במוסקווה. (עצמ״א)

ממשלת צרפת הורתה לחקור הענקת הדוקטוראט

פאריז, — ממשלת צרפת הורתה לערוך חקירה מלאה לגבי החלטת אוניברסיטה צרפתית לקבל תזה לדוקטוראט הטוענת כי תאי הגזים הנאציים מעולם לא היו קיימים ואינם אלא ״פרי הדמיון היהודי״.

על פתיחת החקירה הורה השר להשכלה גבוהה ולמחקר מדעי, אלן דוואקה. דוואקה אמר כי הורה לבדוק את תהלי־כים שלפיהם נתקבלה התזה לדוקטוראט ואף זכתה לציון גבוה.

הוא אמר בועדה של הפר־למנט, כי הוא והממשלה ״זוע־זעו עמוקות על ידי הטענות כאילו לא היו קיימים תאי גזים ולא היתה מדיניות נאצית לה־שמדת היהודים.

תביעה נגד שבועון ימני שפירסם ידיעה אנטישמית נדחתה ל־6 ביוני

אתונה, — הבירור בתביעה של הקהילה היהודית באתונה נגד השבועון הימני הקיצוני ״סטמוס״ נדחתה ל־6 ביוני, לבקשת הנתבע.

העתון הואשם על שבשנה שעברה הוא פירסם ידיעות המאשימות את היהודים בשריפת יערות ביוון ובהפצת מחלת האיידס ״במסגרת התוכנית הציונית הגרנדיוזית לכבוש את העולם״.

תביעה נוספת בענין זה הגיש נגד השבועון יהודי פרטי.

במהלך הדיון הקצר ביום חמישי השתררה אוירה מתוחה ביותר. תומכי השבועון שבאו לבית המשפט ניסו להפחיד את הצד היהודי. עוד לפני המשפט נשמעו איומים נגד שני כתבים ישראליים, אחד מהם מחבר כתבה זו.

עורך הדין של התביעה במשפט זה אריסטידס אוקו־נומידיס פנה למשרד התביעה הכללית ודרש הגנה על הנוכ־חים במשפט ועל המשכו הת־קין. משרד התביעה נענה לבקשה זו מיד. (עסס״א)

מכתבים למערכת

שקום בניין בית הכנסת ״זהר חמה״ בירושלים

הזדמן לעיני לראות מאמר שהופיע בעתונכם בערב שבת האחרון (פרשת אמור) בנושא שפוץ בנין בית הכנסת ״זהרי חמה״ ברח׳ יפו בירושלים.

אין ברצוני לגרוע כהוא זה מרשימת האנשים שעסקו ועוסקים באמונה ובמסירות לשקום ושי־פוץ המבנה ואחזקתו הקבועה, אך נראה לי כי קשה להתעלם מפעולתה הרצינית והחשובה של עירית ירושלים ולייחודה בה הנני פועל לשקום ושפוץ המבנה.

לפני כ־7 שנים כאשר נגשנו לבניין מצאנו אותו במצב מפורק ומוזנח, שעון השמש היה חלוד ומפורר וכך גם הקומה העליונה העשויה מלוחות פח.

כפי שניתן לראות נעשתה פעולה מחקרית לשחזור לוח השעון והשלטים המקוריים, זאת עפ״י תצלומים קדומים ומדידות שנעשו בבניין. חזות הבניין נוקתה, פרטי עץ ומתכת שוחזרו ושופצו. מערכת חיזוקי ברזל פנימיים מח־זיקים את חלקו העליון של הבניין. לחות הפח העליונים הוחלפו וכפי שצויין שוחזר ובוצעו לוח השעון והשלטים ממתכת אמאייל בשיטה מיוחדת למען ״יאריכו ימים״.

נראה לי כי בעקבות דחף רא־שוני ורצוני זה נרתמו אנשים נוס־פים לשיפור ושפוץ פנים בית הכנסת ״זהרי חמה״ — פעולה ברוכה ויפה כפי שצויין במאמר.

דוד גולן
מעצב סביבתי
(מרכז הפרויקט בשנת תשל״ט)
היחידה לאיכות הסביבה

כך נעזור לחרדי פתח תקוה

כתושב פתח תקוה השותף למאבק השבת הנמשך למעלה משנתים, הייתי רוצה להציע שתי הצעות לציבור הרחב. האחת בימי חול המועד פסח פורסמו מודעות לבא ולבקר בפתח תקוה. אנו לא מסתפקים בכך, את התשובה לכ־דמותיו של אותו רשע ניתן בה־תישבות מסיבית של יהודים חר־דים בפתח תקוה! זו תהיה תשובה לכל ראש עיריה ״וכאשר יענו אותו כן ירבה וכן יפרוץ״ וזאת אפשר לעשות רק על ידי היהדות המאורגנת.

הצעה שניה: לפני [illegible] כם תחילת מאבק השבת תלו שומרי השבת בעיר כרזות ״שמור את יום השבת לקדשו״ על המרפסות ובחלונות הראוה שבחנויות. המחזה היה מרהיב ומרנין ללכת ברחובה של עיר ולראות מכל בנין ובנין את הקריאה אני שומר שבת. זו היתה הפגנה אמיתית. של קי־דוש ה׳ שקהל הקדוש זוכר את השבת כל ימי השבוע וע״כ מי יתן ואת הדבר הזה יאמצו שומרי השבת בכל הארץ כי בניגוד למודעות רחוב שאין בהם להראות אלא את כשרון ההדבקה של מפ־רסמיהם הרי שכרזות מרפסת מראה את האנשים אשר הם מזד־הים עם שבת קדשינו.

יצחק בן חיים
פתח תקוה

המאבק בתמונות — שתדלנות ומלחמה

לאחרונה מתפרסמות בעתון ״המודיע״ מודעות מטעם ״הועדה למניעת פרסומות תועבה״ לטלפן לבעלי הפרסומות ולדבר עמם יפה (כעבדא קמי מריה) שיואילו בטובם להוריד את התמונות התועבה.

לדעתי זו נאיביות להאמין שאין הם יודעים את חומרת הדבר.

כמקום למחשבה, דעתי היא, יש להלחם בתופעה הכעורה זו בשתי דרכים: שתדלנות ו״מלח־מה״.

שתדלנות: בכל הדורות כשהמלכות גזרה גזירה רעה, שלחו יהודי שתדלן מקובל על הרשות שהיה מנסה לבטלה. אף אנו — באי״ — נלך בדרכם. נשלח גוי. דהיינו מופתי או קאדי מוסלמי בטענה שדתו מואסת בתמונות אלו, או אז יש סכויים שבעלי הנפש הדוגלים בדמוקרטיה וכבוד קיום יפסיקו בדברים נבזים אילו.

הדרך השניה: נשים נשואות (רצוי מבוגרות) תלכנה להלום תמונות אלו, ואז אולי אנשי המשטרה הישראלית לא יכו אותן כפי שמכים יהודים חרדים.

בזכות נשים צדקניות נגאלנו בעבר, אולי נגאל גם הפעם.

בנימין נ״ש

הבהרת דברים

בעיתון של עש״ק פר׳ אמור מופיע מאמר של הסופר הנכבד מ.מ. צורן: ובאמצע מאמרו מביא סייעתא לדבריו מר׳ מאיר ור׳ יהודה, והדברים הם בעצם הפוכים ממה שנאמר במקורם בקידושין נב: ובנזיר מט. ת״ר אחר פטירתו של ר׳ מאיר, לא אחר פטירתו של ר׳ יהודה, ולא שהלכו תלמידיו ללמוד תורה אצל ר׳ מאיר, רק להיפך שרצו ללמוד אצל ר׳ יהודה, ואמר אל יכנסו תלמידי ר׳ מאיר לכאן. מפני שקנתרנין הן ולא ללמוד תורה הן באין אלא לקפחני בהלכות הן באין וכו׳ וזה הדבר ידוע שר׳ מאיר היה חריף ומחמת חריפותו לא יכלו החכמים לעמוד על סוף דעתו, ולכן תמיד במחלוקתו עם ר׳ יהודה, הלכה כר׳ יהודה. כמו ב״ש ובית הלל הגם שבית שמאי היו חריפי טפי והלכה כבית הלל, וכמו כן תלמי־דיו היו חריפים וקנתרנין. ולכן לא הסכים ר׳ יהודה לקבל אותם ובשביל זה אמר אל יכנסו תלמידי ר׳ מאיר לכאן. והסופר הנכבד מהפך את הדברים.

הרב ד. רוזנולד — חיפה

משלוח חדש של סוללות טילי ״סאם 5״ הגיע ללוב

כווית — מקורות יודעי דבר בדמשק מסרו לעתון ״אלקבס״, כי משלוח חדש של סוללות טילי סאם־5 הגיע לנמל טריפולי שבלוב לפני זמן קצר.

אחרי ההפצצה האמריקאית היו שמועות ששתי המעצמות הגיעו ל״הסכם״ לא לספק ללוב סוג זה של טילים, לאחר שהשתמשה בטילים שבידיה במהלך הפצצה זו. המשלוח מפריך איפוא את השמועות.

המקורות מוסיפים, כי המשלחת הסובייטית, שביקרה בלוב בעקבות העימות במפרץ סידרה, עזבה את טריפולי לאחר שקיימה פגישות ממושכות עם קדאפי ועמדה על צרכי הצבא הלובי. נמסר, כי ייערכו פגישות בין מנהיגים לובים ובכירים סובייטיים ותיתכן אולי פיסגה גלויה בין קדאפי וגורבאצ׳וב. כדי לדון באופי חדש ביחסים. (עמ).

עם הופעת ספרו הראשון של הרי"ם טננבוים

"תועפות הרים" - לבית זלאטשוב

מאת בצלאל לנדוי

מרובה מידה טובה, וכו', ועל כן משנה שמחה לבני החבורה על אחד החברים הנושאים בעול "העבודה השמורה" היום יומית, ומי כמותו יודעים עד כמה כפריית טובה היא, בשעה טובה הוא חורג מן השיגרה בעמל רגוז בן יומו שעיקרו סקירת אירועים בני עבר ומתרכז בכתיבת ספר שאמנם יסודו מקורות ישנים, ואף טעמו כיין ישן וטוב, שבחלוף זמנים הוא משתבח והולך, עד שדעת זקנים נוחה הימנו, אולם פניו כלפי העתיד.

חתימות אבות החסידות בארץ ובגולה באגרת ראשונה שבדפוס על תקנות מעות רבי מאיר בעל הנס

אחד מבני החבורה עלה ונתעלה הלא הוא ידידנו ר' יצחק מתתיהו טננבוים, וכבר איתמחי גברא כראש צוות אוצר החסידות של מוסד הרי"ם לוין. בעבר כבר סידר לדפוס והוציא לאור ספרי חסידות, אולם הפעם לפנינו ראשית ביכורים, ספר ראשון משלו, עבודת יחיד, ובספרו זה יש משב רוח מעודד ורענן ולא נתבייש להשתמש בביטוי "מחיה נפשות". מקורותיו של הספר קדושים ומימיו נובעים מבאר המים החיים הנובעים מן הלבנון, המיועדים להרוות את הנפש הצמאה ומשתוקקת לבוראה, ספר העשוי להרחיב דעת, עשיר בתוכנו ההדור בלבושו, ובושם ניחוחו משובב נפש, "תועפות הרים"! קורות חייהם ומפעלותיהם של רבי מיכל מזלאטשוב אבותיו ובניו זכר צדיקים וקדושים לברכה.

מעמד מיוחד בקרב מפיצי תורת החסידות מראשיתה לרבי יחיאל מיכל מזלאטשוב, שתוארו הרשמי היה "מגיד מישרים" בהתאם למקורות שהגיעו לידינו שימש כמגיד בקהילות זלאטשוב קלקי ויאמפלי. בשנות נעוריו נמנה על יחידי הסגולה שזיככו וטיהרו את גופם בעינויים ובסיגופים, כדי לצרף את החומר, אולם לאחר שהתקרב אל הבעש"ט מחולל תורת החסידות קיבל את עקרונותיה ונמנה בין מפיציה הראשיים באוקראינה ובגליציה.

בהתאם למסורת מסוימת גילה בעצמו את דרך החסידות החדשה, ורק לאחר כך נעשה תלמיד חבר לבעש"ט. ומסורת זו אף מציינת קוי דמיון בינו ובין רבי פנחס מקאריץ ויש ששניהם מתנבאים בסגנון אחד.

לאחר שרבי מיכל נתקבל לחסידות הקדיש את עצמו להפצת עקרונות היסוד שגובשו בבית מדרשו של הבעש"ט אם כי נתיב מיוחד סלל לעצמו רבי מיכל מזלאטשוב. ובה צעדו גם חמשת בניו המכונים בפי החסידים "חמשת חומשי תורה" והם שהפיצו את תורתו בדור הבא ובדורות הבאים.

הסופר החרדי רב הכשרון ר' יצחק מתתיהו טננבוים, שנטל על עצמו להעלות על ספר את קורות חייו ומפעלותיו רבי יחיאל מזלאטשוב ובניו, ועשה זאת בהצלחה בספרו אשר לפנינו "תועפות הרים". צודק בציינו את המעמד העממי שהללו העניקו לחסידות מראשיתה. כאחד מראשוני מפיצי החסידות מיד לאחר זריחתה, שקד ליצור קשר וגשר עם המוני העם שהתרפקו בערגה על התנועה החדשה, ולא במעט היה בכך חלק בשינוי פניו של העם היהודי בדורות האחרונים.

הפצת החסידות בקרב המוני העם

שבעים פנים לתורה וסודות הקבלה הם בכלל פנים אלו, אם כי "כבוד אלקים הסתר דבר". מראשיתה היותה חכמת הנסתר ספונה מעין רואים, משה קיבל תורה מסיני ובכללה גם סודות התורה. בעוד שהתורה ניתנה לכל ישראל, הרי סודותיה לא נמסרו אלא ליחידי סגולה. במשך מאות בשנים נמשכה שלשלת הקבלה מפה לאוזן, ליחידי הסגולה בכל דור ודור. בבוא הזמן נתגלה אור של ספר "הזוהר" האר"י וגוריו התקינו סדרי תפילה ותיקונים המבוססים על סודותיו ובעקבותיהם הפיצו אותם מורי החסידות לדורותיהם לשומעי לקחם ואנשי אמתם, אם כי כל אחד קיבל הבין בהתאם ליכולתו וכושר קיבולו מבחינה רוחנית:

תנועת החסידות, שחלק ניכר מיסודותיה מבוססים על חכמת הנסתר, ראתה כאחד מתפקידיה להעלות גם את המוני העם הפשוטים למדרגות העליונות. משהציבו לנגד עיניהם את הפלאת ערכיו הרוחניים של האדם מישראל, ויודגש במפורש: כל אדם ואדם, לא יכלו לוותר בשום פנים על דלת העם.

אם תורת החסידות הספיקה לרוות את ערגת נפשם של יודעי תורה ולומדיה, הרי פשוטי העם השתוקקו לשמוע מילת ניחום ועידוד וזו ניתנה להם ע"י מורי [illegible] החסידות [illegible] שהשתדלו להפיץ בקרב המוני העם את האמונה השלימה את הבטחון המלא, והחדירו בלבם את ההכרה כי "הנה זה עומד אחר כתלינו" וכי הם נמצאים בעיצומם של חבלי משיח וכך הגבירו את הציפיה לגואל הצדק, שיופיע ויגאלנו בגאולה שלימה.

רבי מיכל מזלאטשוב מייעץ לו לאדם שלא לרדוף אחר הגדלות, אחרי עושר וכבוד, ואף לא אחרי השגות ומדרגות גבוהות. "מן הדין שאדם ימצא הכל מוכן לפניו, ובאמת הכל מוכן לפנינו, אלא שהריעותו את מעשינו תתקפה פתנותנו, אילולא תאוה שבנו היינו מוציאים לחם לא מן הארץ. אלא מוצאים אותו בפתח בתינו כמו המן בימי המדבר, אף הגלוסקאות היו צומחות מעצמן ורק כיון שהננו חומדים להם, הרינו נאלצים להביא לחמנו בנפשנו, ולהשקיע בו זיעת אפינו, מאידך התומך את יתותיו באמונה ובבטחון כל משאלות לבו מתמלאות לו".

ספרות גדולה ורחבה נכתבה על החסידות, אולם לצערנו נעשה הדבר ע"י סופרים חילוניים זרים ברוחם ובאורח חייהם מן היהדות בכלל ומן החסידות בפרט ועשו בה כבתוך שלהם גיבבו סילופים ובדיות, על מנת להעמיד את החסידות באור שלילי ולצערנו הרב הצליחו בכך.

היו שניסו לכתוב את תולדות החסידות ולשרטט את דמויותיהם, אולם כל אלה שלא יכלו להביע את מלוא ההזדהות עם מורי החסידות ועקרונותיה, לא היו יכולים בשום פנים להביע את האמת הפנימית של החסידות, שכן העט החומרית אינה מסוגלת לשרטט את דיוקנם וכן אין האמן המוכשר הגדול ביותר מוכשר להעלות את הדברים על הכתב.

למזלנו קמו בעשרות השנים האחרונות סופרים ואנשי רוח משלנו, המתייחסים לאישים אלה לא רק בהדרת הכבוד אלא גם ביראה ובהדרת קודש כראוי להם, וכאשר הם יוצרים את הדמות, לא רק בזכות דא"ח שהשאירו אחריהם ברכה, אם מפי כתבם ואם מפי השמועה, אלא גם באמצעות ספרי קודש עובדות ומעשים שנרשמו על ידי תלמידיהם ומקורביהם, ובזכותם הם ניצבים לפנינו כאילו הם חיים, כבחינת "צדיקים במיתתם קרויים חיים", ובזכותם הן דמויות, חיוביות ומרהיבות העשויות לשמש דוגמא "כזה ראה וקדש".

תיאור השגב הנפלא העצור בהם, תורתם ומגילת חייהם, איננו ניתן אלא ע"י הזדהות מלאה, הדבר ניכר מבין השיטין של הספר אשר לפנינו, "תועפות הרים" לבית זלאטשוב.

★

הרה"מ טננבוים ששקד לאסוף בספרו תולדותיו של המגיד מזלאטשוב, בהתאם לחומר שהגיע לידו, מדגיש שלא שינה את טעמם אף לא שינה בלשונם אלא הביא את הדברים כמו שהם, כדי לשמור על שגרת שיגם ושיחם של המספרים, אולם המרקחת אשר רקח הרה"מ טננבוים מלאכת מחשבת למופת, שכן ידע לשלב את המקורות המצויים בידינו על ראשיתה של החסידות ועל תולדותיו של המגיד מזלאטשוב כמיקשה אחת, וכך מצטיירת לפנינו דמותו הפלאית כדמות עילאית המקרינה מאורה למרחקי תקופות וארצות.

קרוב לארבע מאות ספרים בתורת החסידות ובתולדותיה שימשו אבני יסוד לספרו של המחבר, ואמנם העמל הרב שהטביע נשקף בספר. בתשומת לב מיוחדת עקבתי אחר הקשרים שבין אבות החסידות לבית זלאטשוב ובין ארץ ישראל ובפרקים שונים מציין הרה"מ טננבוים את חלקם של בני המגיד מזלאטשוב לגיוס התרומות להחזקת ישוב ארץ ישראל. עד כמה שידיעתו של כותב הטורים מגעת, הקיף את כל החומר שהובא עד כה לדפוס, אם כי עתה ניתן להוסיף את הכרוז, שעל קיומו נודע לאחר שהוצע ברבים בתערוכת היודאיקה הירושלמית.

רבי מרדכי מקרמניץ, למשל, ששימש כאמרכל וגזבר למעות ארץ ישראל והרה"מ טננבוים גילה אותה אגרת שפורסמה בשעתה ב"יוזא בלעטער" וחזרה ונתפרסמה ב"אגרות האוהב ישראל" על מינוי אבות החסידות בחו"ל כגזברי התרומות להחזקת ישוב ארץ ישראל.

בעמ' 123 מציין הרה"מ טננבוים את מעמדו של רבי יוסף מיאמפלי כנשיא וגבאי כולל ואהלין למעות ארץ ישראל, וחתימתו מופיעה על כרוז זה ולדעתו היה אחד המסמכים החשובים שהוצגו בתערוכה זו. [illegible] פ"א, שעליו חתומים, נוסף על מנהיגי הישוב החסידי בארץ ישראל: רבי אברהם מקליסק, רבי יעקב שמשון משפיטבקא, ורבי משה ברבי מנדיל מויטעפסק, גם גדולי החסידות שעמדו בראש המפעל להחזקת הישוב באר"י: רבי לוי יצחק מברדיטשוב, רבי מרדכי מנסכיז ורבי יוסף מיאמפלי הוא המקור הקדום ביותר שבדפוס, לגבי התקנות המיוחסות לרבי משה אלשיך ולבעל "בית יוסף" "שחלילה וחלילה לשלוח יד ולמעול מעל בכסף הקדשים — שנועד לצדקת רבי מאיר בעל הנס — אפילו לצדקה גדולה שבגדר לות, לפדיון שבויים ממש".

חומר עצום נאצר על ידי המחבר, ומתוך רצון שהספר יהיה מקיף ככל האפשר כלל בתוכו גם מקורות שעליהם התנהל ויכוח, וכדוגמא נציין את הפרק על מכתבים ואגרות מעמ' 51 עד עמ' 58, ולפי המצוין מקורם מהגניזה החרסונית, וכן נזכרות אגרות אלו בפרקים שונים, אם כי כל אלה שעסקו בפרשה זו כבר הגיעו למסקנה ברורה. ספק איפוא אם המחבר היה צריך להקדיש להם פרק מיוחד, על כל פנים אין אגרות אלו מוסמכות יותר, מאשר ההשערה המובעת בהמשך בדברי רבי ישראל נחמן, ו"לא מצאנו" איננה ראיה שלילית.

אינו נוהגים לשלב בסקירת הספרים את המעודדים, התומכים והמסייעים, אם מבני הבית ואם מחשובי המקום, אולם הפעם איננו יכולים להימנע מלציין שהרה"מ טננבוים ממשיך נאמן בדרך אבות, הוא ידידי הרב משה דוד טננבוים המושך לפרקים בעט סופרים, ואף כאן כמו ביתר תחומי פעילותו, עומדים לו חכמתו ותבונתו המרובה, וביחוד נסיון החיים, ואמנה עלינו עדותו של בנו שנעזר על ידי אביו הנכבד בתוכן ובלשון חכמים, והשרשרת נמשכת לתפארת.

ואף זאת לשבחו יצוין שהספר מלגיו ומלבר, כספרי יראים ללא תמונות וללא פקסימליות, שכמה מחברי דורנו, נוהגים בהם כדי "להגדיל את העסק".

מכון "זכר נפתלי" בראשות הרב אליהו חיים קרליבך הציב לעצמו מטרה נעלה ביותר, להביא לדפוס את תולדות החסידות ולהפיץ את עקרונות היסוד של תורת החסידות, על כל מגוניה לתקופותיה, ונשאי הרב קרליבך לציין הישגים ניכרים בביצוע תרכניותיו. כותב הטורים אף רואה כבוד לעצמו על ששולב במסגרת זאת, ותוכניות נרחבות נמצאות בשלב התכנון והביצוע של מכון "זכר נפתלי".

הופעת ספר "תועפות הרים" לבית זלאטשוב על תוכנו המסודר והרצאתו מרהיבת העין, ראשית ביכוריו של הסופר החרדי המבטיח הרה"ח ר' יצחק מתתיהו טננבוים, הוא גם ציון דרך נוסף בדרך התפתחותו של מכון "זכר נפתלי". יהא ה' עמו להגשים את מלוא תוכניותיו להגדיל תורה ולהאדירה.

על השבת

מאת א. בן־יקיר

בששת בראת עשית,
ובשביעי שבת לנפשך.
בששה נפשי לגופי,
ובשביעי שחררתני.
בששה תקים כל,
ובשביעי תשיבנו אליך.
כל ימי כלואה נשמתי,
ובהפרדה תשוב לחיקך.

★ ★

ערגה לך נפשי,
ליום מרגועך.
אז תשקוט,
תרוה מזיוך.
תשקנה מסודותיך,
תאירנה מאורך
עליך תתרפק,
תחבקנה בעצך.

★ ★

לולי אורה,
איך יכלתי בימי חשכה.
לולי מרגועה,
אפסו ממני כחותיך.
לולי שחרורה,
עבד הייתי ולא אדע.
זו מתנתך,
לעולם לא ארפנה.

כרך נוסף של "כרם החסידות"

שוב אנו מעלעלים בכרם חדש שטעמו ערב לחיכם של טועמי חסידות. הכרך השלישי של "כרם החסידות" בהוצאת מכון "זכר נפתלי" פותח בפני המעיין פרקים נוספים בתולדות החסידות ומישוריה, כשהמאסף הנוכחי מוקדש לחסידות דומברובא, הגם שאינו מיוחד לסיקור בלעדי של אותו ענף פאורות, אך במרכז הכרך החדש בולטת הסקירה על הבית הגדול הנקרא בשם זה.

כמו בכרכים הקודמים מובאים בשער התורה, הראשון בשערי הספר, מדברי תורתם של גדולי החסידות ובהם הרה"ק רבי אברהם מצ'כנוב, רבי חיים מצאנז ועוד. דברי התורה עוסקים בסוגיות שונות בש"ס, כמו "כופר הכל פטור משבועה", או עניני פסח שני, "גט שיצא עליו עדרעין" וכו' ר"ב.

ב"שער החסידות" מופצים מעיינות החסידות חוצה דרך הנהגיהם והליכותיהם בקודש של גדולי החסידות. ביאור סוגיית "הואיל" על דרך המוסר מובאת בשמו של הרה"ק רבי מרדכי דב מהורנוסטייפול שהיה מגדולי האדמו"רים בדורו ועלה בשנת תרנ"ג על כס הרבנות והאדמו"רות בעירו ועד מהרה הוכר כשר התורה והעבודה. ראש ישיבת חכמי לובלין הגאון הקדוש רבי אריה צבי פרומר הי"ד מעשיר אותנו בדרוש נפלא על ראש חודש שבט וחמשה עשר בו הוא מבאר גם את מחלוקת הלל ושמאי ושיטתם ומעלת חידושי תורה ללומדיהם.

הרב חיים דוד באקאן מגיד יורק כותב מסה שלימה המשתרעת על עשרות עמודים על משנתו של כ"ק מהר"ש מבובוב, מאסה מרשימה ומפורטת על סדרי חייו והנהגתו בקודש.

בחלק אגרות הקודש אנו מוצאים צילומים של מכתבים נדירים ששלחו אדמו"רים מפורסמים לחסידיהם ומעניינת במיוחד אגרות ההזמנה לחתונת בניהם ששלחו האדמו"רים מתענשטין, מפשעדבורז וכ"ק ה"שפת אמת" לחתונת בנו כ"ק ה"אמרי אמת" מגור רבי אברהם מרדכי שהתקיימה בגור בשנת כ"ו אדר א' תרמ"א. הצילומים עצמם בהירים מאוד ושופכים אור על צורת סגנונם וביטויי צדיקי יסוד עולם.

ב"שער הארץ" מובאים קטעי פרקים על קשריהם של גדולי האדמו"רים עם ארץ הקודש וישובה, ובעיקר על דאגתם לאחזקת תלמידי החכמים שבה. ספורים מספרי שיער על הרה"ק רבי משה צבי מסווראן שנשא ארץ ישראל תפס מקום נכבד בחזיון עקב היותו נשיא עדת כולל ואהלין; גם תלמידיו שעלו ארצה, הפיצו בה את אור תורתו ואמרותיו הק' באספר בספרי הרב יוסף יהודה פישל המר־ איש ירושלים. [illegible]

[illegible] החדש, [illegible] הספרים "תפרוצה", הוא המשך נכבד ל־2 הכרכים הקודמים ומעשירים את המעיינים בהם בפרקי דברי ימיה של החסידות.

מ.מ. צורן

מסוד חכמים

פרקים במשנת חייהם של גדולי ישראל

שיחת חולין צריכה לימוד

מאת יעקב ב. פרידמן

"רבי יוסי אומר, אין היחיד רשאי לסגף את עצמו בתענית. אמר ר"י אמר רב, מ"ט דר' יוסי, דכתיב: ויהי האדם לנפש חיה, נשמה שנתתי לך החייה אותה!".

עריכת הספרים הוסטה, השלחן נערך בחופזה מכותר של אותו ציור: החיה אותה, ור' זלמן — רכון עדיין על מושבו, מתעמק במשמעות הדברים —. החל נותן דעתו על הלכות סעודה.

מנהג זה שנהג בו רבי שלמה זלמן מוילנא, שלא לדרוש צורך מצרכי החול כי אם באמצעות דבר הלכה או מימרא של חז"ל, לא נועד כדי לקדש את מזונו, או לזכך את פיו תבמוציאו. היתה זו מעין הקדמה שהפיצה אור על־פני סתגיא עמומה זו של מאכל ומשתה הכרוך בהם, והגדירה כאותת את ענינם: ר' זלמן איננו שותף באכילה גם לאותר העבירת מבושכת, הוא אינו אלא מחיה את אותה שהועפקה לו כפקדון ששמירתו עליו; שומר־שכר הוא — ששמירתו מעולה.

ועשתה לה הנהגה מופלאה זו כנפיים, ואף היותה לשיחה בינ־ עמודי הגרסי; שיחות חולין זו, למוד גדול בצדה. אלא שעד שהיו הלומדים מתענגים על חדוש נשגב שנתגלה להם מבית מדרשו של ר' זלמליה, היה אחד מהם מתמה על זכותו שהטעה אותו, והיה תוכך ומתלבט, גופא דאותה עובדא, שבקש להימנו ר' זלמליה בפה מלא למכור לו עוגה בפרוטה, היכי הוי.

שמר הלה את תהיותיו לעצמו. לא שפקפק חלילה באותה שמועה שקטנים של עדיה עבים היו ממתניה, אלא שאם שיחות חולין של ת"ח מצריכה למוד, שיחה זו שכולה קודש על אחת כמה, ומשנקלע בשלהי השבוע ר' חיים ריש מתיבתא דוולוזין לקלויז הוילנאי, שטח לפניו את תמיהתו:

"עוגת דבש רכש ממך אחי!" קבע רבי חיים.

"של דבש? לו יהי כן, של דבש. ומה בכך?"

חייך רבי חיים בהרחבת הדעת; ומכיון שתלויים היו בהם בדברים שעמד להשמיע גופי תורה, נהג בהם מנהג של כבוד; נתיישב בניחותא על ספסל סמוך, קרב אליו את הסטנדר, והחל פורש את אם, כמונה מרגליות, לפני איש שיחו, טפח ממשנת חייו של אחיו:

בימי נעוריו של ר' זלמן היה הדבר. אמו דאגה כדרכן של אמהות לבריאותו, וציוותה עליו לטעום מדי יום בשעות הבקר עוגה העשויה דבש כדי לחזק את לבו. סבר ר' זלמליה וקבל. שנים רבות חלפו, ר' זלמן ור' חיים שניהם היו לאנשים, ועוגת הדבש לר' זלמליה בעינה ובזמנה, כמוה כקריאת שמע של שחרית, שבלעדיה לא יכון יומו.

ומכיון שעוגת הדבש של ר' זלמליה אינה עשויה קמח ומי דבש מבוללים, כי אם מאותם שנצטווינו עליהם בקלות הבקים, והתעסקות בעינינה אף היא כמוה ככל הצרכים שהנשמה תלויה בהן, ובודאי הוא פה קודש של ר' זלמן שיהא משיח בעינינה. ואף לא זאת, מנהג קבוע לו לר' זלמן לעסוק, עובר לקיום כל מצוה בהלכותיה, והרי הוא מקפיד לפיכך לשנות סמוך לאכילתה בהלכות כבוד אב ואם...

"מעשה זית" עה"ת וחדושי סוגיות

חז"ל לימדונו (ב"מ כ"ח ע"א): סימנים דאורייתא, ויש לנו לומר, כי סימן טוב הוא למכון תורני, כאשר רואים אנו שאין הוא שוקד על שמריו, ומתפאר בעבר, אלא פניו לעתיד. החדשים לבקרים רואים אנו ב"ה מפרותיו המשובחים.

ככל הדברים האלו יכולים אנו לומר במלואם על המכון הצעיר יחסית "גלעד", מורשת חכמי פולין זצ"ל — הי"ד, שנוסד אך לפני כשנה, אך תופס לו את מקומו בכותל המזרח של המכונים התורניים בדורינו, בהיקף עבודותיו, ובפרי תוצרתו המצוין והמיוחד במינו.

וכך מצטרף לו הספר הנחמד "מעשה זית" מהגאון רבי אברהם נפתלי הירצקע גולדברג זצ"ל — הי"ד מוויעלון שבפולין לשרשרת ארוכה של ספרי חכמי פולין, שנערכו ויצאו לאור, תחת ידו האמונה של ראש המכון "גלעד", אשר משקיע אהבה וחום בספריו והיא ניכרת היטב בהם, הוא האברך הצעיר אברך כפשוטו וכמשמעו, הרה"ג חו"ב רבי דוד אברהם מנדלבום שליט"א. הספר יצא לאור ע"י עזרתו ומימונו של תלמיד המחבר זצ"ל, הרה"ח מנכבדי חשובי תל־אביב החרדית, יד"ד בית המדרש "אגודת ישראל" בצפון ת"א רבי אלחנן ראובן גרודזנסקי שליט"א, אשר גם הציב ציון בספר את קרובי משפחתו ז"ל, בפתח דבר שבראש הספר, מגולל הרב דוד מנדלבום את פרקי תולדות המחבר זצ"ל אשר אסף וליקט מפי תלמידיו החיים עמנו לאוריים.

כמה מרגש התיאור על הקשר החזק שהיה למחבר זצ"ל עם הג"ר מנחם זמבא זצ"ל — מאורה של יהדות פולין.

ואפיזודה מעניינת מביא בהקדמה משמו של תלמיד המחבר הרה"ח ר' דוד צימרמן מב"ב — שכאשר חלה בנו של המחבר זצ"ל, שלחו המחבר לגור אל כ"ק אדמו"ר בעל האמרי אמת זצ"ל להזכירו לפניו.

נענה אדמו"ר זצ"ל ואמר: ...הוא זקוק לרחמים רבים.

(ובהקדמה מובא שחסידים פירשו, שכוונת אדמו"ר זצ"ל היתה לנאמר: מחיה מתים ברחמים רבים...). ואכן נפטר בנו זה לבית עולמו.

נוראים הם תולדות ימי השואה הנוראה שבהם עבר גל התרעלה גם על המחבר זצ"ל, כמה נצבט הלב לקרוא על היסורים וההשפלה שהיו מנת גורלו של המחבר זצ"ל בשנות השואה הנוראות, עד שנספה על קדוש ה' הי"ד.

קשה מאוד לתאר במאמר קצר זה הרגשתנו בקוראנו הקדמה מרגשת זו, ובהעלותנו על מחשבתנו את גורלם של אלפי רבבות אחינו בני ישראל שהובלו בשואה להריגה על קדוש ה'. ובתוכם אלפי בני עליה, גאונים וצדיקים, קדושים וטהורים. אין ספק בלבנו, שע"י הדפסת ספריהם, אנו מקיימים מחדש את ה:"זכור ואל תשכח" בפועל ממש ולא רק בדיבורים. וגדולה זכותו של הרה"ח רבי אלחנן ראובן גרודזנסקי שליט"א, שהוקיר טובה למורו ורבו המחבר זצ"ל, ובאל בכך את ספרו זה, שיעלה שוב כעת על שולחן מלכים — מאן מלכי רבנן.

בספר ול"ב עמודים גדושים חדושים נפלאים חדושות על התורה ובסוגיות רבות בש"ס, וכל המעיין בהם ימצא נחת, בחודשים על התורה שורכם בדרך הפלפול נמצאים ידיעות נפלאות ורחבות בים התלמוד והפוסקים.

נזכיר פנינה קצרה מדברי המחבר זצ"ל לפר' אמור, על המדרש בפרשה זו הכתוב, כי מלך ומתמנה כשנמשח בשמן המשחה, אם הי' קצר נהי' ארוך וכדו' ע"ש. מבאר המחבר זצ"ל לפי"ז, את דברי רש"י בכתובות מ"ה ע"א שס"ל דכשהדיוט נהי' נשיא חשוב זה אשתני גופא. ובצדק תמהו שם התוס' על רש"י דאיך נאמר דע"י שנהי' נשיא נחשב זה שינוי בגופו. אך לפי"ד המדרש הנ"ל הדברים נפלאים כמובן. דהוי שינוי גוף ממש עכת"ד המחבר זצ"ל. והדברים מאירים ושמחים.

ונוכל רק לציין בזה שבשפתי צדיק להרה"ק מפילץ זצ"ל פר' חוקת מביא מדברי הילקוט שבשעה שהזכיר משה רבינו לאהרן ע"ה המות, נגרעה קומתו של אהרן וכו', וציין ע"ז אדמו"ר מגור זצ"ל בעל האמרי אמת שאולי גם הבגדים של אהרן נתקטנו כדי שיהיו מכוונים לאלעזר בנו, שהי' קטן בקומה מאהרן, וכמו שמצינו בדוד שהבגדים שלבש קודם שאול נתקטנו כדי שיתאימו לדוד כשנהי' מלך וכו' עכת"ד האמרי אמת.

ולפי"ד המדרש תנחומא הנ"ל, שהולך באמת על הלבשת שאול את בגדיו לדוד, הדברים בחורים לכאורה, שציין שדוד נהי' מלך. [illegible] עליו, וכן נאמר לגבי אהרן ואלעזר בנו, ([illegible]) זצ"ל בלקוטי יהודה במדבר ח"ב עמוד מ"ב וצ"ע בנחלת יעקב יהושע עמוד שמ"ב). וכנראה שאדמו"ר זצ"ל מגור למד קצת אחרת הפירוש במדרש הנ"ל ואכ"מ.

(ובשו"ת בן פורת להגר"י עבגיל סי' ב' ס"ק ה' כתב לבאר דברי הרמ"ם מפאנו סי' קי"ב שאסור למשוח בשמן המשחה בשבת. שהוא עפ"י המדרש הנ"ל דע"י המשיחה נהי' ארוך והשיב כמוליד ע"ש באריכות).

נסיים מאמרנו זה, בברכת כה לחי למכון "גלעד", אשר בכוונות עצמו אוסף ועורך כתבי יד חשובים ממאורי פולין זצ"ל, ואל המכון מגיעים עשרות כתבי יד והעתקות גדולי פולין זצ"ל ותלמידיהם.

נשמש כפה עבוד הנהלת המכון, תבקש מזה שכל מי שבידו לעזור באיזה צורה לפעולות המכון, בחומר מכתבי יד או ספרים שונים, ידיעות שונות או באמצעים חומריים, שיפנה אל המכון "גלעד" רחוב עמוס 4 בני ברק ויבורך על כך.

לפי השמועה, נערכים כעת במסגרת המכון כתבי הגה"צ רבי יצחק פינגבוים זצ"ל מוורשא, כתבי הגה"צ רבי ארי' צבי פרומר זצ"ל מקוזיגלוב. כתבי הגה"צ רבי אפרים צבי ורבי דוב בעריש איינהורן מאמסטוב זצ"ל. וכתבי הגה"צ רבי אלטר עזריאל מאיר איגר מלובלין זצ"ל, בטוחים אנו, כי ספרים אלו ילכו בעקבות קודמיהם — חדושי הגרמ"ז, חדושי רבי נחמיה, דעת משה, אור המאיר (ב' חלקים) חלקת יואב (ב' כרכים), ויצאו מושלמים מבית הבחרן.

[illegible] רבי אלחנן ראובן גרודזנסקי שליט"א [illegible] על מפעלו היפה הזה, ויזכה להרבות חילים לתורה ולתעודה מתוך נחת והרחבה ובכל טוב אכי"ר.

ד.ס.

הר המור

בין כתבי העת התורניים, שרכשו לעצמם מקום מכובד במסגרת הספרות התורנית החרדית יצויינו לשבח הקבצים "הר המור", המופיעים ע"י מכון הרב פראנק רבה של ירושלים במשך עשרות בשנים. בראשיתו הוקם מכון לסידור והוצאת כתביו ההלכותיים של הגרצ"פ פראנק ואמנם זכינו עד כה לסדרת ספרי: ארבעת כרכי "הר צבי", סדרת הספרים "מקראי קודש" על המועדים, "מקדש מלך" על הלכות בית הבחירה ועניני ירושלים, וזאת נוסף על הערותיו לספריהם של גדולי הדורות האחרונים: קצות החושן, מנחת חינוך, שאגת אריה ובחוברת שלפנינו הובאו כדוגמא מחידושיו הקצרים והמאירים לספריו של רבי עקיבא איגר, שנאספו מתוך כתבי יד וכן מספריו ומאמריו הנדפסים וסודרו על פי סדר הש"ס.

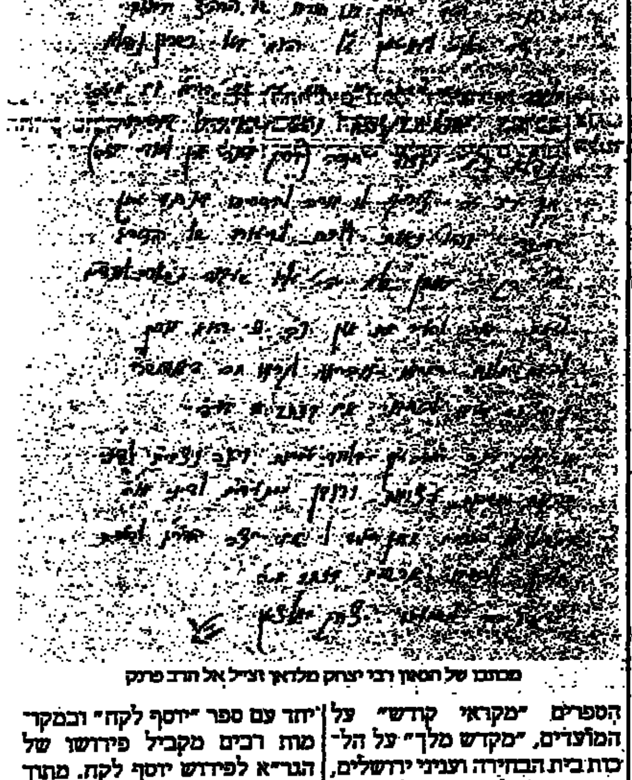
מכתבו של הגאון רבי יצחק מלצאן זצ"ל אל הרב פרנק

שמונים עמודיו של הקובץ מלאים וגדושים דברי תורה וחכמה, וקשה לפרט שכן הם כוללים חידושי הלכה מאת גדולי ירושלים הן הקדושים אשר בארץ המה שהאירו את פני ירושלים לפני שנים־שלושה דורות, ואף מבני הדור הנוכחי במדור "עיתים במשנתו" מכתבים שנתגלו בארכיונו של הרב, ומהם אנו למדים שמצודתו של הרב היתה פרושה למרחוק. לא רק גדולי ירושלים כגון רבי אליהו ראם, רבי פנחס אפשטין ואף אלה אשר מקרוב באו כגון רבי ישראל וולק היו משתעשעים בתורתו אלא עוד לפני השואה נמנה רבינו בין גדולי הדור ורבי חיים עוזר גרודזינסקי, רבי חנוך העניך איגיש בעל "מרחשת" היו משתעשעים בתורתו.

עורכי הקובץ הרבנים רבי יהודה ליב פראנק ורבי שבתי רב רוזנטל יודעים את מלאכתם והקבצים שהופיעו עד כה מכילים אוצר בלום של חידושי תורה שברובם הועלו על הכתב באגרות או שצויינו בהערות לספרים והכלל העומד לפני העורכים דווקא לאסוף אל הקובץ במאמרים קצרים "איידי דזוטר מירכס". בזכות הבאתם לדפוס בקבצים שלפנינו התקבלו באהלי תורה ויאירו עיניהם של הלומדים והמעיינים.

המדור המרתק הוא "גנזי ירושלים", וכאן לפנינו גילויים חשובים ביותר. בראש וראשונה הערות וחידושים על מגילת אסתר, בכתב ידו של בעל "חיי אדם", שהוסיף לספר "יוסף לקח" לרבי אליעזר אשכנזי בעל מעשי ה'. וכאן מרשה לעצמו כותב הטורים, שעסק בכתבי הגר"א, לציין כי ספר "יוסף לקח" היה כנראה לפני הגר"א בשעה שכתב את פירושו על מגילת אסתר. רק עתה הופיעה מהדורה מסודרת של פירושו זה, יחד עם ספר "יוסף לקח" ובמקומות רבים מקביל פירושו של הגר"א לפירוש יוסף לקח. מתוך השוואת הדברים אנו למדים שהגר"א דקדק בדבריו של רבי אליעזר אשכנזי בספרו זה, אם שהוא מסכים אתו, ואם שנוטה בדרך פירושו, גילוי הערותיו של בעל "חיי אדם" לספר זה מוכיח אף הוא את חשיבותו בעיני הגר"א ובני דורו.

הפרקים הבאים מאירים פרשיות חשובות בתולדות ירושלים. מכתבו של האדר"ת לקהילת מיר בענין כניסתו לכהונת רבה של הקהילה והימנו אנו למדים על עדינות נפשו, כאשר התנצל בפניהם על החלטתו ודברי ההסבר באו כדי להציל אותו מחשש חילול השם אם כי הדברים גלויים לפני בוחן לבות.

צדקה עשו עורכי הקובץ בהקדישם מאמר מיוחד לרבי יצחק מלצן מאישי תנועת המוסר שהשתלב בין אבני היסוד שירושלים של מעלה מיוסדת עליהם וקנה את עולמו בספריו על הלכות שבת "שביתת השבת", ובראש הקובץ כלולים גם בירורים בעניני בישול הטמנה, מתוך כתבי־יד שהיו בגנזי המכון.

אישיות נוספת שלא זכתה בשעתה לביאוגרפיה ראויה היא של רבי דובצ'ע שובקס ראב"ד בד"ץ החסידים במשך כשלושים שנה, והקונטרס בעניני שחיטה שרבי דוד שפירא בעל "בני ציון" הריץ לגרצ"פ. הר המור נתן ריווח ומעתה נצפה לקבצים הבאים.

מעונין לקנות
ספרי קודש ותשמישי קדושה ישנים
במחיר הוגן
טל' בערב: 02-415328

הורים יקרים!
בטרם תביאו את בניכם בברית הארוסין
פנו לאגודת דור ישרים
בבדיקת דם ניתן למנוע מחלות גנטיות ת"ז
האגודה פועלת ע"פ ברכתם של גדולי התורה בארה"ב ובארץ.
ביניהם: הגרש"ז אויערבך שליט"א הגרי"ש אלישיב שליט"א
הגר"ש וואזנר שליט"א והגר"נ קרליץ שליט"א
טל. 03-792352, 02-520369, 02-864274

סידור אור חדש עם ההלכות ופירוש המלים גם יחד

"לכל זמן ועת לכל חפץ" — אמר קוהלת, בדבריו אלה של החכם מכל אדם פתח מחבר הסידור הראשון שהגיע לידינו, המקובל רבי הירץ ש"ץ טריויש את הסידור הראשון שהובא לדפוס. בפתח הסידור הראשון, שהופיע בעיר טיהינגן, הוא פותח "ומלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים" ומסביר שהוא הוסיף שני פירושים: האחד על פי הפשט להבין את פירוש המלות, והשני על פי הקבלה.

סידור זה משמש כדוגמא לכל מהדורות הסידור בדורות הבאים. אף ההלכות והכוונות שלו מובאים ע"י האחרונים, הן פוסקי ההלכות, והן המקובלים וכדוגמא נציין את השל"ה המרבה להביא מדבריו של רבי הירץ טריויש בסידורו הראשון.

במשך ארבע מאות השנים שעברו מאז זכינו לסידורים רבים שסודרו, הן של גדולי הלכה והן ע"י גדולי המקובלים, ובדרך כלל אין מלכות נוגעת בחברתה. סידור הרש"ש למשל הוא הגדול ביותר, וכולל כוונות על פי דרך הסוד. שלושה כרכים גדולים מלאים וגדושים סודות הכוונה, ולצידו סידורים עם התפילות לבד.

אחד המפרשים המקובלים ביותר על הסידור הוא ר' אהרן ב"ר יחיאל מיכל הלוי, שפירושו "נהורא השלם" הובא לדפוס לראשונה לפני כמאה ושמונים שנה, ובמשך עשר השנים הראשונות הופיעו עשר מהדורות בערים שונות, ומכאן שהפירוש נתקבל בציבור ומאז הובא לדפוס בסידורים רבים, לעיתים ללא הזכרת שמו.

בערך באותה תקופה חיבר בעל "תורת דעת" ונתיבות המשפט את סידורו עם הלכות "דרך החיים" כדי שהלכות תפילה יהיו לפני המתפלל בשעת תפילה, ואם נתקל בבעיה יוכל להכריע מיד עם עיון בסידור, ומאז נדפס סידורו "דרך החיים" בעשרות מהדורות, אולם החידוש שלפנינו הוא שילוב הלכות נוספות מבעל קיצור שולחן ערוך, בתוך הלכותיו של רבי יעקב מליסא.

שלושת פירושים אלה: פירושו של רבי אהרן בעל פירוש נהורא, הלכותיו של רבי יעקב מליסא "דרך החיים" והשלמות מרבי שלמה גאנצפריד, הן בפירוש הסידור והן בהלכות, נאספו בסידור שלפנינו "אור חדש" שהופיע בירושלים. מתוך כוונה שהמתפלל לא יצטרך לדלג מתפילה לתפילה, ובניגוד לסידורים קודמים שבהם ניכרו צמצומים בגלל הוצאת הדפוס והניר. והמהדירים נמנעו מהכפלת פסוקי דזמרה, למשל, בתפילת שבת, והפנו את המתפלל לתפלות חול, הרי בסידור שלפנינו חזרו. המדפיסים והדפיסו את פסוקי דזמרה, יחד עם הפירושים וההלכות, גם בתפילת שבת, ואין ספק שהדבר מסייע למתפלל.

כן הוסיפו תפילת מנחה וערבית לחול בלי שום דילוג, ואף סדר היוצרות, קריאות לשלש רגלים, ולא רק לימי חול המועד שמקובל ברוב הסידורים אלא גם לימות הרגלים עצמם, וכמובן ההלכות, כפי שהובאו ע"י בעל "דרך החיים", הובאו כמו שהם.

ניתן להבין כי בעקבות התוספות המרובות שזיכו אותנו המהדירים של הסידור שלפנינו "אור חדש" הן בפירוש המלים מבעל ה"נהורא" עם הוספותיו של רבי שלמה גאנצפריד, והן ההלכות "דרך החיים", יהא הסידור גדול בהיקף ויכביד על המתפללים שלא יוכלו להחזיק אותו בידיהם בשעת תפילה ורבים מקפידים להתפלל גם תפילת העמידה מתוך הסידור. מאמץ מיוחד נקטו איפוא והשיגו ניר מיוחד, חזק וגם דק, כאחד, לסייע בידי המתפללים.

נסיים בדברי הקדמתו של בעל נהורא "ראתה הקורא נעים אנוש כערכי, ראוי לך אחי, להיות עיניך פקוחות ואזניך קשובות, לכל מה שמבואר בחבור הלזה, כי בכל החיבור הזה לא הלכתי בגדולות להאריך בדקדוקים ובקושיות, כאשר עשו המחברים שקדמוני שלא באה לסדר התפלה בקושיות ותרוצים, כי מערבב כוונת המתפלל, כי זמן תורה לחוד וזמן תפלה לחוד, שידמה בשכלו שעומד לפני המלך ומדבר עמו פא"פ — והמעיין היטב כשיעיין בו מובטח אני בעז"ה שימלא כל אחד מבוקשו".

חבל מאד שהמו"לים לא השכילו להדפיס את הסידור מחדש והוא צולם על פי הדפסה ישנה גרועה שלעתים מקשה על הקורא המתפלל.

פירושי המגיד מקוז'ניץ זצוק"ל לפרקי אבות

רעיון משובח הגה רבי יוסף צבי שישא, איש ירושלים, לכנס ולהו"ל בספר מיוחד כל פירושי ומוסרי המגיד הקדוש מהר"י מקוז'ניץ זצ"ל, הן אותם שהיו מצורפים לספרו הנפוץ "עבודת ישראל", הן הללו שנדפסו באסופות אחרות משמו, ובכלל זה פירושו לתיקוני זהר "אור ישראל", תורת המגיד מקוז'ניץ השתתתה ע"פ רוב על יסודות הקבלה, ולא בכל ענין היא שוה לכל נפש, אולם פירושיו לפרקי אבות הם בעיקר הארות לעובדי ה' וארחות חיים שכל אחד מסוגל להבינם. מכאן שכינוס הפירושים האלה בספר מיוחד היא ברכה למעיינים ולעוסקים במס' אבות.

פרקי אבות משמשים בני־לויה נאמנים לכשרי ישראל בכל ימות השנה, באשר כל יהודי מוצא בהם מפתח לאצילות הנפש ושלימותה הן בסור מרע הן בעשה טוב, אך באופן מיוחד באה שעתם בשבתות של האביב והקיץ, בספר "תולדות יעקב יוסף" כתוב: בחודו לומר פרקי אבות בין פסח לעצרת, כי הם ימי תשובה, וההוראות כל חיי אדם תלוי בימים אלו למעלה ולמטה. בסידור "מגן אברהם" כתוב: אחרי חג הפסח הימים ימי הכנה והתכשרות לקבלת התורה, וכבר ידענו שזיכוך המדות קודם לתורה, כדברי הרח"ו שהמדות אינן מכלל תרי"ג מצוות אלא הכנה עיקרית לקיומן, שבלעדי מדות טובות אי אפשר לקיים התורה"ק, ע"כ התקינו ללמוד פרקי אבות שכל מוסריהם בעניני מדות. בספר "אור יצחק" מהרה"ק מרודזיל זצ"ל נאמר: "כל התורה כולה נכללת בזו המסכתא".

והדבר הלמד מענינו, שאינו דומה אדם הלומד עניני מדות לבדו, לבי שלומד מפי רב וחכם ורופא נפשות, ולא עוד אלא משיעור קומתו של הה"מ מקוז'ניץ זי"ע. הוא היה מפרש את המשנה "יהי ביתך בית ועד לחכמים" כלפי האדם עצמו, הגוף והנפש בית לנשמה, שיהא אדם מכשיר עצמו להיות בית קיבול ראוי שייכנסו בו דברי חכמים. זהו, לדבריו, ענין "בית ועד לחכמים".

אחרי הכנה כזאת, אין ספק שכל ההוגה ב"פרקי ישראל"*, המופץ בימים אלה ע"י מכון "אור הספר" נמצא נשכר בכל שלושת המימדים: טוב, ערב, מועיל. כמובן לא לנו להרהיב ולספר שבחיו של המגיד. לא באנו כי אם להביע קורת רוח מהקנקן החדש, פרי עמלו של הר"י צ' שישא, המלא ישן־נושן. כמ"כ יש לברך על צרוף תולדות הה"מ מתוך ילקוט הרב חכם צבי הלברשטאם ז"ל.

א. ספרן

* מסכת אבות עם פירוש הבית שבעיון, מבשנזא הוא "פרקי ישראל" מאת המגיד מקוז'ניץ זצוק"ל. מהדורה מתוקנת בלוי מפתח עניינים, 168 דף.

שמונה זכו השנה בפרסי "עמק הלכה" על בירורי הלכה בשאלות אקטואליות

קרן "עמק הלכה" כבר קנתה את מקומה בעולמה של תורה, כאשר זה שנים אחדות היא עוסקת ומתמסרת לעידוד העמל התורני במגמה של "לאסוקי שמעתתא אליבא דהלכתא". תוך כדי התמודדות בבעיות אקטואליות, אם מדובר בחידושי הטכנולוגיה המחייבים בירורים מתמידים של התאמתם לעמדת ההלכה, ואם מדובר בבעיות שהזמן גרמן במובן הכלכלי או החברתי.

מייסד הקרן, הגאון רבי יוסף מרדכי בוימיל שליט"א אשר עמד בראש ההנהגה הרבנית של אחת הקהילות הגדולות בארה"ב ונמנה עם גדולי רבני אמריקה, שם לו למטרה, לאחר עלותו ארצה ומגוריו בירושלים, לעשות למען הכוונת היצירה התורנית בכיוון האקטואליה המשתנה מפעם לפעם. ולצורך זה ייסד את הקרן, הקוראת מדי שנה לציבור הלומדים להגיש עבודות במחקר ההלכה ובירוריה, כאשר בשנים הראשונות הודיעה על נושאים מוגדרים, בעוד שלאחרונה היא מעניקה לת"ח המופלגים, המשתתפים בפעולה הזו, את האפשרות לבחור לעצמם כל נושא שהוא, ובלבד שהוא משולב בתחום האקטואלי.

ואמנם, מאז החלה הקרן בפעולתה, כבר הצטברו עשרות מחקרים חשובים בנושאים המחדשים, וכן היתה גם פעולת הקרן לשנה זו, שנת תשמ"ז, כאשר הכריזה על הגשת עבודות בבירורי הלכה בבעיות שהזמן גרמן וההיענות היתה רחבה ומרחיבה דעת.

הקרן נושאת את השם "עמק הלכה", על שם ספרו של חותנו הגאון רבי יהושע בוימיל זצ"ל, מגדולי רבני אמריקה בדור הקודם ומחשובי הפוסקים, אשר שימש ברבנות וגם תפס עמדה בכירה בחיי יהדות התורה, בכהונתו כסגן נשיא אגודת ישראל ומראשי "אגודת הרבנים". כן נושאת הקרן את שם אביו הגאון ר' יואל משה בוימיל זצ"ל, מגדולי הרבנים בגליציה ואת שם אחיו הצעיר, הרב ר' יהושע הי"ד, מבחירי ישיבת חכמי לובלין, אשר בגיל צעיר לימים כבר תפס כהונה רבנית והיה אחד הכוחות המבטיחים לעתיד של הדור הצעיר דאז; אשר נגדע ביד הזדונית האכזרית של האשמאי הנאצי.

פעולת הקרן זוכה להדים רחבים בעולם התורה והישיבות, ומדי שנה, כאשר מתפרסמת ההודעה על הגשת העבודות, מתגייסים עשרות ת"ח במרץ רב כדי ללבן נושאים אקטואליים על יסוד הש"ס והפוסקים לדורותיהם, תוך כדי השוואת הנתונים דהיום לנתונים שהיו רווחים בתקופות קודמות. העבודות נבדקות ע"י צוות של גדולי תורה ופוסקים, כשהם מחליטים אלו הן העבודות הטובות והמעולות ביותר, הראויות לפרסי הקרן. יצוין, כי גדולי התורה הבודקים את העבודות מתלבטים לא פעם במבחן המגוון והמעולה, ומספרם של מקבלי הפרסים עולה, בדרך כלל, על מה שהוקצב מראש, וכך גם השנה, במקום 5 פרסים שעליהם הוכרז מראש — הוחלט על חלוקת 8 פרסים לעבודות הטובות ביותר, כאשר ברור שגם אלה שלא נבחרו, ראויים להוקרה וציון לשבח.

שמונה האישים התורניים שזכו בפרסי "עמק הלכה" לשנת תשמ"ז, הם הרבנים הגאונים: הרב נפתלי נוסבוים, הרב בנימין בית־ברים, הרב אברהם ישעיה מן, הרב נחמיה אולנער, הרב צבי שכטר, הרב מיכאל קוט והרב ישעיה פנחס רוטנברג, בגין עבודותיהם המתבחורות על בעיות אקטואליות בשטחי הלכה שונים.

במשק ובעבודה

מנכ"ל שירות התעסוקה:

235 אלף מובטלים ביקשו עבודה השנה

הערכה היא שיש 35 אלף מובטלים נוספים המעדיפים לחפש עבודה בכוחות עצמם ★ העבודות הלא נוחות בידי הערבים

220 לשכות העבודה בארץ טיפלו השנה ב־235 אלף מובטלים, כתוך כה העסוקה על כפיליך מאתיים חמישים אלף איש, הקיים בארץ. פקיד השומה בר־אין בממוצע בין 80 ל־100 מובטלים ביום. נתונים אלה מסר מנכ"ל שירות התעסוקה, ברוך חקלאי לנשיא המדינה חיים הרצוג שביקר בלשכת התעסוקה בבאר־שבע ושוחח עם מובטלים במקום.

חקלאי הדגיש בפני הרצוג, כי נתונים אלו מצביעים על אחוז נמוך של אבטלה ולמעשה שיעור המובטלים במציאות גבוה בהר־בה. "מובטלים רבים אינם מת־ייצבים בלשכת העבודה מפאת הבושה או כיוון שהם מעדיפים לחפש עבודה בכוחות עצמם. להערכתנו יש כ־35 אלף מובטלים נוספים, שאינם מופיעים בנתונים שבידינו" אמר חקלאי.

מנכ"ל שירות התעסוקה מסר עוד, כי כשליש מההזמנות לעבו־דה שמתקבלות בלשכות, מציעות משכורות הנמוכה משכר המינימום במשק ובמקרים כאלה, זכאים המובטלים לסרב להצעות העבו־דה.

שר העבודה והרווחה משה קצב שנילווה לנשיא בביקורו בשירות התעסוקה אמר, כי במצי־אות הקיימת, הוא שולל את מתן הזכות למובטל לסרב לכל הצעת עבודה. עם זאת הוא הדגיש, כי יעמוד על כך בכל תוקף, רק לאחר שיאושר חוק שכר המינימום.

ברוך חקלאי ציין, כי את "מר־בית העבודות הבלתי נוחות" מא־יישים כיום ערבים מיהודה שומרון וחבל עזה ולאחרונה החלו הפוע־לים הערבים להשתלב גם בעבודות משמרות, מכיוון שהפועלים הי־הודיים מסרבים לעשות זאת. חקלאי מסר עוד, כי העבודות הזמניות הפכו לאחרונה למרכיב העיקרי בהצעות התעסוקה ולדב־ריו כמעט שאין באחרונה הצעות עבודה קבועות ולטווח הרחוק. (עתי"ם)

● ביירות, — כשר בקר מיובא נגוע בקרינה גרעינית, נתגלה בע־יירה נוסטה שבקירבת ביירות, מסרה הטלוויזיה הלבנונית.

יעקובי: יש להמשיך בייצור המרכבה

מאת סופרנו הכלכלי

למרות כל הקיצוצים בתקציב הבטחון יש להמשיך בייצורו של טנק המרכבה — כך אמר שר הכלכלה והתכנון גד יעקבי בעת שסייר בקו הייצור של המרכבה. השר יעקבי אמר כי יש להביע הערכה לאלוף ישראל טל שייזם, הוביל, הקים ומימש את אחד ממיפעלי התעשייה הגדולים בארץ שבולט ברמתו ובאיכותו".

השר יעקבי גם נפגש בביקורו עם האלוף טל ועם צבי טרופ היועץ הכלכלי של מערכת הבט־חון.

הדולר השחור: 1.61-1.62

שערי מטבע חוץ ליום ג', י"ח באייר תשמ"ו 27.5.86

המטבע	בקנטים: קניה	בקנטים: מכירה	העברות והמחאות: קניה	העברות והמחאות: מכירה	שערים יציגים
1 דולר ארה"ב	1.45	1.50	1.4777	1.4962	1.4860
1 לי"ש	2.16	2.29	2.2074	2.2361	2.2193
1 מארק מערבי	0.63	0.67	0.6452	0.6534	0.6472
1 פרנק צרפתי	0.19	0.21	0.2025	0.2051	0.2035
1 פרנק שווייצרי	0.76	0.81	0.7795	0.7893	0.7829

מגש האירוח
אידיאל טורס בע"מ
ירושלים: מלכי ישראל 45, טל. 222412
תל אביב: בוגרשוב 9
טל. 203838
האווירה שלך לנסיעות
טל. לבירור זמני נחיתות: 03-9711111

חדשות הבורסה

סיכום תוצאות המסחר ליום ג', י"ח באייר תשמ"ו 27.5.86
מילווה קצר מועד נקבעו תשואות בין 19.86-21.01.

מניות וניירות ערך המירים

מגמת המסחר לפי ענפים

★ בנקים מסחריים: יציבות וירידות עד 2 אחוז
★ בנקים מסחריים (הסדר): בד"כ יציבות
★ בנקים למשכנתאות: תנודות עד 5 אחוז
★ מוסדות מימון ענפיים: בד"כ עליות עד 3 אחוז
★ מסחר ושירותים: בד"כ ירידות עד 5 אחוז
★ בטוח: בד"כ עליות עד 5 אחוז
★ מקרקעין: בד"כ עליות עד 5 אחוז
★ תעשיה: תנודות עד 5 אחוז עם נטיה לעליות
★ השקעה: עליות עד 5 אחוז
★ נפט: עליות עד 5 אחוז

סה"כ המחזור במניות ונייע המירים 8,534.1 אלפי ש"ח. סה"כ המחזור באג"ח 5,262.6 אלפי ש"ח. סה"כ מחזור העסקות בבורסה (מניות, נייע המירים ואג"ח) 13,796.7 אלפי ש"ח. סה"כ מחזור העסקות במק"מ (כולל קיזוז) 7,561.6 אלפי ש"ח.

המניה הפעילה ביותר בכל ענף בתמורה כספית

שם הענף	שם המניה	תמורה כספית	שינוי ב-%
בנקים מסחריים	הפועלים ש'	863.2	-0.4
בנקים למשכנתאות	יעסוד 5.0	30.6	+15.0
מוסדות מימון ענפיים	שלטון א' ש'	21.4	-2.1
בטוח	הסנה ש'	124.9	+1.9
מסחר ושירותים	דלק ב' ש'	110.0	-0.4
מקרקעין	הכשרת הישוב 1.0	83.8	+0.0-
תעשיה	עמק 1.0	191.6	+1.3
השקעה	דיסקונט השי ש'	195.5	-0.5
נפט	נפטא ש'	43.8	+5.0
מניות הנסחרות במסח"ה	גוית מ'		-0.4

המניה בעלת התנודה הגבוהה ביותר

שם הענף	שם המניה	שינוי ב-%	שער
בנקים מסחריים	הספנות א' 0.5	-5.3	710.0
בנקים למשכנתאות	יעסוד 5.0	+15.0	913.0
מוסדות מימון ענפיים	פתוח תעשיה מבכ'	+10.0	61050.0
בטוח	ציון החזקות 1.0	-9.4	15420.0
מסחר ושירותים	ניקוב מחשבים 5.	+10.0	5599.0
מקרקעין	קיסריה 0.1	-10.0	1711.0
תעשיה	גולד פרוסט 5.0	-10.9	1222.0
השקעה	אלגר מ'	+15.0	8900.0
נפט	טראויל 1.0	-10.0	1685.0
מניות הנסחרות במסח"ה	גוית מ'	-0.4	228.0

ריכוז מגמת המסחר

הפסקת מסחר — 31; ללא שינוי — 129; סה"כ עליות — 155; סה"כ עליות בשיעור של מעל 5% — 37; קונים בלבד — 3; סה"כ ירידות — 112. סה"כ ירידות בשיעור של מעל 5% — 10, מוכרים בלבד — 2.

מגמת המסחר של אג"ח צמודות למדד

★ 3% אג"ח הצמדה מלאה: ירידות עד 1 אחוז
★ אג"ח 4.25% הצמדה מלאה: בד"כ יציבות
★ אג"ח 80% הצמדה: תנודות עד אחוז אחד
★ אג"ח 90% הצמדה: בד"כ יציבות

מגמת המסחר של אג"ח מסוגים שונים

★ אג"ח "ברירה כפולה": בד"כ יציבות
★ אג"ח הנסחרות במסח"ה: תנודות עד 1 אחוז

הודעות הבורסה

חברה ישראלית לקופסאות פח

החברה פרסמה תמצית דו"חות כספיים למחצית השנה שנסתיימה ב-30.6.84. ההכנסות הסתכמו ב-5,395 מיליוני שקלים, לעומת 1,257

גידול במצבת האבטלה ב־1985

מאת סופרנו הכלכלי

שיעור האבטלה בשנה שעברה עלה לשיא חדש והגיע בממוצע שנתי ל־6.7 אחוזים לעומת שיעור אבטלה של 4.5 אחוזים בשנת 1983 ו־5.9 אחוזים ב־1984. רמת האבטלה הגיעה לשיא ברביע הראשון להפעלת התכנית הכלכלית לייצוב המשק. בחודשים יולי־ספטמבר 85 הגיעה האבטלה ל־7.8 אחוזים. נתונים אלה כלולים בדו"ח בנק ישראל שיוגש בסוף השבוע לממשלה.

בדו"ח בנק ישראל כתוב עוד כי החמרת האבטלה נרשמה במיוחד בערי הפיתוח, בישובים צידוניים חדשים ובאיזורים המרוחקים ממרכז הארץ. בערי הפיתוח הגיעה רמת האבטלה בשנת 1985 ל־10.2 אחוזים לעומת 5.7 אחוזים בתל אביב ו־5.3 אחוזים בחיפה. מהנתונים עולה עוד כי נרשם גידול בשיעורם של החיילים המשוחררים בקרב הבלתי מועסקים. נתון זה כמעט לא השתנה בשנים האחרונות.

בנק ישראל מסביר את התופעה הזו באומרו שההחמרה בשנים האחרונות נבעה מקיפאון ממושך בצמיחה שאינה מדביקה את קצב הגידול של כוח העבודה האזרחי. לפיכך נחלש בהדרגה הביקוש היחסי לכוח העבודה.

"חברת העובדים חייבת להסיק מסקנות ממשבר התעסוקה בחיפה"

"מפעלי התעשייה באיזור חיפה נקלעו למשבר כלכלי ותע־סוקתי, לא רק בגלל נסיבות אוב־ייקטיביות הנובעות מחומרת המצב במשק. יש לזכור כי בהיות המפעלים בחיפה ומפעלי חברה"ע בכלל זה חלוצי התעשייה בארץ, מערכות הייצור שלהם כבר הת־יישנו במרוצת השנים, לא כולם הצליחו להתאים את עצמם לעידן הטכנולוגי המתחכם ולמהפכת המחשב שחלו בשנים אלה בתע־שייה המודרנית" — אמר מזכ"ל ההסתדרות ח"כ ישראל קיסר במועצה איזורית של עובדים ומ־נהלים במשק ההסתדרות באיזור חיפה שנערכה ב"ביתנו" בחיפה.

קיסר ציין כי שומה על חברת־העובדים להסיק עתה את המסק־נות האופראטיביות ממה שמתר־חש במפעלים בחיפה ובהתאם לכך להכין תכניות לפיתוח וקידום תעשייתי לטווח ארוך.

צרת המשק היא שמעדיפים לטפל בבעיות שוטפות שמתעוררות בטיפול תרופתי חד פעמי במקום לעבור לשיטת ניהול מודרני "וא־רוכת טווח" — הדגיש קיסר.

"ניהול מודרני, פירושו שה־מנהל חושף עצמו יש לו שיקול דעת והוא משמש דוגמא אישית. בנושא זה אנו מפגרים הרבה אחרי אירופה ארה"ב ויפאן" — התריע קיסר.

קיסר אמר כי עד כה נערכו 290 מועצות מפעליות וזה חידוש שההסתדרות הנהיגה כאשר עוב־דים במשק ההסתדרות נפגשים עם מנהלים ומקיימים קבוצות דיון במגמה להגביר את מעורבותם במפעל גם בתחום האחריות וה־ניהול המעשי.

שר הבטחון מקווה לסיכום חיובי על מטוס ה"לביא"

"בכוונת ישראל להמשיך בפיתוח ובייצור מטוס ה"לביא" בתחום של סכום, שיהיה קבוע מידי שנה, זאת בהנחה שהיקף הסיוע מארה"ב יישאר כמות שהוא, ויאפשר לנו גם לענות לצרכי צה"ל האחרים, לנוכח הקיצוץ בתקציב הבטחון" — אמר שר הבטחון יצחק רבין.

שר הבטחון השיב לשאלות עתונאים בעת שסייר בגן התעשייה בגוש תפן בגליל, בכפר הוורדים ובמפעל "ישקר" המייצר חלקים ל"לביא".

מר רבין נשאל על המחקר, שהוכן ע"י ד"ר שי פלדמן, מה־מרכז ללימודים אסטרטגיים באוניברסיטת תל אביב, הקובע שעל ישראל להתכונן "לתסריט גרוע" נוכח האפשרות שארה"ב תקצץ 680 מיליון דולר בסיוע שהיא תגיש לישראל ב־1987. שר הבטחון אמר: "אני מצטער מאוד על הפרסום של החוקר הישראלי. אין לו שום אחיזה במציאות, ארה"ב מדברת אתנו על סיוע בהיקף של 1.8 מיליון דולר. היו וישנן דעות בארה"ב שישראל לא צריכה, מתוך ה־1.8 מיליון דולר אלה להקצות סכום כה גדול לפיתוח וייצור ה"לביא" בארץ. אבל הקונגרס אישר את ההמרה עבור ה"לביא" כך שיש לישראל אישור של מרכיב מרכזי במערכת האמ־ריקאית, שאיפשר לנו להשתמש בחלק מהסיוע האמריקני לפיתוח ולייצור ה"לביא". (עתי"ם)

לראשונה ישראל בגוש האירופי של יול"ה

לראשונה תשתתף ישראל בד־יונים ובמגעים רשמיים של יול"ה, הארגון הבינלאומי של מרכזי השלטון המקומי והעירוני, במ־סגרת הגוש האירופאי, לאחר שצורפה אליו רשמית.

בישיבת הועד הפועל של הארגון הבינלאומי שהתקיימה בשבוע שעבר בלונדון, חולקו החברות ביול"ה לגושים המייצגים אזורים גיאוגרפיים חדשים.

גוש המזרח התיכון ובו כל מדינות ערב יפעל מטוקיו.

באישור הנהלת מרכז השלטון המקומי בישראל הסכימו מנכ"ל המרכז, מר מיכאל אלמוג, וסגן נשיא יול"ה, ראש עיריית חיפה מר אריה גוראל, כי המרכז הישראלי יצורף לאזור הגוש האירופאי. נציגי מדינות אירופה הצביעו פה אחד לקבלתה של ישראל כחברה בגוש האירופאי. (עש"ת)

דו"ח בינלאומי קובע שהעובדים הערבים בשטחים סובלים ממעמד נחות

ז'נבה, — הערבים בשטחים המוחזקים בידי ישראל סובלים מתנאי עבודה ותנאי חיים נחו־תים, בגלל מדיניות ההתנחלות של מדינת ישראל" — נאמר בדו"ח של ארגון העבודה הבינלאומי שפורסם בז'נבה.

הדו"ח הוכן על ידי משלחת בת שלושה אנשים מטעם ארגון העבודה הבינלאומי.

המשלחת קובעת, כי הישרא־לים המתנחלים שם חיים בתנאים כלכליים וחברתיים טובים יותר מתושבי האיזור הערבים כתוצאה ממדיניות הממשלה.

הדו"ח קובע כי קיים "חוסר איזון משמעותי ברמת השירותים המוניציפליים תוך סיבסוד ה־השקעות התעשייתיות הישראליות בגדה המערבית.

כמחצית הערבים העובדים בישראל עושים זאת בחשאי, ללא רשיונות עבודה, דבר זה מקשה עליהם עוד יותר לזכות ביחס שווה לזה הניתן לישראלים. (ע"ר)

חברת החשמל חוייבה בפיצויים למאפיה על נזקי הפסקת חשמל

חברת החשמל חוייבה לשלם פיצויים למאפיה בשל נזקי הפסקת חשמל, שנגרמה כתוצ־אה מהתמוטטות ענפי עצים על כבלי חשמל.

"כל צרכן המתקשר עם חברת החשמל, רשאי לצפות מהחברה שתנקוט בצעדים סבירים ובאמצעי זהירות שיבטיחו אספקת חשמל סדירה" — קבעה שופטת השלום החיפנית, מיכאלה שידלובסקי־אור בעת שחייבה את חברת החשמל בתשלום הנזיקין ל"מא־פית דוידוביץ ובניו", מקרית אתא.

המאפיה פנתה לערכאות לאחר שהפסקת חשמל בלתי צפוייה שאירעה בליל ה־12 בספטמבר 1982 — בליל גשם ורוחות מנעה ממנה לטענתה, להמשיך באפיה וכתוצאה מכך נגרם למאפיה נזק של 83.284 שקלים ישנים. התוב־עת טענה כי הפסקת החשמל הממושכת נגרמה בשל התרשלות חברת החשמל, אשר לא השכילה לגזום בעוד מועד ענפי עצי אק־ליפטוס ענקיים, הגדלים בין קווי מתח גבוה העובר באיזור והם נפלו על הכבלים.

חברת החשמל ביקשה לדחות את התביעה וטענה, כי אין לקבל את טענת המאפיה.

בפסק הדין המנומק, ציינה השופטת כי הסכנה של אפשרות שבירת ענפי עצים הסמוכים לקוי החשמל ונפילתם על קווי חשמל היתה בבחינת סכנה ידועה לעובדי חברת החשמל, הנוהגים מידי שנה לגזום עצים הסמוכים לכבלי החשמל, כדי לסכל כל סי־כון.

השופטת ציינה בהחלטתה, כי חברת החשמל אשר לה הזכיון לאספקת חשמל בישראל "חייבת גם היא, ככל גוף ציבורי לנקוט אמצעי זהירות סבירים, כדי למנוע נזק ולספק חשמל לצרכניה בדרך סבירה ובאופן נכון ומסודר.

קנסות על הובלת ירקות ללא תעודת משלוח

בית משפט השלום בנצרת גזר בסוף השבוע קנסות על עשרות תושבים מנצרת, לאחר שהורשעו בהובלת סחורה חקלאית ללא תעודת משלוח.

הסוחרים נהגו לקנות את הס־חורה במושבים ולהעבירה לשוק ללא תעודות כדי להתחמק מתש־לום מסים. באחד המקרים היתה בידי הסוחר תעודת משלוח, אך הוא לא רשם בה את סוג הסחורה ואת תאריך ההובלה במטרה לה־שתמש בתעודה שנית.

9 הרוגים ועשרות פצועים במחנה הפליטים בורג'־בארג'נה

ביירות, — תשעה אנשים נהרגו ועשרות נפצעו בקרבות עזים שהתנהלו ביום שני מהשעות המוקדמות ובמשך כל היום, בין אנשי המיליציה השיעית אמל' והמחבלים הפלשתינים במחנה הפליטים בורג'־בארג'נה, בדרום ביירות — לפי סיכום זמני.

ארגוני המחבלים במחנה אמרו כי היו להם שלושה הרוגים ו־14 פצועים, ואילו אמל מסרה כי היו לה 6 הרוגים ועשרות פצועים.

עליה חדה במחירי הסוכר, אורז ופירות במצרים

קהיר — הרשות הכללית למצרכי מזון אישרה מכירת סוכר במחיר 50 גרוש לק"ג. זוהי עליה של 15 גרוש במחיר. משרד האספקה החליט להעלות גם את מחיר האורז, כ־14 גרוש ל־40 גרוש לק"ג.

צעד זה נעשה כהכנה לקראת צמצום של 200 מיליון ל"מ, שהחליטה הממשלה להפחית מהסובסידיות בשנה הבאה, 86/87.

יש לציין גם, שעתון העתון "אל שעב" כי, פירות הקיץ שהחלו להציף את השווקים בתחילת הרמאדן מיועדים לעשירים בלבד לפי מחיריהם. (ע"מ)

37.5 מיליון תיבות פרי נשלחו לחו"ל

השבוע עם סיום העונה של אריזות ההדרים, נמסר כי 37.5 מיליון תיבות פרי הדר נשלחו השנה (עונת 1985/6) לחו"ל ובהן אשכוליות, לימונים, תפוזים (ולנ־סיה, שמוטי ומבודרים) וקליפים.

חרף התחרות הגוברת עם ספרד, מרוקו וקפריסין, מוסר שלמה אריאלי — סמנכ"ל תנובה אכספורט (האגודה לאריזת פרי הדר ושווקו) השגנו מחירים טובים במטבע חוץ לרוב זני הפרי. ההכ־נסות למגדלי ההדרים הצפויים מהעונה שהסתיימה בימים אלה, תהיינה גבוהות בהשואה לענפי החקלאות האחרים. התמורה הג־בוהה שהושגה לפרי ההדר היש־ראלי הינה, לדברי אריאלי, הודות לאיכות הפרי, השיפור שחל בסל המטבעות האירופיים לעומת הדולר וההתייעלות המערכות שאורזות ומשווקות.

טונה פרי ייצוא לעומת טונה פרי לבודה הגיעה בתוים כדי שיעור הבדל 3:1 ובאשכוליות עד 4:1 לטובת הייצוא. לדברי סמנכ"ל תנובה אכספורט צפויה לפרדסנים הכנסה של כ־180 דולר מייצוא טון תוים וכ־200 דולר מייצוא טון אשכוליות. ההכנסה מזני הק־ליפים והלימונים שהופנו לייצוא, תהייה אף גבוהה יותר.

באירופה נמסר כי הסיטונאים הרוכשים את הפרי המופיע מותג JAFFA (ג'פה) הביעו שביעות רצון מאיכות הפרי הישראלי, הן בהופעתו החיצונית והן מטעמו העסיסי.

החל מחודש יוני, עת תחל ההיערכות לעונת תשמ"ז (1986/7), מביע שלמה אריאלי חשש כבד לגודל היבול הצפוי: העצים בפרדסים שופעים בפרי צעיר ואם תימנע מהם מנת מים אופטימלית, קיים חשש לאיכות הפרי בעונה הבאה.

מצרים תייבא חצי מיליון חממות מישראל

אבו דאבי, — משרד החקל־אות המצרי חתם על הסכם ליבוא חצי מיליון חממות לפי הנחיותיו של שר החקלאות ד"ר יוסף ואלי מוסר העתון "אלחליג'".

"אלחליג'" נודע גם כי עם אחד מהבעלים הבכירים של החברה לייצור חממות בישראל שביקרה בקאהיר, הוסכם כי החברה היש־ראלית תייבא חצי מיליון חממות בשנה הנוכחית. ממשלת מצרים תשלם חלק מהמחיר באמצעות התשלומים המגיעים לה עבור הנפט שהיא מוכרת לישראל. (ע"מ)

מרכז ההשקעות אישר הקמות והרחבות מפעלי תעשיה בכ־29 מליון דולר

מינהלת מרכז ההשקעות במשרד התעשיה והמסחר אישרה בישיבתה תכניות השק־עה במפעלי תעשיה בהיקף של 29 מליון דולר.

במסגרת מדיניות משרד התעשייה והמסחר לעודד הקמה והרחבה של מפעלי תעשיה באזורי פיתוח, אישר מרכז ההשקעות תכניות להקמה של 3 מפעלים וההרחבתם של חמישה. המפעלים החדשים הם בתחום התכשיטים, האופטיקה וחלקי רכב ואילו הה־רחבות הם בתחומי המתכת הפ־לסטיקה והכימיקלים, ונמצאים באזורים: שלומי, ברקן, דימונה, עפולה, צין והגושרים.

יורם בליזובסקי, המשנה למנ־כ"ל ומנהל מרכז ההשקעות במשרד התעשיה והמסחר ציין כי תכניות אלה יביאו לתוספת יצוא של 26 מליון דולר ולתוספת של 185 מקומות עבודה חדשים.

בליזובסקי מציין עוד כי בימים אלה התקבלו נתונים סופיים של היקף ההשקעה בתעשיה ב־1985, ולפי נתונים אלה סך היקף הה־שקעות בתעשיה, אשתקד דומה לזה שהיה בשנת 1984.

בליזובסקי הבהיר שלמרות התחזיות שהיו בהמשך 1985 על הקטנה בהיקף ההשקעות, הס־תכמו ההשקעות בפועל באותה תקופה בסך של 1.1 מיליארד דולר ותופעה זו יש לה השלכות חיוביות אשר תבואנה לידי ביטוי בהגדלת כושר הייצור והיצוא של התעשיה וביכולת של התעשיה לקלוט מו־עסקים נוספים.

שולץ מברך את שר האוצר החדש מ. ניסים

מאת סופרנו הכלכלי

שגריר ארה"ב בישראל תומס פיקרינג העביר לשר האוצר מכתב — מאת מזכיר המדינה האמריקאי ג'ורג' שולץ.

במכתבו — מביע מזכיר המדינה האמריקאי את המשך תמיכתו במאמציכם לביסוס ושיקום הכלכלה הישראלית. "מודע אני לחשיבות מטרתכם וער אני לתקוות האזרחים בישראל לעתיד פורה יותר. כלכלה ישראלית חזקה ומרצת משרתת גם את עינינו ואנו שותפים לשאיפתכם לחידוש הצמיחה הכלכלית. "כותב שולץ ומוסיף" כידוע לך, מזה שנים רבות מנהלים פקידים משתי המדינות שיחות מועילות בנושאי כלכלה וסיוע, ולאחרונה התנהלו שיחות כאלו במסגרת "קבוצה משותפת לפיתוח כלכלי" בניהולם של מנכ"ל משרדכם, שרון, ותת מזכיר המדינה וואליס. שיחות בדרג כה גבוה חשובות לשתי הממשלות ואנו מצפים לקראת מושבה הבא של הועדה, האמור להתקיים בירושלים ב־17־18 ביוני".

במכתבו גם הביע שולץ הערכה לביקורו האחרון של מנכ"ל האוצר ושיחותיו עם סגן המזכיר וייטהד, תת־המזכיר וולים, הורבס שטיין וסטנלי פישר. סייעו רבות בהבהרת התפתחויות שחלו לאחרונה בתכנית הצמיחה והייצוב שלכם. לאחרונה, כידוע אף הועבר לישראל 375 מיליון דולר כחלק מהסיוע המיוחד.

אני מצפה לפוגשך ומקווה שיזדמן לך לבקר בארה"ב במהלך כהונתך כשר האוצר, מסיים שולץ.

סיוע לפרוייקטים באזורים צחיחים

חברי ועדת המשנה למזרח התיכון של הקונגרס האמריקאי בוושינגטון, שתיקרו את ראשי הפרוייקטים לפיתוח החקלאות באיזורים צחיחים והילופי מכגר הבי־ציה במצרים ובישראל — הב־טיחו לא לקצץ בתקציביהם ואף להרחיבם, תוך הבעת שביעות רצון מישום הפרוייקטים במצרים ובישראל.

פרופ' שמואל פוהורילס, ראש מינהל התכנון במשרד החקלאות המכהן כיו"ר הועדה החקלאית המשותפת ישראל־מצרים, הופיע יחד עם עמיתו המצרי לפני ועדת המשנה. הוא מסר לכתב עתי"ם, כי התקציבים, בסך 15 מיליון דולר, לביצוע הפרוייקטים, ימומנו באמצעות הסוכנות הבינלאומית של ארה"ב. מלבד זאת מתבצעים שני פרוייקטים נוספים בתחום הרפואה הטרופית ובתחום חקר הימים (אוקיאנוגרפיה) בסיוע של 15 מיליון דולר נוספים מארה"ב.

הפרוייקטים החקלאי לפיתוח איזורים צחיחים בישראל מתבצע בנגב. המחקר מימוש ע"י תחנת הנסיונות "רמת הנגב", בסיועו של יואל דמלר, בעל "פרס ישראל" השנה.

שר המשטרה שולל את פעולת משטרת התנועה

הקמת משטרת תנועה ארצית היא רעיון נפל ומדושש לזמן רב מד שגם המצדדים בהקמת משטרה כזאת הצת־ררו מן הרעיון הזה — אמר שר המשטרה חיים בר לב, שהיה אתמול אורחם של הכתבים לעניני תחבורה בבית סוקולוב בתל אביב.

השר הטעים, כי "להקים מערכת כזאת, שתפעל מן המטה בירושלים, לטיפול בתאונות דרכים או אכיפת חוקי התנועה באילת או בקרית שמונה אינו הגיוני. האחראים במרחבים או במחוזות השונים יפעילו את השוטרים לצורך הטיפול בתנועה במקומותיהם. הקמת מערכת של משטרת תנועה — זה פשוט לא בא בחשבון" הטעים מר בר לב.

בדבר על העליה שחלה במספר התאונות בתחילת 1986 לעומת 1985, הזכיר השר כי בסוף 1985 גדלה מצבת הרכב בארץ ב־46 אלף כלי־רכב לעומת תחילת 1985. אי הרחבת רשת כבישים והעליה במספר כלי הרכב — אלו סיבות לריבוי תאו־נות הדרכים השנה — אמר השר. (עתים).

2,400 עולים ועולים בכוח הגיעו ארצה בארבעת החודשים הראשונים של 1986

900 עולים ו־1,500 עולים בכוח הגיעו לארץ בארבעת החודשים הראשונים של 1986 — 47% פחות מאשר בתקופה המקבילה של 1985. מנתונים שמסר דובר הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, עולה כי עיקר הי־רידה נרשמה במספר העולים מארצות אפריקה משם הגיעו השנה 250 עולים לעומת 1,900 בארבעת החודשים הראשונים של 1985. מיתר היבשות היתה הירידה במספר העולים כדי 17% לעומת התקופה המקבילה של שנת 1985.

עוד מסר דובר הלשכה המרכ־זית לסטטיסטיקה כי בחודשים ינואר עד אפריל השנה באו 405 עולים ועולים בכוח מארצות הב־רית (לעומת 469 בתקופה המק־בילה של 1985). 209 באו מצרפת (לעומת 290 אשתקד) ו־364 — מארגנטינה (לעומת 300 בתקופה המקבילה ב־1985).

● תואר דוקטור כבוד לפילוסו־פיה הוענק לד"ר יהושע רוטנשט־רייך על פעולתו למען עתונות חופשית במדינת ישראל.

איטליה שולחת מי שתיה למאלטה

ואלטה — איטליה שולחת למאלטה מי שתיה במיכליות, כדי לסייע לה להתגבר על המחסור החמור במים השורר בימים אלה.

בעיה זו אינה חדשה למאלטה, אולם השנה המצב הוא חמור במיוחד, בגלל מיעוט הגשמים שירדו בחודשי החורף.

מיכליות איטלקיות מובילות מים למאלטה במסגרת תוכניות להקים שם מאגר רזרבי, אשר יאפשר לסגור מיתקן המתקת מים בדרום מזרח האי, למשך הזמן הדרוש כדי להגדיל את תפוקתו היומית מ־4.4 מיליון גלונים ל־5.4 מיליון גלונים.

אוכלוסיית מאלטה מגיעה ל־320 אלף נפש, הזקוקים לפי אומדנה ל־17 מיליון גלונים (כ־68 מיליון ליטר) מים ליום.

הקיצוצים באספקת המים לאוכלוסיה היו השנה חמורים יותר מאשר בעבר, ובאזורים מסויימים חל המשבר כבר בחודש פברואר בגלל מיעוט הגשמים. (ער).

קיבוץ קדרים יעבור למקום חדש

הקיבוץ הצעיר קדרים, שהוקם זה מכבר ליד הכביש החדש פרוד־עמיעד, מתוכנן לעקור ממקומו הנוכחי לאתר חדש, שהוקצה לו במרחק כמה קילומטרים.

בימים אלה נמשכת בניית הב־תים החדשים של הקיבוץ במיקומו החדש, בהשקעה של מיליונים. העברת הקיבוץ כרוכה בהפסדים רבים שכניראה ימומנו מקופת המדינה.

ההחלטה להעביר את הקיבוץ נתקבלה לאחר תלונות חוזרות ונישנות של החברים על הימצאות מפעל "מחצבות אבן וסיד" בקי־רבת הקיבוץ, דבר שמקשה מאד על ניהול חיים שקטים ושלווים במקום.

הקיבוץ הוקם למרגלות המ־חצבה ב־1980. במשך שעות היום, כשעבודה במחצבה, נוצר אבק נורא בבתי הקיבוץ ובבים. המחצבים איימו. שאם לא יעקר הקיבוץ למקום חדש — ייאלצו לעזוב את המקום. לאחר דין ודברים הוחלט לשנות את מקום הקיבוץ בכמה קילומטרים, למרות הנזקים הכספיים הכרוכים בדבר. (עתי"ם)

מואשם בגניבה מפרקליט שהתעלף

תושב צור שלום מואשם בגניבת ארנקו של פרקליט בכיר — בעת מצוקה, שעה שהפרק־ליט נצח לפתע והתעלף במזנון משרדי פרקליטות מחוז חיפה.

בכתב האישום טוענת התביעה המשטרתית כי הנאשם נטל מהפרקליט המעולף את ארנקו, שהכיל 71 ש"ח ומסמכים.

תושייתו של חוקר משטרה ותיק שנזדמן למשרדי הפרקלי־טות, הביאה ללכידתו של הנאשם שניצב לתומו בתור שהזדנב ליד אחד מדלפקי משרד הפנים הממוקם בסמוך למשרדי הפרק־ליטות, נאמר בתביעה. התביעה טוענת כי ארנקו של הפרקליט נתגלה מוסתר בתוך תיקו של הנאשם. (עתים).

הורשעו במזימה למכור נשק למחבל

שני צעירים תושבי זרקא, יחיא רנאח דכילוי (21) ומוחמד מוחסן עמאם (24) הורשעו בבי־חזקת נשק וקשירת קשר להספ־קת נשק לתושב רצועת עזה שפעל בשליחות ארגון הפתח.

הנאשמים הודו כי נפגשו עם תושב רצועת עזה שביקש להשיג עבורו כלי נשק שונים לרבות אקדוחים, רובים ורימוני רסס, כל זאת לאחר שטען כי הוא פועל בשליחות ארגון אל פתח הממכן את רכישת הנשק בכספי הארגון.

המעדן היהודי
טובים בארוחה
מצוינים בתוספת...
נהדרים בחטיפים...
פרטים ביום שישי הקרוב

הילד שראה את פגיעת אוטובוס "דן" מס' 334375 במכונית אמריקאית ביום שני שעבר ברח' ר' עקיבא 115 ב"ב ליד "רפאלי" בשעה 6½ בערב מתבקש לפנות לטל' 03-703274

לוח המודיע

ירושלים

למכירה

★ בבאולה מלאכי 10, 3 חדרים + מחסן + אפשרות בניה $95,000 ‏583023־03.

★ מפוארת ומסודרת 4 חדרים ק"ג בסנהדריה ביוזמים מצויינים 817601.

★ 3 במטרסדורף 80,000 0 3 בסנהדריה 75,000 3 בצאנז שלבי גמר 70,000 4 בצאנז בשלבי גמר 88,000 תווך "בסט ביי" בע"מ 289993 9.30-1.00

★ דירות לדתיים בהזדמנות!!! 3 בסנהדריה 4 בבאולה 287174־02 מ־1־11 ומ־8־4.

להשכרה

★ לתיירים בבאולה נהדרת ומסודרת לתקופות קצרות בכל עת חמן 825891־02.

בערי הארץ

צפת

★ למכירה דירת 2½ חדרים בצפת בעיר העתיקה נוף מקסים 30041־069.

אשדוד

★ במחיר הזדמנות בשכונה חסידית, 3 ק"ג צפון מזרח 700185־03 21761־055.

מכירות

★ ב"אופנת פנסי" דגמים חדשים לקיץ ספורט וספורט אלגנט פתוח בירושלים דברי חיים 3 ימים א־ה לפנה"צ ובשני ורביעי גם בערב.

★ למכירה 2 סירים גדולים במצב כחדש בתי התגרין 25 אייזנבך.

★ "אופנת "פנסי" בני ברק יונה הנביא 30 ק"א פתוח כל יום אחה"צ 8.30-5.30 ושני ורביעי גם בבוקר 1.00-10.30.

שונות

★ מטפלים/ות ואחים/יות דוברי שפות יעניקו להוריך הקשיש או החולה (פיזית ונפשית) טיפול אישי בביתו "למען" 736611־03 725194־03.

שווה פרוטה
מביהמ"ד להלכה בהתיישבות קרן המעשרות נמסר לנו לפרסום לתועלת הרבים שווי הפרוטה לפי ערך הכסף השבוע
כאגורה אחת

מכירה חד פעמית
בגדי נשים אקסקלוסיביים
מפריז־צרפת
היום יום רביעי משעה 7.30 עד 9.30 בערב
ברח' שאול המלך 15 ק"ב דירה 3
כל ההכנסות קודש

אולם גאולה
ושירותי קייטרינג
לבריתות בר מצווה
חתונות וארועים שונים
★ תפריט עשיר
★ מחירים נוחים
רח' יחזקאל 10 גאולה
טל' 817601, ירושלים

נישואין

בלשכת הרבנות בני עי"ש

אריה בן יחיא יחיא רווק ישראל בני עי"ש — נירה בת אפרים זהב רווקה ישראל גדרה.
יהונתן בן מרטין להן רווק ישראל מושב רשפון — סמדר בת שלום זאבי רווקה ישראל מושב יגון.

בלשכת הרבנות בית הגדי

כהן רפי בן ראובן פנחס ממושב בית הגדי רווק — בירובוני אסתר בת אברהם מפתח תקוה רווקה.

בלשכת הרבנות מעלות

סימתן אלי בן סימתן דוב רווק ישראל מעלות — דהאן עליזה בת דהאן מוריס רווקה ישראל מעלות.
מזרחי מאור בן מזרחי אביטנם רווק ישראל מושב מעונה — עובדיה סמדר בת עובדיה יהושע רווקה ישראל נהריה.
רמון אמיר בן רמון אהרי רווק ישראל מעלות — סיין ליאורה בת סיין יהודה רווקה ישראל מעלות.
אזונה יעקב בן אזונה מסעוד רווק ישראל מעלות — אסיאה ענת בת אסיאה כבלוף רווקה ישראל קיבוץ גושלים.
אסולין אליהו בן אסולין סלומון רווק ישראל מעלות — עמר שולה בת עמר חביב רווקה ישראל מושב צוריאל.

בלשכת הרבנות יסוד המעלה

וקסלר דן בן דוד רווק תל־אביב — הכי מיכל בת עמיהוד רווקה רמת השרון.
פרידמן דוד בן מנחם רווק תלתה — אבגל דבורה בכרי בת יוסף רווקה דרום אפריקה.

בלשכת הרבנות סביון

טל שלמה בן יוסף גרוש גבעתיים — בן גל אורלי בת נתן רווקה סביון.
הרזון מייק בן סאלח רווק רמת גן — קורן ליזה בת אליהו רווקה ת"א.
סיון אייל בן יהודה רווק סביון — צורייה ליאורה בת משה רווקה רמת גן.

[illegible]

בלשכת הרבנות טבריה

[illegible]

בלשכת הרבנות הרצליה

[illegible]

יתנן בן מאיר יפה רווק אילת — עטה בת יעקב עבודן רווקה אילת.
אביחי חיים בן אהרן לוי רווק הרצליה — ליזה בת הגור לבנדר רווקה הרצליה.
אבנר בן סולומון שלמה עמוני רווק מושב פעמי — שלומית בת אריה יזרן רווקה כפר שמריהו.
אריה בן יצחק לוי רווק הרצליה — קלרה בת יאקו צידלי רווקה קרית ביאליק.

הודעות

חוק התכנון והבניה תשכ"ה — 1965
הועדה המקומית לתכנון ולבניה תל־אביב־יפו
הודעה לפי סעיף 149 לחוק התכנון והבניה תשכ"ה 1965
הרינו מודיעים בזאת כי הוגשה לועדה המקומית לתכנון ולבניה תל־אביב־יפו בקשה ליתן אשור להקלה בקו בנין צדדי ברחוב שדי יהודית מס' 8 גוש 7109 חלקה 122 תיק בנין 4/7423
בעל קרקע או בנין או המחזיק בהם שיש לו התנגדות להוצאת היתר/אשור הנ"ל במקום זה רשאי להגיש לועדה המקומית לתכנון ולבניה תל־אביב־יפו, שד' בן גוריון 68, את התנגדותו המנומקת ולציין כתובתו המדוייקת וטלפון.
ההתנגדויות תתקבלנה במשך 14 יום מתאריך פרסום מודעה זו ותובאנה לדיון בפני הועדה הנ"ל.
י. כספי, סגן ראש העיריה
יו"ר הועדה המקומית לתכנון ולבניה תל־אביב־יפו

עירית ירושלים
הועדה המקומית לתכנון ולבניה
הודעה לפי סעיף 149 לחוק התכנון והבניה תשכ"ה 1965 (להלן - החוק)
[illegible]

הועדה המקומית לתכנון ולבניה
[illegible]

לוח היום

בס"ד יום ד' פ' בחוקותי
י"ט אייר מ"ו ל"ד לעומר
הדף היומי בבלי: גיטין נ"ג
ירושלמי: תענית ט'
משנה יומית: כלים כ', ו־ז
הלכה יומית: או"ח קנ"ח, ז־ט

סוף זמן קריאת שמע 8.09
תפילת השחר 9.38
שקיעת החמה 7.39
מחר
עלות השחר 3.43
נץ החמה 5.32

קול הדף

לשמיעת השעור בדף היומי טל. 243121־02 — 241112־02. השעור מתחדש בכל תחילת שעה.

תורנות בתי מרקחת

ירושלים: בקור חולים, רח' שטראוס 5.
תל־אביב: לב העיר, רח' אחד העם 69, קפ"ח כללית, רח' אסטרדם 7.
בני־ברק: הירשביין, רח' רבי עקיבא 11.
רמת־גן: רמת יצחק, רח' שד' ירושלים 96.
חיפה: ק. אליעזר רח' ככר פריז.
הקריות: סגל רח' העצמאות 53 ק. אתא.
פתח־תקוה: קפ"ח כללית, רח' חיים עוזר.
טבריה: הדסה, רח' הרצל 24.
אשדוד: גן.
שעות הפתיחה של בתי המרקחת מקבלות בדרך כלל עד 10 בלילה.

תורנות בתי חולים

ירושלים: ילדים — בקור חולים. אורתופדיה — הר הצופים. שאר המחלקות בהדסה עין כרם.

המודיע
עתון יומי — ירושלים
המו"ל: הסתדרות אגודת ישראל העולמית — הועד הפועל
העורך הראשון: ר' י' מ' לוין ז"ל
איזור התעשיה מקור ברוך רח' יהודה המכבי 5
טל' 539255-8 ת.ד. 1306
דפוס "יהד", בע"מ
[illegible]
סניף ת"א: אלנבי 132, ת"ד 1869
טלפון 624353
בשעות הערב: טלפון 614950
אין המערכת אחראית לתוכן המודעות וטנגמן
סוכנות בארצות־הברית:
R. LICHTENSHTEIN
324 Ave. I
Brooklyn, N.Y. 1 1230
U.S.A.

תשובות חכמי המזרח — יסודות להצעות פתרון לשנת השמיטה

"בדורות שעברו נדלדלו ישר־אל מן הגלויה מן המיסים והאר־נונה עד שכמעט נשתכחה תורת ארץ ישראל מפיהם" — כציין רבי משה בר יוסף מטראני הידוע בתוארו המבי"ט, שעסק הרבה בהלכות התלויות בארץ והשתדל להחזיר עטרה ליושנה "מימי חורפי מקדמתי. בשנת רפ"א", הייתי מן הראשונים לכל דבר שבקדושת אר"י — הוא מציין בתשובתו (ח"ג סי' מ"ח) — בצפת תובב"ב נדרשתי לאשר שאלוני, ונמצאתי באשר בקשותי כל אשר באו בצפת מאז ועד עתה — תתן ה' בלבי לבנות חורבותיה, ואני עומד עליהם ברוב בנינים לבלתי ישיג איש גבול חבירו".

מספר תשובות כלולות בספרו בהלכות התלויות בארץ וביחוד בעניני שמיטה "נדרשתי מקצתם להורות להם באיזה אופן יתנהגו באכילת התבואה שגדלו באר"י בקרקע ישראל ושגדלו בקרקע של גוי במידוחו או כירוחי ישראל כדגן ותירוש ויצהר ושאר אילנות ,וירקות באר"י ובכיבוש ראשון" וכאן הוא מבסס את דעתו הידועה המחייבת גם פירות שגדלו ע"י נכרים בקדושת שביעית.

בשאלה הבאה (מ"ו) הוא מקיים "נשאלתי ע"י בני הכפרים בני אר"י, שזורעים בכל שנה חטים ושעורים וזרעונים וצמח גפן ושאר דברים, איך יתנהגו בענין תרומות ומעשרות ושביעית" והוא פותח את הבירור בראשונה בענין שבי־עית.

בראשית תשובתו הוא פותח "ידוע כי אסור מן התורה לזרוע בונעים ולזמור בכרמים" ומפרט את העבודות האסורות "אבות ותולדות — וכל זה הוא אל הקדמה, כי שביעית הוא מן התורה בזמן הזה, אבל יש פוסקים הרבה שפוסקים ששביעית בזמן הזה דרבנן, ועל זה אכריז רבי ינאי "פוקו וזרעו בשביעית משום אר־נונה", וכפירוש רש"י "מפ שגובה המלך מן התבואה". בתוספות מובאת השאלה "ומשום ארנונה התירו זריעה איסור דאורייתא" והתירוץ הוא דמיירי בשביעית בזמן הזה דרבנן. וכן הוא מביא את דברי בעל התרומה דבשביעית מותר לחרוש ולזרוע בקרקע הגוי אפילו מדרבנן, וזהו שמכריז רבי ינאי הוא אפילו בקרקע ישראל. כיון שאין איסור אלא מדרבנן, ובספר כפתור ופרח פרק מ"ז הביא לשון זה בשם בעל התרומה. וכן הביא בעל התרומה ראיה מתרו־מות שהיא ג"כ מדרבנן והכי נמי בשביעית".

לאחר דיון אם שביעית בזמן הזה דאורייתא או דרבנן [illegible] שהוא מדרבנן, הוא מסכם "ומכלל כל זה נראה כי ישראל שיש לו שדה שמכר מן הגוי, או אפילו שהיה שלו ממש, ויש למלך או לעבדיו חלק מכל מה שיצא מן הזריעה, ואפילו לא יזרע אותו יכריחנו לתת לו החלק הנהוג, אם היה זורע אותו. שהוא מותר לח־רוש ולזרוע בו דהוי כמו ארנונא. לפירוש רש"י וכל הני דבוותא דסברי דשביעית בזמן הזה דרבנן, ואינו צריך שיהיה אותו גדול, ואם כן אם יש מי שזורע באות השנה של שמיטה. בשביל הארנונה שהוא חלק הנוגע למלך יר"ה או לעבדיו, שיהיה ברור וידוע לכל שיקחו ממנו שווי החלק שהיה נוגע להם. אם היו זורעים, ומפני זה זרעו. אין עליהם אותם וקנס שיעקרו. כי על זה הכריז רבי ינאי פוקו וזרעו בשביעית בשביל אר־נונה — ומשם דשביעית הוי דרבנן בזמן הזה.

המבי"ט דן גם לגבי ישראל שמשכיר לגוי שדה שלו וכו' והשכירו לגוי קודם שנת השביעית לכמה שנים מותר דהוי כשוכר גוי לכמה ימים לעשות מלאכה, ויכול לעשות אפילו בשבת, אבל להש־כיר שדה לגוי בשביעית אסור ומסתמך על פסקי הרי"ד "אעפ"י שאדם מצווה על שביתת בהמתו בשבת, אינו מצווה על שביתת בהמתו בשביעית, ויכול להשייך לגוי לחרוש אבל לא לישראל החשוד לחרוש וכו', שעובד וכו' ולא ישכיר שדהו בשביעית שנאמר שבת שבתון יהיה לארץ, ונראה מכאן דדוקא בשנת שביעית עצמו, או מקודם לצורך שביעית הוא דאסור להש־כיר לגוי, אבל בהבלעה כמה שנים שרי אפילו עובדה בשנת השמיטה, דאפשר שלא יעבוד בה בשנת שביעית".

המבי"ט ממשיך לדון בעניין קדושת פירות שביעית, שהוא נושא לדיון מיוחד בס"ד, אולם את מאמרנו נקדיש לתשובותיהם של חכמי ספרד בדורות הקודמים ששימשו בדור האחרון. יסוד להצעת היתר מכירה לגבי שמיטה.

רבי משה גלאנטי ["הרב המגן"] דן על שביעית בדרום הלבנון

רבי משה גאלאנטי רבה של ירושלים נשאל לגבי קרקעות שהם מנהר קאסומיאה להלן לצד צידון, "מה יעשו בשביעית הבאה בשנה הבאה שהיא שנת שמיטה, איך יתנהגו בה בשביל הגויים שמא־ימין אותם, שיקחו מהם שוורים וכל כלי המחרישה ושאר דברים".

ענין גבולה הצפוני של אר"י הוא נושא לדיון בפני עצמו אך לפי שעה נציין דברי המהרי"ט המביא בתשובתו (ח"א פ"ד) המסורת המקובלת "שאומרים העולם שהוא גבול ארץ ישראל, ושמו שנור בפי ישראל, ועכו"ם שקורים לו בערבי ודי אל קסמיא, והשם מוכיח שהוא לשון חלוקה של הארץ, ומרגלא בפומייהו דאינשי, שמנהר ולפנים ארץ ישראל", והמהרי"ט שם משער [illegible] טברייתא. וראה להלן.

לפני שעה אנו ממשיכים בדבר הרב המג"ן הפותח את תשובתו בדיון לגבי גבולות א"י: "צריכים אנו לדעה אם מהקאסומיאה ואילך מה נקראת, והוא קובע 'בלי ספק אינו מכיבוש בבל להיות דינו כארץ ישראל ממש'. אם כי גם כיבוש ראשון של עולי מצרים אסור בעבודת שביעית, וגם אם יש לה דין סוריה הרי כדברי הרמב"ם "ואף על פי שדין שביעית אינו נוהג בה מן התורה, גזרו עליה שתהיה אסורה בעבודת שביעית כארץ ישראל", והטעם הוא, כדי שלא יניחו אר"י וישתקעו שם".

לפי זה נראה — פוסק הר"מ גלאנטי. שאינן יכולין לפטור עצמם מהשביעית, עם כל זה נבקש צד היתר כמה שנבאר, והוא כי מה שנאמר "שדך" ואסרה התורה בשביעית ושאר איסורין בגוף הקרקע כשהיא שלו, אבל קרקעות הללו כולם הם מהמלך יר"ה, והם מוחכרים אצלם לתת חומש למלך יר"ה וארבע ידות להם או כפי מנהגם".

על כן — הוא מציע — בשנה השביעית ימכרו כל אחד זכותו או חזקה שיש לו לגוי סתם "אני מוכר לך כל זכות שיש לו בקרקע", ואח"כ כשיעבור השביעית יחזור ויקנה אותה. וליתא בזה בית מיחוש כיון שאינו אר"י ממש כברשה תחתיתיו — — — ולפי שאינם בני חיוב בשנה שביעית, הנה תיקון זה יכולים לעשות אבל הם בעצמם אסורים לשום יהודי להטפל לע־שות שום עבודה בשביעית, אפילו שיהיו אותם המקומות סוריא או כיבוש ראשון, אם לא שיהיה חוצה לארץ לגמרי".

בסיום תשובתו הוא מביא מדברי הרמב"ם "משרבו האנסים והטילו מלכי גוים על ישראל לעשות מחנות לחיליהם, התירו לזרוע בשביעית דברים שצריכים להם עבדי המלך, וכן מי שכפאו אנס לעשות בשביעית בתנם כמו עבודת המלך וכיוצא בהם, הרי זה עושה", הרי כיוצא בהם בנדון דידן, שהמלך רוצה שיזרעו וליטול חלקו, וזה אפילו בארץ ישראל גמור הוא מותר, כל שכן במקומות אלו דרבנן, כל מאי דאפשר לתקוני הגם כי נראה קולא היא מדבריהם" (סי' נ"ג).

בתשובתו של הר"מ גלאנטי נזכרת ע"י האדמו"ר מסאטמאר בספרו "שלש תשובות" עמ' פ"ג שאין להביא ראיה להתיר מכירת שדות באר"י לשנת השביעית ועוד, מדברי מהר"ם גאלנטי משום שלא התיר אלא במקום שלא כבשו עולי בבל ועוד נשוב לדון בדעותיו בעניני שנת השמיטה.

המהרי"ט בעקבות אביו המבי"ט

בדור הבא דן בענינים אלו בנו של המבי"ט רבי יוסף מטראני, הידוע בתוארו המהרי"ט ובת־שובתו (ח"א סי' פ"ד) נשאל על [illegible] החזיקו בם שהיא חוצה לארץ מן הנחל הנקרא בערבי ואדי אלק־סומיא ולהלן. מהו לזרוע בה בש־ביעית וקובע שצידון אינה מאר"י, דמעכו לצפון לצד מזרחה של דרך כזיב אין שם ארץ ישראל. ורצועה נפקא מעכו לכזיב, למערב הדרך לצד הים שהיא ארץ ישראל עד כזיב, ומשם והלאה הכל חוצה לארץ" (ח"א סי' פ"ד).

בנו המהרי"ט מזקק שנית לשאלה זו נוסף על תשובתו בשנת שס"ב לצידון, כאשר נשאל אם יש ישראלים שיש להם שדות בחבורות עכו"ם וצמדי בקר. אם מותר שעכו"ם יזרעו לעצמן בש־ביעית. הוא דן באריכות בתשובתו לרבי אפרים, "מדבר בצדקה בגנפי הלכות התלויות בארץ, ומתפש־טים ההולכים אל מקום כהרים ואודים רחבי ידים, ואנכי היום בנסיעת הספינה. עיני ולבי דרך השכונה באהלים יושבי על מדין, דעסקי באורייתא די בארעא ד־ישראל עושי מלאכה על האבנים".

כמו כל המשיבים הוא פותח בדיון על שביעית בזה"ז, ומביא הכחות כי לדעת הרמב"ם שביעית בזה"ז מדרבנן בין שמטת קרקע בין שמטת כספים אעפ"י שמהרי"ק קודקוס כתב "שמשמע מדברי הרמב"ם בפ"ד ובפ"י דשביעית דאורייתא, וכבר הוכחתי דליתא, והוא עצמו כתב שמצא בספר הרמב"ם כתיבת יד בלשון הזה בזמן שאין יובל נוהג אין שביעית נוהגת" תנהגת שביעית בארץ מדבריהם, וכן שמיטת כספים מדבריהם, וכן הביא בס' התרומות, שער מ"ה, בשם הרמב"ם דשבי־עית בזמן הזה דרבנן והואיל ושביעית בזה"ז דרבנן משום הפסד ארנונה שרי.

ולענין שכירות דבהמות לעע־כו"ם — הוא ממשיך לדון — כי יחרוש בבקרים בשביעית, לא תבעי לן דשרי, שאין אדם מצווה על שביתת בהמתו בשביעית, כדרך שהוא מצווה בשבת, ועו־כו"ם נמי אינו מצווה על שביתת הארץ בשביעית, שיהא אסור, משום מחזיק ידי עוברי עבירה, כמו שאסור למכור לישראל החשוד דעכו"ם לאו בר חיובא ושרי".

כי תיבעי לך, אם מותר להשכיר לעכו"ם שדהו בלא טעמא דארנו־נה — והוא פוסק "ונראה דבה־בלעה שרי, ואף על פי שבשנת שביעית עצמה לא שייך הבלעה, מ"מ כשהשכיר לו לשבע שנים בשבע מאות זוז שרי — — — והא דאמרינן בפרק המקבל (ב"מ ק"י ע"ב) המקבל שדה מחבירו לשבע שנים בשבע מאות זוז, אין השבי־עית מן המנין, התם בישראל קמיי', דמידע ידע שאין דרך ישראל לע־בוד בשנת השמיטה, והוה ליה לשש שנים, אבל גבי העכו"ם — השביעית מן הענין הדרך הבלעה שרי, וכן מצאתי לרב אבא מארי [הוא המבי"ט] בתשובה שהתיר להשכיר שדהו לעכו"ם בהבלעה ע"י שנים אחרות (ח"ב סי' נ"ב).

בין חכמי ספרד שדבריהם [illegible] בכר שמואל מיחס, בעל "פרי האדמה" ובספרו "מזבח אדמה" הוא קובע דאיסור "לא תחנם" אינו אלא בנכרי עובד עבודה זרה ומחלק דבהאיסור לא תתן להם מתנת חנם אין חלוק משא"כ ב"לא תתן להם חניה בקרקע לא שייך רק בעובד עבודה זרה וגאוני הדור שהתירו יש להם על מה לסמוך, ועוד נשוב לדון בדבריו.

תשובתו של בעל שמן המור

תשובותיהם של חכמי ספרד שקדמו לו שולבו ע"י רבי מרדכי רובין ראש רבני חברון לפני כמאתיים שנה בתשובתו, שבה הניח יסודות לאפשרות מכירת קרקע לנכרי לקראת שנת השמי־טה.

תשובה זו (סי' ד) נכללה בספר תשובותיו "שמן המור", שהובא לדפוס בשאלוניקי בשנת תקנ"ג ע"י בנו רבי אברהם. הלה נאלץ לסובב בקהילות ישראל לגיוס כספים להדפסת הספר, ובהסכ־מותיהם של רבני דורו הוא מכונה "האי ספרא רבא", הרב הכולל ענוותן כהלל, כמהר"ר אברהם רובין, וילך אברהם קרית חוצות, לדפוק על פתחי נדיבי עמים, רחמנים בני רחמנים, העשיר לו ירבה במעלה אדומים תרומה לה' להוציא לאור תורת אמת".

עוד נשוב לדון בתולדותיו של הר"מ רובין, שרושמי הקורות לא עסקו בהם, ולפי שעה נציין שספר זה היה יקר המציאות, ובימי הפולמוס על השמיטה ביקש רבי יצחק אלחנן מקובנא להמציא לו את הספר כדי לעיין ביסודות עליהם בנה בעל שמן המור את יסודותיו.

בעל "שמן המור" נמנה ע"י רבי צבי פסח פראנק בעל "הר צבי" בין "גאוני הדור עמודי ההוראה בדורם". בימים ההם לפני כמאה שנה, ככר מראשית ההת־יסדות המושבות בארץ ישראל, עלתה שאלת השמיטה על הפרק, לדבריו נתברר לכל "כמעט שמן הנמנעות הוא שכל תושבי א"י יקימו מצות שמיטה כמאמ־רה, והשאלה הוצעה לפני גדולי הדורות שלפנינו יצא הדבר בהיתר מפי גאוני הדור עמודי ההוראה בדורם, לסדר מכירה על שנת השביעית לנכרי, ובהבלעה של שתי שנים, כמו שמכר בשמן המור והמבי"ט ומהרי"ט".

רבי יצחק רוזנטל, ראש ומנהל מדרש בני ציון לבירור הלכות התלויות בארץ בירושלים, שהביא לדפוס את הספר החשוב ביותר לעניני שמיטה "כרם ציון השלם אוצר השביעית" מציין בצדק "כי זאת התשובה שמשה כעין חזות לדורות ועליה יסובו בלכתם כמעט כל ספרי התשובות, הדנים למעשה בשאלה חמורה זאת, שמיימינים ומשמאילים בהם, מאז שנת תרח"מ והלאה, ומשם באורה לכל התורה הזאת, הן של האוסרים והן של המתירים", ועל כן הדפיס אותו כפתח הספר הנ"ל.

על תשובתו של בעל "שמן המור" ותשובה בלתי ידועה לאחד מחכמי ארם צובה במאמרנו הבא.

הסתדרות צעירי אגודת ישראל הנוער האגודתי בא"י
המועצה וההנהלה הארצית

בס"ד. אייר תשמ"ו

לשעה ולדורות

כעומדים זה 45 שנה על משמר חינוך הנוער החרדי בארץ הקודש — להשקפה תורתית לאורם של גדולי ומאורי ישראל, חרדים אנו פן ידבק ח"ו בנוער היקר שלנו אבק כל שהוא למעשי אלימות מילולית וכל שכן. אחרת, בראותם את המצב המחפיר בתקופתינו כאשר הותרה הרצועה בשטח זה, ובמיוחד כאשר אנו ובנינו פצועים עד דכדוכי נפש כאשר את כבוד מרן רבנו הגדול רשכבה"ג שליט"א — דעת תורה וכבודה של תורה, התכוונו לדקור.

כדבקים בדעת רבנן קדמאי מרן בעל "החזון־איש" זיע"א הננו להביא להלן את דברי עדותו של מורה דרך רבותינו הקדושים הסופר רבי משה שנפלד זצ"ל מתוך מאמרו ב"דגלנו" תשל"ב "האלימות זמורת זר בחינוכנו" וזה לשונו:

..."וכאשר נתארגנה בירושלים מעין מחתרת דתית שאיבחנה מכוניות נוסעות בשבת קודש, והציתה אותן באש, ציוה רבינו הקדוש מרן החזון איש זצללה"ה על צא"י לפרסם כרוז גינוי חריף, ולא עוד אלא שהתבטא ביחס למציתים שדינם כרודפים צבור שומרי תורה, כדרך שנפסק להלכה על יהודים מזייפי מטבעות במדינות גויים".

לאור הוראתו זו של מרן בעל ה"חזון איש" זיע"א, חיבר רבי משה שנפלד זצ"ל בשם צא"י את הקריאה דלהלן:

לא זו הדרך

לנוכח הצתת המכוניות בירושלים המבוצעת, כמו שאומרים, על ידי צעירים המקנאים את קנאת שבת קדשנו, הננו מכריזים לאחר ששאלנו את פי גדולי הדור שליט"א:
לא זו הדרך ולא באלה חלק יעקב. העושים דין לעצמם, לא נטלו עצה מפי חכמי התורה ואין רוח חכמים נוחה מהם, לא במעשי אלימות תושלט התורה הק' ומצוותי', כי דרכי' דרכי נועם וכל נתיבותי' שלום. הטירור זמורת זר הוא בכרם היהדות הנאמנה, פרי באושים של מפלגות חלוניות, המחנכות להערצת כח האגרוף וידי עשיו, ברוך שלא עשנו כחלוניים, לא דרכיהם דרכנו ואל יהי' חלקנו עמהם.
נתגייס להגנת שבת קדשנו באמצעי שכנוע, חנוך, ועמידה גלוי' ואמיצה בשער, תעלולי טירור מכתימים את מלחמתנו.

הסתדרות צעירי אגודת ישראל - הנוער האגודתי בא"י
סניף ירושלים

זאת רואים אנו כהוראה לשעה ולדורות, וקוראים מקירות לבנו הכואב, לבנינו — חניכנו היקרים, ללכת בדרך סלולה זו: **שאלימות זמורת זר בחינוכנו** היה אסור לנהוג בה בשעתו כנגד מחללי שבת ואסור לנהוג בה עתה כנגד מחללי כבוד התורה.

לפי הוראות רבותינו שליט"א קיימנו את תפילת הרבים ההמונית ברחובה של עיר, ופוסקי הדור אדירי התורה שליט"א הביעו את מחאתם נגד מחללי כבוד התורה ובדרך זו עשינו את המוטל עלינו ויהי"ר וילמדו תועים בינה והיה מחננו קדוש.

מ. אליהו | מכתבים לדרור

"יום מנוחה וקדושה לעמך נתת"

פמוטים לשבת בעיצוב מודרני. למעלה סט למוצאי שבת. לתבדלה, התצוגה של יריד היודאיקה שנערך בירושלים לאחרונה.

לדרור רב שלומות!

זה עתה סיימתי לקרא את מכתבך האחרון, וכדי לא להשד איךך טובע בים הקושיות, הנני מזרז לשלוח לך תשובותי עליהן:

דרור היקר, לצערי, כל השאלות אותן הנך מעלה במכתבך זה, בסיס אחד משותף להן. והוא: הבורות המדהימה בכל הקשור ליסודות ערכי היהדות. ואם כי בודאי אינני תולה את האשמה בך. ("תינוק שנשבה", למדונו חז"ל, הרי הוא בבחינת אנוס) אולם, עם כל זאת, קשה לי שלא להתקומם נוכח "אופנה" ישראלית זו, המוצאת את ביטויה בעיקר באמצעי התקשורת של: הנחת הנחות, על גביהן — הפרחת תלי תלים של קושיות, והתוצאה הרי מתבקשת היא מאליה: הסקת מסקנות העומדות בסתירה מוחלטת לכל ההוי היהודית, זו אשר היתה צריכה ללוות את כל חיינו כאן בארץ, מבית ומחוץ.

בראשית דבריך, דרור, הנך מבקש לדעת מה טעם סיגל לעצמו הצבור הדתי "תרבות־מנוחה" שכל כולה מלווה בצווים ואיסורים. הנך מתקשה להבין מדוע בתקופה מודרנית כשלנו, לא יוכל כל אזרח במדינת ישראל לבחור לעצמו את הצביון אותו שואף הוא להעניק ליום המנוחה השבועי שלו; מדוע רואה היהודי הדתי פסול כלשהוא בבילוי סוף־שבוע בבית קולנוע, אולם קונצרטים, או בשזוף ע"ג החול החול הלוהט בשפת הים?

והנה, הרי היא לפניך טעותך הראשונה: משום מה נדמה לך, כי השבת אינה אלא איזה שהוא "אחד במאי" שבועי, יום מנוחתם של העמלים (ועל כן הנך תמה ושואל).

אמנם כן, לו כך היה הדבר, וליום השבת לא היה אלא ערך סוציאלי גרידא, הרי הרבה מן ההגיון והצדק היו טמונים בדבריך. אלא שלא כך הם פני הדברים. שבת קדשנו הינה הרבה הרבה למעלה מתפיסתך זו.

קודם שאפרוס בפניך תפיסתי אני במהותה של השבת היהודית, תרשה נא לי דרור, להסב תשומת לבך, כי אותה פשטות בה הנך כותב על הערך הסוציאלי החשוב הטמון ביום המנוחה השבועי, פשטות זו — לא זכתה מאז ומתמיד להסכמה כללית מצד "העולם המתקדם".

היו תקופות בהסטוריה האנושית, בהן היה יום המנוחה השבועי, נחלת העם היהודי לבדו. בעוד יתר עמי העולם "המתקדמים", לא רק שלא ראו בכך כל צורך, אלא אף בזו לה בכל פה, לתופעה משונה זו, תוך גינוי לבזבוז שביעית מכח העבודה הלאומי של עם שלם. (מגילה י"ג:) (זכות היוצרים לטענה זו אינה שייכת, אפוא, למר גד יעקבי ולפטפוטיו בפרשת טיסות "אל־על" בשבתות...)

אמנם כיום כל פסיכולוג מתחיל ידע להסביר לך מה רבה היא חשיבותו של יום המנוחה, פיזית ונפשית כאחת. אך דורות רבים עברו עד שחדרה תודעה זו בקרב עמי תבל, זמן רב חלף עד שה־תופעה הפכה למציאות אוניברסלית.

אולם, לצערי העמוק, בעוד שבקרב האומות אשר חזו את חוית המנוחה, השכילו רבים מהם לרדת לשרשה ומהותה של מנוחה זו — הרי חקיניהם הישראליים, אלו המתימרים להיות נציגיו הבלתי־מוכתרים של "דור המאה ועשרים", כנראה שמתקשים הם ללכת בעקבותיהם. כאן, לפתע, כל "אבירי הקידמה" שואפים בכל מאדם לחזור לעברי פי פחת, ל"עולמו של האדם הקדמון".

כדי שתבין, דרור, עד היכן הדברים מגיעים; הנני לצטט בר־שותך כרוז שראה אור בעתון השוויצרי "נויא צירכר צייטונג". ודומני כי הדברים מדברים בעד עצמם: ..." אי השקט הוא מסימניה המובהקים של תקופתנו, משתלט הוא על מקום העבודה ושעות החופשה, וכובש קימעה קימעה גם את יום המנוחה השבועי. פוגע הוא בבריאות גופנו, הורס עצבינו ופוגם גם ברוחנו ובנשמתנו. אינו משאיר פנאי לריכוז המחשבה ושולל מאתנו את האפשרות להתבונן מה הוא יעודנו בעולם ואם צועדים אנו במסילה הנכונה המתאימה לרצונו של הבורא... יום המנוחה, מתנה יקרת ערך הוא לעמנו ולארצנו, נועד מעיקרו ליום של חשבון הנפש. הוא נתן לנו רגעי מנוחה שלמה ושקט נפשי לרענון כוחות הגוף למען עמל ימי החול הבאים. אבל בתקופתנו פגע אי השקט בשלוותו הברוכה של יום זה: רועש בו הרדיו, חשמליות הרכבת דוהרות, המטוסים פולחים את האויר בהמולה רבה ועוד ועוד.

האם אין מפלט ממצב עגום זה? האין אפשרות לחוג את יום המנוחה תוך שקט גמור? האם אי אפשר להגביל ליום אחד את ההקשבה לשידורי הרדיו, ולהאזין יותר לקולו של מי שאמר והיה העולם?... וכי אין אנו יכולים להשאיר את כלי הרכב במקומם, ולהנות מהדר הטבע אגב טיול ברגל? כמה יפה לגוף, היא ההסתכלות מתוך שלוות הנפש, וכמה רב ערכה לנשמה! ומה רבה תועלתו של ריכוז המחשבה בשביל מטרת חיינו!...

— נטה כולנו שכם לפעולה למען החזרת עטרת יום המנוחה ליושנה. ביום השקט וההתבוננות"!

עד כאן, דרור, נוסח הכרוז.

לידיעתך, החתומים על כרוז זה, אינם אנשי "נטורי־קרתא" "אגודת ישראל" ושאר "החוגים החרדיים הקיצוניים".

על חותמי הכרוז אף אינם נמ־נים אנשי הרבנות והמועצה הדתית לפ"ת, או שאר חוגים ה"סגורים" על תפיסת עולם מיושנת. בשולי הכרוז מוצא אני חתומים עשרות ארגונים: פוליטיים, כלכליים, תרבותיים, סוציאליים וכו' וכו' מכל שדרות העם השוייצרי. ביני־הם: אגוד הרופאים השוויצרים, המפלגה הדמוקרטית השוויצרית, המפלגה השמרנית העממית, אגודת המורים, אגודת הסוחרים, האגוד למען המשפחה, איכרי שוויצריה, ועוד ועוד.

אנא; ראה דרור, כמה מצירים גויי הארצות על חלול אופיו של יום מנוחתם, שכאמור, אינו אלא חיקוי חיצוני בלבד ליום שבת קדשנו. ואתה דרור, וחבריך — מתפלאים אתם על רגישותנו הרבה לצביונה המחולל של השבת היהודית, [illegible]

כאמור, אין יום השבת יום מנוחה סוציאלי גרידא. "יום מנו־חה וקדושה" כנוהו חז"ל, בתקנם את נוסח התפילה. אכן "יום מנו־חה" אולם בודאי אין הכונה ל"יום שבתך" כפי שתופסים זאת מר קיסר וחבריו בצמרת ההנהגת "ההסתדרותית". שכן חז"ל חוזרים ומדגישים לנו כי המדובר כאן ב"מנוחה שלמה שאתה רוצה בה", וכי חובה עלינו להכיר ולידע כי "מאתך היא מנוחתם, ועל מנוחתם יקדישו את שמך". לאור זאת, יחושבני כי ייקל עליך להבין, מדוע מנוחה זו — שהינה פרי יצירתו של בורא עולם — מדוע קשורה היא בטבורה בקשר בל ינתק לכל אותם צווים ואיסורים הסובבים אותה; שכן ירדו הם עמה כרוכים יחדיו מבית גנזיו של בורא עולם, וכדברי הגמ' במסכת שבת (דף י:): "אמר לו הקב"ה למשה: מתנה טובה יש לי בבית גנזי ושבת שמה, ואני מבקש ליתנה לישראל, לך והודיעם!"

מתנה אלקית זו שמטומנה היתה במקום כה טמיר ונעלם, מה פלא, אפוא, שמורידה היא עמה מדי שבוע בשבוע אחד מששים מאותו עולם מופלא — "מעין עולם הבא יום שבת מנוחה".

זוהי גם הסיבה מדוע מחייך אנכי חיוך מר, בקראי את שאלתך הכ"כ באנאלית: מה טעם באסור הדלקת אור באמצעות המתג החשמלי? לדעתך, טעמו של אי־סור זה חלף עבר מן העולם... שהרי שוב אין אנו זקוקים לשתי אבנים כדי להבעיר אש?...

לידיעתך דרור: א) גם בתקופתו של "האדם הקדמון", כדי להבעיר אש, לא היה צורך בדחפורים אשר ידחפו שני סלעי ענק זה לעבר זה. הממצאים הארכיאולוגיים מגלים כי כבר בתקופה קדומה ביותר, השכיל בן האנוש להבעיר אש בדרך קלה ופשוטה, באמצעות הקשת שתי אבני אש זעירות זו לזו, וכדוגמת הצתת הגפרור בשפשופו בקופסא. וכך שאם נדמה לך שהבערת אש בזמן מתן תורה, היתה כרוכה במאמץ פיזי כלשהוא אינך אלא טועה.

ב) לו היית זוכה למעט חנוך יהודי, היית בודאי יודע כי אין כל קשר בין המאמץ הפיזי לאיסורי מלאכה בשבת, יכול אתה לצאת בשבת מביתך ולהלך רגלי עד למרכז של ירושלים. נושא אתה על גבך מטען כבד לעייפה, פלגי זיעה נוטפים ממך כמעין המת־גבר, בקושי רב הנך משרך רגליך, ועכ"ז לא תעבור על איסור תורה כלשהוא...

לעומת זאת — אם תשב בבית־ך הממוזג, זה הממוקם בפסגת ההר, ותאכל אבטיח, בסעודת השבת, שלא כדין — הרי עובר אתה על איסור תורה, שחומרתו אינה נופלת זיז כלשהוא מהבערת אש בשבת.

זאת ועוד, שני אנשים אשר יעמדו ע"ג הגבעה המשתרעת למרגלות ביתך, ויחפרו בזוזן חפירה כלשהיא באמצעות המעדר שבידיהם. הרי בקונסטלציה מסו־ימת, יהיה דינו של האחד — חייב מיתה, ואילו חברו: פטור...

לא רק זאת, שאל נא, את הרב השכונתי במקום מגוריך, הוא בודאי יספר לך כי יום העבודה הקשה והמפרך ביותר עבורו, מבין ימות השבוע, הנו יום השבת. האמנם חושב אתה כי הוא אינו מודע לכך ששבת קדשנו הינה בראש ובראשונה יום מנוחה?!...

כן דרור, יודע אני גם יודע שהדברים נראים לך משונים ומוזרים, הנני מקוה כי בקרוב תוכל להבין פשרם, בעשותך לך רב באחת הישיבות המפוארות שעריהן לרווחה בפני כל תלמיד הצמא לדבר ה'.

דרור היקר, תסכים עמי, בודאי, שאין כאן המקום, ואין זו השעה להרצאה בהלכות שבת. אולם לבקשתך להבין על רגל אחת, מהו רעיונה העיקרי של השבת היהודית הנני נענה ברצון:

כידוע לך, חיוב שמירת השבת כלול בדיבר הרביעי שבעשרת הדברות. ומופיע הוא בתורתנו הק' בשני מקומות. האחד בספר שמות: "זכור את יום השבת לקדשו... כי ששת ימים עשה ה' את השמים ואת הארץ את הים ואת כל אשר בם וינח ביום השביעי. על כן ברך ה' את יום השבת ויקדשהו". ובספר דברים: "שמור את יום השבת לקדשו... וזכרת כי עבד היית בארץ מצרים ויוציאך ה' אלקיך משם ביד חזקה ובזרוע נטויה, על כן צוך ה' אלקיך לע־שות את יום השבת". ללמדנו דרור, כי שני מוטיבים עיקריים טמונים ברעיונה של שבת קדש: "האחד־זכרון למעשה בראשית, והשני־זכרון ליציאת מצרים. (לאורם של שני מוטיבים אלו תקנו חז"ל את נוסח הקידוש בליל ש"ק:..." ושבת קדשו באהבה וברצון הנחילנו זכרון למעשה בראשית, כי הוא יום תחלה למ־קראי קודש, זכר ליציאת מצרים" וכו'.)

"זכרון למעשה בראשית" — לאמור: בנגוד לכל אותם "אבירי הקידמה" הגאים להציג עצמם כקרובי משפחה לדיירי צמרות העצים בג'ונגלים האפריקאיים, הרי אנו, היהודים המאמינים בה' ובתורתו, הרואים עצמנו כיצירי כפיו של הקב"ה, צלם דמות תב־ניתו, מכריזים אנו קבל עם ועולם, מדי שבת בשבתו: "כי ששת ימים עשה ה' את השמים ואת הארץ את הים ואת כל אשר בם" וכו'. וזאת עושים אנו תוך כדי תורה שבעית על תהליך הבריאה: ששת ימי היצירה, ויום השביעי מנוחה. וכמאמר הכתוב: "ושמרו בני ישראל את השבת, לעשות את השבת לדורותם ברית עולם. ביני ובין בני ישראל אות היא לעולם כי ששת ימים עשה ה'" וכו'.

"זכור ליציאת מצרים" — יציאתם של ישראל ממצרים כפו־לה היתה: א) שחרור מעבודת הפרך הפיזית, ב) הנתקות ממ"ט שערי טומאה. וכל מטרתה: בהוציאך את העם ממצרים תעב־דון את האלקים על ההר הזה".

כי אכן, חרות אמיתית הינה זו המתבטאת בחרותה של הנשמה; בהפרחתם ופריחתם של חיי הרוח. וכקריאתו של משה הבורה: "שלח עמי ויעבדוני"! (שלא כ"עצמות הישראלית" המכסה על סופה של הקריאה...)

שבת קדשנו, שהינה זכרון לי־ציאה זו. אינה, אפוא, יום שבתון ממלאכה בלבד, מהותה גבוהה היא לאין ערוך.

יש בה, בשבת, השחרור מקצב החיים הרצחני השוטף ברחוב; היא מהווה פורקן מאין כמוהו למתח היומיומי. (ומי כמוך, דרור, היודע כמה שוה כל שעה ששוכחים בה את "הבוס" ושאר צרות העבודה). אולם יש בה מתנה יקרה לאין ערוך. יש בה את ה"נשמה היתי־רה" זו השואפת לחיי רוח; לנחלת יעקב ללא מיצרים.

שכן שבת קדש הינה לב לבו של השבוע היהודי, משמשת היא כ"ספקית החמצן" העיקרית לנ־שמתו של היהודי החוזרת ומר־ענת משך ששת ימי המעשה, פעמים אין ספור, באווירת החולין של הרחוב.

לא פעם עוקב אני אחר אותם יהודים שומרי תורה ומצוות, הטורדים משך השבוע בקיומו של הפסוק "יגיע כפיך כי תאכל" וכו' בקרב אנשים שחיי הרוח הינם מהם והלאה. לצערם ולרוע מזלם, כדי להביא מעט טרף לביתם. נאלצים יהודים יקרים אלו, להת־מודד, יום יום שעה שעה, עם קשיים האורבים להם בכל פינה ומאחורי כל כותל. (וכידוע הרחוב הישראלי: המתירני, זה אשר כל זוהמת "תרבות המערב" רובצת לפתחו, אינו טומן ידיו בצלחת...) יהודים אלו, אך קרבה שבת המל־כה, באה ועומדת בפתחו של עולם, מזדרזים הם להחליף בגדי החולין ועוטים על עצמם מחלצות שבת קדש. צועדים שלובי זרוע עם ילדיהם לבית המדרש לקבל פני שבת מלכתא, כל ראיהם יעיד כי דמות חדשה להם: נועם שבת וחן אצילות נסוך על פניהם. דרור, לו היית מכיר את הדברים מקרוב, בטוחני כי היית נוכח לדעת שאין אני מגזים בדברי אלה.

ומאחר וזהו המקום אותו תופסת השבת בעולמו של היהודי. תוכל עתה בודאי להבין, מדוע, בנגוד לכל אומות העולם, כשמו־נים אנו את ימי השבוע, הרי עושים אנו זאת תוך כדי הזכרת שבת קדש: יום ראשון בשבת. יום שני בשבת וכו'. שכן כל תכליתו ומעינו של היהודי נתונים הם לשבת קודש. וכדברי המכילתא (כפ' יתרו): "זכור את יום השבת לקדשו" — ר' אלעזר בן חנניה אומר: תהא זוכרו מאחד בשבת. שאם יזדמן לך מנה יפה תהא מתקנה לשם שבת". לא כבכורת קבלה השבת בקרב שלומי אמוני ישראל כיום שכולו תפארת. יום שכולו אצילות, "ככלה אשר בין רעותיה משובצה".

לא דרור, אין אנו זקוקים לכר־תה של אמנה, כדי להוכח באמי־תות דברי הזוהר הקדוש כי השבת הינה מקור השפע והברכה לשבוע כולו. דומני כי כל אשר מה בק־רבו דקו יירשו בלבבו יאשר את דברי המשורר: "קדש היא לכם שבת המלכה, אל תוך בתיכם להניח ברכה" שהרי נצבים הם נוכח ע־ינו במלא הדם מדי שבת בשבתו, תושבני דרור, כי לו ידעת מה הנך מפסיד בכל שבת חולין השלפת לה לבלי שוב, הרי לא היית מרצע לנפשך מגודל האבידה.

קח, לדוגמא, את שולחן השבת היהודי, הלא ספר שלם ניתן לכתוב על יופיו ויפעתו של שולחן זה. כמה חוסן ורזי אוצרים אנו ממנו, כמה אושר שופע הוא לכל סבי־בותיו.

ההרהרת, אי פעם, בנפשך, כי בה בשעה שמבלה אתה עם בני משפחתך את "לילות השישי" בחדר חשוך אל מול המסך הכ־חלחל: צופה בפעם המי יודע כמה בסרטי קולנוע, המביאים לתוככי ביתך שלך את כל זוהמת החלאה והסחי של העולם הגדול. הרי, להבדיל אלף אלפי הבדלות, באותה שעה, מסיבים רבבות משפחות לשולחן שכולו קדושה וטהרה, מכריזים קבל עם ועולם על בריתם עם בורא עולם, מחזקים ומחשלים את חוסנו ותפארתו של הבית היהודי. (לצערי, דרור מעולם עדיין לא זכית להסב לשולחן זה, בהזדמנות זו הנני מחדש את הזמנתי משכבר).

מנסיון אישי יכולני לספר לך, כי במפה הצחורה, בפמוטי הכסף ונרות הדולקים על גביהם, באושר הנסוך על פני הילדים הרחוצים ומסודקים לכבודה של שבת המלכה — בהם כלבד יש לעורר את הנקודה היהודית, אף זו הטמונה אי שם במעמקי הלב. ודמעותיהם החמות של האורחים ה"חילוניים", הנתקלים לראשונה בחייהם בתמונה נהדרה זו, יעידו עד כמה אמיתיים ונכונים הדברים הנכתבים כאן.

באחת משיחותנו, לא יכולת להסתיר את פליאתך והתפעלותך מהעובדה, כי בעוד שבתי־הדין הרבניים מוצפים בתוגות המבקשים לנתק את הקשר שביניהם — הרי אחוז הגרושין ביהדות החרדית שואף לאפס. רצית להבין שורשה של תופעה מופלאה זו. הנה, היא לפניך אחת התשובות לכך:

התשבת דרור, אימתי הענקת בפעם האחרונה לאשתך ולילדיך את ההרגשה המשפחתית החמה של אב ובעל? ("חלופי המשמרות" בכל שבת, כשאתה הוא רוחץ הצלחות והרצפות... עדיין אינם מעניקים הרגשה זו...) הלא כל השבוע ה"ביזנעס" בראש מעייניך. הנך מתרוצץ מחוץ לבית ואין שעתך נתונה אליהם. וכשנכנסת השבת, והנה לפניך הזדמנות פז לכך, הרי מתכנסים אתם "יחדיו" לסלון דירתכם החשוך, ולמעשה — פעם נוספת הנך "בחוץ", הפעם בסיועה של הטלביזיה. מתי כבר אתה להעניק להם חויה משפחתית אמיתית? בסיעותיכם המשותפות לחוף הרחצה או לפיקניק, כשב־מקרה הטוב הנך משמש עבורם כנהג או מדריך תיירים?! ולאחר כל זאת מתפלא אתה על אבדן חוסנו של המושג "משפחה"? הלא בדור שפל ומתירני בו אנו חיים. ובאין כל דבק מאחד, מה יעשה הבן ולא יחטא?!...

באותן שעות ממש, מתכנסת המשפחה הדתית אף היא ל"ס־לון", אולם "סלון" זה מראהו שונה מן הקצה אל הקצה. מוצף הוא באור יקרות: כולו מלכות, כולו שבת. מתאחדת בו המשפחה מדי ליל שבת בשבתו, בשיר הלל ושבח לעקרת הבית, אשר אשת חיל כמותה מי ימצא...

השולחן היהודי מזכה את הילדים בחויה שבועית המחדירה להוכם מושגים חנוכיים נעלים ככבוד הורים והכנסת אורחים. המתנת הילדים בתור לקדוש היום, לנטילת ידים וכו', הרי טמון בה כח רב בחזוקה ובחשולה של ההירדכיה המשפחתית, שהיא הינה אבן יסוד הכרחית בביסוסו וקיומו של הקן המשפחתי. (בנגוד לכל אותן "דעות מתקדמות" הדוגלות ב"שיוויון זכויות" בין כל בני המשפחה, שיויון שהנו סגולה בדוקה לחורבנו המחולט של הבית). ואם המשפחה זוכה והסב והסבתא מתארחים בביתה לשבת, הסב תופס את מקום האב בראש השולחן — הרי ניתנת לילדים הזדמנות פז להוכח, כי הדרישות החנוכיות עליהן מקפידים ההורים, מקיימים הם אותן הלכה למעשה כלפי הוריהם שלהם. והיש חנוך טוב יותר. יעיל יותר, מאשר דוגמא אישית?!

כן דרור, איזה העט אשר תשכיל לתאר אותן שעות נפלאות של ישיבה בצוותא, תוך שירה וזמרה של נגוני השבת. הלא אין אנו זקוקים לכל הוכחה נוספת, כי: "מה יפית ומה נעמת בתענוגים, את שבת משוש נוגים".

— בשם כ"ק האדמו"ר מגור, בעל "האמרי־אמת" זצוק"ל, מובא: כי ב"ליל הסדר" נחלק ה"הלל" לשנים — ובאמצעם הסעודה, ללמדנו: כי סעודת ה"סדר" היא עצמה הינה שיר הלל ושבח לרבון העולמים.

שאל נא דרור, את הילדים הר־כים, מה הן השעות היפות ביותר בימות השבוע כולו, בטוחני כי תשובתם תהא: סעודות השבת. הם יספרו לך על הקדוש והזמירות, על דברי התורה ובחינת הילדים, יש להניח כי, בסופו של דבר, ישכחו לספר לך כי ליד השולחן הם גם אוכלים...

תודה, דרור, עדיין לא זכית ללמוד. אולם ב"ספרות" הרי הנך כתמצא מעט. בודאי זכור לך תאורו המרגש של הסופר החילוני, אשר אף לאחר מנסותו מחיי תורה ומצוות, (עבירא בהפקירא ניחא ליה...) אין בכוחו להסתיר את גודל השתוממותו והשתאותו מהמהפכה אשר מחוללת שבת קדש בקלסתר פניה של המשפחה היהודית. ("יבורך אלקים" — ברכו במאור פנים) כיצד אותו סמרטוטר חצי "חיי כלב" משך כל ימות השבוע, ברדיפתו הבלתי־פוסקת אחר פת לחם לילדיו כיצד בעת התקדש שבת מלכתא, מסב הוא כמלך לשולחן השבת, כשמסביבו יושבים מסו־בים מדושני עונג כל בני המשפ־חה: "חמדת הלבבות לאומה שבורה, לנפשות נכאבות — נשמה יתירה".

החושב אתה דרור, כי יש בכח מאן דהו להכחיש את האמת הנצחית הבוקעת ועולה משולחן השבת היהודי?!

אם עמד לך, דרור, הכח, לעקוב אחר דברי עד כה, הנני תקוה, כי עתה מבין אתה מדוע רואה היה־דות החרדית בשבת, את אבן הפי־נה, נקודת החיות, לאומה היש־ראלית כולה. חרדה היא על דמותה כעל בבת עינה. על שום מה אמרו עליה חז"ל כי שקולה היא כנגד כל המצוות שבתורה. (ירושלמי, נדרים).

דרור היקר, כגודל דאגתנו לשמירת צביונה. כן הוא גודל בטחוננו בנצחיותה — "ביני ובין בני ישראל אות היא לעולם" מגיד שאין השבת בטלה מישראל לעו־לם, מפני שמסרו עצמן עליה". (מכילתא).

מקוים אנו דרור, כי זכות שמירת קדושת השבת, תעמוד לנו לזכות לראות באור הגאולה הש־משמש ובא. יזכור אז בוראנו אהבת קדומים, יחיה נרדמים, ויקרב הימים, כהבטחתו: "אם שמרתם נרות של שבת — אני מראה לכם נרות של ציון".

שלך בידידות

מ. אליהו

חלפים למכונות כביסה

יעוץ והדרכה חינם!!!
עשה זאת בעצמך
מנדי, דבוטינסקי 22, ר"ג. 723289

חלפים למכונות כביסה

יעוץ והדרכה חינם!!!
עשה זאת בעצמך
מנדי, דבוטינסקי 22, ר"ג. 723289

רחצה נפרדת לנשים ולגברים
בבריכת השחיה
מרכז הנופש "יער ירושלים"
1.6.—31.8.86
נשים: יום א' 13.30—17.30
גברים: יום ה' 13.30—17.30
לשימוש חופשי של המתרחצים:
★ מלתחות ושירותים ★ כסאות נוח
★ משטחי דשא ★ פינת משחק לילדים
★ מסעדה ומזנון כשרים
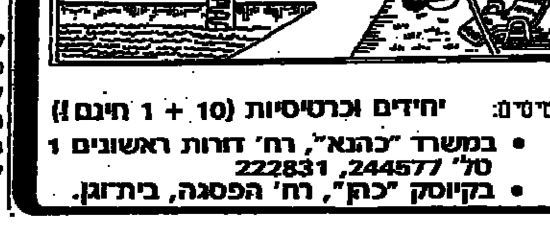
כרטיסים: יחידים וכרטיסיות (10 + 1 חינם!)
• במשרד "כהנא", רח' דורות ראשונים 1 טל' 244577, 222831
• בקיוסק "כהן", רח' הפסגה, בית־וגן.